

TAMPEREEN YLIOPISTO

Aikuisena lähihoitajaksi

Miksi aikuinen hakeutuu opiskelemaan lähihoitajaksi
ja mitä opiskelu merkitsee hänelle elämänmuutostilanteessa?

Kasvatustieteiden tiedekunta

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma

SANNA-MARIA MYLLYHARJU

Kesäkuu 2017

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

SANNA-MARIA MYLLYHARJU: Aikuisena lähihoitajaksi. Miksi aikuinen hakeutuu

opiskelemaan lähihoitajaksi ja mitä opiskelu merkitsee hänelle elämänmuutostilanteessa?

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, 76 sivua, 1 liitesivu

Kesäkuu 2017

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miksi aikuiset hakeutuvat opiskelemaan ja mitä opiskelu merkitsee heille. Tutkimuksessa haluttiin selvittää erityisesti, mitkä syyt aikuisten elämänkuluissa vaikuttivat opiskelemaan hakeutumiseen ja miksi aikuiset hakeutuivat juuri sosiaali- ja terveysalan perusopintoihin tavoitteena valmistua lähihoitajiksi. Toiseksi tutkimus selvitti, mitä opiskelu merkitsi aikuisille heidän elämänkulussaan ja elämänmuutostilanteessa.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkasteltiin yhteiskunnassa tapahtuvaa työelämän muutosta ja elinikäistä oppimista sekä aikuisen elämänmuutostilanteita. Lisäksi tutkimuksessa käsitellään aikuisuutta, aikuista oppijana ja aikuiskoulutusta sekä sosiaali- ja terveysalan perusopintoja. Keskeistä tutkimuksessa oli tutkittavien omien henkilökohtaisten kokemusten esille tuominen opiskelemaan hakeutumisesta ja opiskelun merkityksistä, minkä vuoksi tutkimus toteutettiin laadullisin menetelmin. Tiedonhankintamenetelmänä tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua ja tutkimuksen seitsemän haastattelua toteutettiin yksilöhaastatteluina. Tutkimuksen analyysi tehtiin pääosin teemoittelua apuna käyttäen. Analyysivaiheen teemat muodostuivat haastattelun teemojen pohjalta ja olivat: elämä ennen opintoja, opintoihin hakeutuminen, opiskeleminen, itse opiskelijana ja tulevaisuudensuunnitelmat. Teemoittelun lisäksi tutkimuksen analyysivaiheessa käytettiin sisällönanalyysia.

Tutkimukseen osallistuneiden aikuisten elämänkulut ennen sosiaali- ja terveysalan perusopintoihin hakeutumista olivat hyvin erilaisia. Näin ollen myös erilaiset syyt vaikuttivat aikuisilla koulutukseen hakeutumiseen. Aikuisten elämänkuluista löytyviä syitä, jotka vaikuttivat koulutukseen hakeutumiseen oli mm. työttömyys, mieleisen ammatin etsiminen, omien lasten kasvaminen aikuisiksi, tauko työelämästä, asuinpaikan vaihtuminen, ikä sekä sosiaaliset ja taloudelliset syyt. Aikuisten elämänkulkuun liittyvät tapahtumat vaikuttivat myös siihen, mitä opiskelu merkitsi aikuisille. Opiskelulla oli mm. ammatillisia ja sosiaalisia merkityksiä sekä se toimi aikuisten identiteetin rakentajana. Lisäksi opiskelu merkitsi aikuisille myös erilaista näkökulmaa opiskelua kohtaan.

Ammatillisen koulutuksen tavoite nähdään yleisesti vahvasti ammatillisen pätevyyden hankkimisessa, mikä tuli esille myös tässä tutkimuksessa. Tämän lisäksi tässä tutkimuksesta tuli esille myös se, että ammatillisella aikuiskoulutuksella on monia muitakin erityisen tärkeitä merkityksiä aikuisille, esimerkiksi aikuisten omaan hyvinvointiin liittyvät merkitykset. Tutkimuksesta tuli myös selkeästi esille, että ikä ja aikuisuus vaikuttavat omana erityispiirteensä opiskelussa, mikä tulisi ottaa huomioon aikuiskoulutuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa.

Avainsanat: aikuinen, elämänkulku, elämänmuutostilanne, ammatillinen aikuiskoulutus, lähihoitajakoulutus, opiskelun merkitys.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	4
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	6
2.1. Työelämän muutos ja elinikäinen oppiminen	6
2.2. Elämänmuutostilanteet.....	8
2.2.1. <i>Elämänkulku ja siirtymät</i>	8
2.2.2. <i>Elämässä suunnanotto</i>	11
2.3. Aikuisuus.....	12
2.4. Aikuinen oppijana	14
2.5. Tutkimuksia aikuiskoulutuksesta ja sen merkityksestä.....	15
2.6. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja.....	17
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
3.1. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	19
3.2. Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat.....	20
3.3. Aineiston hankinta	20
3.4. Aineiston analyysi.....	24
4. TUTKIMUKSEN LÖYDÖKSET	27
4.1. Aineiston kuvaus	27
4.2. Liisa.....	28
4.3. Jari	32
4.4. Tuula	35
4.5. Outi	41
4.6. Anna.....	43
4.7. Maija	46
4.8. Antti.....	50
4.9. Yhteenveto	54
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	56
5.1. Opiskelemaan hakeutuminen	56
5.2. Opiskelun merkitys	64
6. POHDINTA.....	71

LÄHTEET

1. JOHDANTO

Yhteiskunnan muuttumisen myötä myös työelämä on muuttunut. Määräaikaiset työsuhteet, pätkätyöt, osa-aikatyöt, työn ja työttömyysjaksojen vaihtelut ovat tulleet pitkien työurien tilalle. Yhteiskunnan muutosten pyörteissä ihmisen suhde kouluttautumiseen, opiskeluun ja oppimiseen on myös muuttunut. Aiemmin kouluttautuminen on nähty kuuluvan selkeämmin vain lasten ja nuorten elämänpiiriin, elämänkaaren alkuvaiheeseen kuuluvaksi velvollisuudeksi ja oikeudeksi. Elinikäisen oppimisen myötä kouluttautuminen ja opiskelu ovat kuitenkin vakiintuneet yhä voimakkaammin ja laajemmaksi osaksi yhä useamman ihmisen elämäkaarta. (Jauhiainen, Tuomisto & Alho-Malmelin 2003, 171-172.) Elinikäisellä oppimisella tarkoitetaan koko elämäkulun kestävästä oppimisesta (Tuomisto 2003, 66). Elinikäisen oppimisen juurtumista ihmisten elämään kuvastavat myös viimeaikaiset tutkimukset, joiden mukaan yli puolet työikäisestä väestöstä on osallistunut viime vuosina aikuiskoulutukseen. Vuonna 2012 aikuiskoulutukseen osallistui yli 1,7 miljoonaa henkilöä. (Niemi, Ruuskanen & Seppänen 2014, 9, 20.)

Aikuiskoulutuksen merkitys on kasvanut yhä enemmän yhteiskunnan muuttumisen myötä. Koulutusta pidetään keskeisenä asiana, jolla yksilö voi omasta näkökulmastaan hallita muuttuvia tilanteita. Aikuiskoulutuksen avulla yksilö voi turvata omaa kelpoisuuttaan työmarkkinoilla tai kehittää ja virkistää itseään. (Kilpeläinen 2000, 44-45, 128.) Yhteiskunnallisesta ja omasta elämäntilanteesta riippuen ihmiset käyttävät koulutusta eri tavoin. Koulutuksella ei ole yhtä merkitystä, eikä yhtä samaa tavoitetta. (Silvennoinen 2003, 195.) Kauppilan (2002) mukaan tiedämmekin melko vähän siitä, mitä opiskelu merkitsee yksittäiselle ihmiselle. Ikään ja elämäkulun eri vaiheisiin liittyvät kysymykset ovat nousemassa yhä keskeisemmiksi elinikäisen oppimisen tutkimuksessa. (Kauppila 2002, 29, 35.)

Yhtenä tavoitteena tässä tutkimuksessa on selvittää, miksi aikuiset hakeutuvat ammatilliseen aikuiskoulutukseen sosiaali- ja terveystieteiden perusopintoihin. Ensiksi tutkimuksessa selvitetään, minkälaista aikuisten elämäntilanne on ollut ennen

koulutukseen hakeutumista ja mitkä syyt aikuisten elämänsä elämässä ovat vaikuttaneet siihen, että aikuiset hakeutuvat opiskelemaan. Tämän lisäksi tutkimuksessa kartoitetaan niitä syitä, minkä vuoksi aikuiset ovat hakeutuneet juuri sosiaali- ja terveysalan perusopintoihin ja minkä vuoksi aikuiset ovat kiinnostuneet näistä opinnoista. Toiseksi tutkimuksessa selvitetään, mitä opiskelu merkitsee aikuisille heidän elämänsä elämässään ja elämänmuutostilanteissaan.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen yleisenä tavoitteena on mm. ammatillisen osaamisen ja ammattitaidon kohottaminen sekä työllisyyden nostaminen. Tämän lisäksi on mielenkiintoista tietää, mitä syitä yksittäisten aikuisten elämänsä elämästä löytyy ammatilliseen aikuiskoulutukseen hakeutumisessa. Merkitseekö ammatillinen aikuiskoulutus aikuisille ainoastaan ammatillisen pätevyyden saamista vai jotain aivan muuta?

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1. *Työelämän muutos ja elinikäinen oppiminen*

Aikuiskoulutus on lisääntynyt Suomessa voimakkaasti 1960-luvulta lähtien. Jo kauan sitten on tiedostettu, että lapsuus- ja nuorisoiän massiivisellakaan koulutuksella ei pystytä vastaamaan kaikkiin yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehityshaasteisiin, jotka koulutukselle asetetaan. Elinikäinen ja elämänlaajuinen oppiminen sekä aikuiskoulutus on nostettu yhä tärkeämmäksi kentäksi, jolla huolehditaan ihmisten työ- ja selviytymistaidoista koko elämänkaaren läpi. Keskeinen muutos suomalaisessa aikuiskoulutuksessa on se, että aikuisena opiskellaan yhä enemmän työn ja ammatin vuoksi. Aiemmin aikuiset opiskelivat harrastukseksi tai lisätäkseen omaa sivistystään. (Antikainen, Rinne & Koski 2013, 117-118.) Vaikka yhteiskunnan muutoksen ja monimuotoistumisen on katsottu synnyttäneen yksilölle uhkia ja epävarmuuksia, on sen katsottu samalla avanneen yksilölle myös uudenlaisia elämänmahdollisuuksia (Vanttaja & Järvinen 2006, 27).

1900-luvun loppupuolelta lähtien koulutuksen merkitys on kasvanut Suomessa voimakkaasti ja ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien suomalaisten määrä on koko ajan pienentynyt. Samalla ilman ammattia vastaavaa koulutusta olevan työnhakijan arvo työmarkkinoilla on koko ajan heikentynyt. Mitä vähemmän on koulutusta, sitä suurempi riski on joutua työttömäksi ja päinvastoin. (Antikainen ym. 2013, 121.) Hyvästä koulutuksesta on tullut ehdoton pääsyvaatimus työmarkkinoille.

Työurien epävakautuminen on aiheuttanut sen, että työurat koostuvat aiempaa enemmän työssäolo-, koulutus- ja työttömyysjaksojen yhdistelmästä. Suoritettujen tutkintojen ja työmarkkina-asemien välinen yhteys korostuu. Työmarkkinoiden epävarmuus on aiheuttanut työntekijöille mm. pakon sopeutua jatkuvaan epävarmuuteen ja ammatilliseen liikkuvuuteen. Työelämässä korostuu pitkäaikaisen sitoutumisen puolesta joustavuus ja kyky mukautua muutoksiin. Työelämä vaatii työntekijältä monipuolisuutta, sosiaalisia

taitoja, muuntautumiskykyä, avoimuutta muutoksille, riskinottokykyä ja valmiutta siirtyä yhtäkkisestä työstä toiseen. (Järvinen & Vanttaja 2003, 157-160.) Organisaatioiden käytänteet, tehtävät ja osaamisvaatimukset sekä koko organisaatiokulttuuri muuttuu yhteiskunnan kehityksen myötä. Työtehtävät vaativat myös aiempaa enemmän koulutusta. Yhteiskunnassa ja organisaatioissa tapahtuvilla muutoksilla on vaikutusta myös yksilöön, joka voi vaihtoehtoisesti yrittää mukautua ympäristön muuttumiseen, edistää omia tavoitteitaan tai osallistua muutosten toteuttamiseen niin, että ne vastaavat omia arvoja ja näkemyksiä. (Ruohotie 1996, 13.)

Muuttuvilla työmarkkinoilla pärjätäkseen yksilön on jatkuvasti suunniteltava omaa elämäänsä. Tästä johtuen yksilöiden elämänpolut ovat yksilöllistyneet yhä enemmän ja elämäntavat eriytyneet. Elinikäisen oppimisen näkökulmasta aikuisuudesta onkin tullut elämänvaihe, jossa kohtalokkaana virheenä olisi juuttua paikoilleen. (Vanttaja & Järvinen 2006, 35, 39). Joustavuuden vaatimukset voivat aiheuttaa ahdistusta ja levottomuutta. Ihmisten on vaikea tietää, miten tulevaa elämää pitäisi suunnitella ja mitä polkuja heidän tulisi kulkea. Yhteiskunnallisen epävarmuuden aikana aikuiskoulutus ja elinikäinen oppiminen on alettukin nähdä yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten riskien hallinnan välineenä. Elinikäistä oppimista 1990-luvun lopulla käsitelleen komitean (KM 1997:14,1) mukaan yhteiskunnan ja työelämän nopea muuttuminen, väestön keski-ian kohoaminen ja korkea työttömyys voivat aiheuttaa eriarvoisuutta ja syrjäytymistä, ellei niitä vastaan määrätietoisesti toimita. Aikuiskoulutuksella on tärkeä merkitys eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Aikuiskoulusta voidaan pitää myös uutena alkuna niille, jotka ovat ajautuneet työelämän ulkopuolelle. Aikuiskoulutus onkin haluttu kohdistaa henkilöille, jotka ovat ammattitaidottomia tai joiden koulutus on vähäistä. (Järvinen & Vanttaja 2003, 157-160.)

Koulutuksesta on tullut välttämättömyys, jota ilman ei pärjää. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen nähdään uhkana ja riskinä nykypäivän yhteiskunnassa. (Vanhalakka- Ruoho 2014, 51.) Kouluttautuminen ei kuulu enää johonkin tiettyyn elämänvaiheeseen, vaan työ ja kouluttautuminen vuorottelevat pitkin aikuisikää. Aikuisuus elämänvaiheena, johon sisältyy ainoastaan työn tekemistä ilman kouluttautumista, alkaa olla jo historiaa. Kouluttautuminen kuuluu yhä useamman aikuisen elämänkaareen, jolloin perinteisen aikuisuuden määrittelyminen saa myös uusia piirteitä. (Jauhiainen ym. 2003, 172-173.)

Monet asiat vaikuttavat siihen, kuinka aktiivisesti yksilö etsii ja hyödyntää tarjolla olevia koulutusmahdollisuuksia. Mm. ympäristön asettamat vaatimukset, omien kykyjen arviointi, kasvumotivaatio ja omat uraodotukset vaikuttavat yksilön koulutukseen hakeutumisessa. Kun yksilö pohtii omia kouluttautumismahdollisuuksiaan, vaikuttaa pohdinnoissa ja ratkaisujen tekemisessä yksilön halu tehdä oman uran kannalta onnistuneita valintoja, varmuus uravalinnan onnistumisesta ja kyky itsenäisiin valintoihin. Koulutusvalintojen tekeminen edellyttää yksilöltä myös niihin liittyvien riskien arvioimista. Lisäksi yksilön tulee uskoa siihen, että tavoitellut muutokset ovat kannattavia ja hallittavissa. (Ruohotie 1996, 29.)

Yhteiskunnan muuttuminen näkyy myös uusien ammattien ilmaantumisena ja toisten ammattialojen häviämisenä. Työvoiman tarve eri aloilla muuttuu. (Ruohotie 1996, 13.) Yhteiskunnan väestörakenne muuttuu tulevaisuudessa vanhusväestön voimakkaan kasvun vuoksi, jolloin sosiaali- ja terveysalalla työvoiman tarve tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Työvoiman tarve kasvaa voimakkaimmin Suomessa juuri sosiaali- ja terveysalalla. Vuonna 2007 sosiaali- ja terveysalalla oli lähes 320 000 työllistä ja vuoteen 2025 mennessä työvoiman tarpeen arvioidaan kasvavan 35 prosentilla. (Hanhijoki, Katajisto, Kimari, & Savioja 2011, 49, 62.)

2.2. Elämänmuutostilanteet

2.2.1. Elämänkulku ja siirtymät

Ihmisen kehitystä kuvataan usein elämänkulun tai elämänkaaren näkökulmista, jolloin kehitystä ei tutkita erillisinä vaiheina, vaan pyrkimyksenä on muodostaa kokonaiskuva eri ikävaiheista (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 10). Elämänkaari käsitteenä kuvastaa enemmän kehityksen tiettyä suuntaa ja samanlaista rakennetta. Elämänkaari rakentuisi siis lapsuudesta alkaen nuoruusiän läpi jatkuen aikuisuuteen nousevana kaarena, joka lähtee laskuun aikuisiän jälkeen. Elämänkaarinäkökulman tavoitteena on kuvata yksilöiden käyttäytymismuutosten yleisiä periaatteita huomioiden tämän lisäksi myös yksilölliset vaihtelut. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 10; Kuusinen & Korhonen 1995, 96.)

Nykyään käsite elämäntapa korvaa usein käsitettä elämäntapa, koska kussakin elämäntapavaiheessa on kuitenkin omat haasteensa ja kehitys jatkuu läpi koko ihmisen elämän. Käsite elämäntapa kuvaa paremmin kehityksen prosessiluonnetta ja kertoo prosessin monimuotoisuudesta ja yksilöiden elämäntapojen suuresta vaihtelusta. Kulttuurin lisäksi yksilön elämäntapaan liittyy vahvasti hänen omat valintansa sekä satunnaiset elämäntapaa muokkaavat asiat. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 10-11.) Mm. Pohjola (1994, 21-31) määrittelee elämäntapaa laajasti ajassa tapahtuvaksi prosessiksi, jossa vaikuttavat yksilön omat elämäntapahtumat ja tilanteet sekä paikka ja aika, jossa yksilö elää.

Tarkasteltaessa ihmisen elämäntapaa individuaalisesta näkökulmasta huomioidaan niin ihmisen biologiset kuin sosiaalisetkin tekijät yksilön elämäntapassa. Tämän lisäksi kehitykseen vaikuttaa jokaisen ihmisen yksilöllisyys ja sisäinen oma rytmi. Näin ollen elämäntapaa on katsottu tarkoittavan myös jokaisen ihmisen omaa kokemuksellista tarinaa, joka on ainutlaatuinen versio elämäntapaa yleisistä teorioista. (Dunderfelt 2011, 14, 227.)

Eräs näkökulma elämäntapaa tarkastelemisessa on tutkija Daniel Levinsonin (ks. Levinson 1978) mukaisesti kuvailla elämää vakaiden vaiheiden ja siirtymien vuorotteluna, jolloin elämäntapalla on tietty jaksollinen luonne. Tällöin ihmisen elämästä voidaan erottaa erilaisia vaiheita. Jokainen vaihe poikkeaa edellisestä ja seuraavasta vaiheesta, vaikka eri vaiheissa voi olla samojakin piirteitä. Vakaiden vaiheiden ja siirtymien rytmittyminen noudattaa tiettyä säännönmukaisuutta ja on ikäsidonnaista huomioiden kuitenkin kulttuuriset ja yksilölliset vaihtelut. (Perho & Korhonen 2008, 323.)

Elämäntapavaiheita toisiinsa liittäviä jaksoja Levinson kutsuu siirtymiksi, jolloin yksilö arvioi elämäntapaa uudelleen. Siirtymissä yksilö pohtii omaa elämäntapaa sekä mahdollisuuksia muutokseen niin itsessä kuin häntä ympäröivässä elämäntapassa. Elämän tärkeitä asioita, suhteita ja rooleja arvioidaan sekä etsitään ratkaisuja, jotka voisivat toimia seuraavan elämäntapavaiheen perustana. Ristiriita oman elämäntapaa ja sen roolirakenteen sekä oman minän tavoitteiden ja pyrkimysten välillä voivat toimia siirtymän käynnistäjänä. Siirtymät sisältävät yhteen kietoutuvia psykososiaalisia muutoksia ja yksilön käsitykset itsestä tai omasta elämäntapasta muuttuvat. Omat fyysiset ja psykologiset muutokset voivat käynnistää

myös elämän uudelleenarvioinnin, mikä voi johtaa konkreettisiin elämänmuutoksiin tai rajoittua ulkoisesti entisenlaisen elämän tarkastelemiseen uudesta näkökulmasta. (Perho & Korhonen 2008, 324-325.) Käsite siirtymä voi Raffen (2008, 278) mukaan sisältää niin aikuisuutta määrittäviä siirtymiä, koulutuksellisia siirtymiä kuin työelämän siirtymiä. Lisäksi siirtymät voivat olla moniulotteisia ja eri suuntiin meneviä. Vaikka siirtymällä ja muilla elämäntapahtumilla on aina myös jokin yleinen merkitys, sisältävät ne myös ajatuksen muutoksesta (Partanen 2011, 42). Joskus siirtymä jää toteutumatta, joskus se tapahtuu vähitellen ja toisinaan hyvinkin voimakkaasti. Elämänmuutosten myötä aikuisen elämään voi syntyä jotain uutta ja parempaa. (Dunderfelt 2011, 158.)

Monelle aikuiselle keski-ikä lähestyminen saattaa merkitä siirtymävaihetta, jolloin omaa elämää arvioidaan uudelleen. Arvioinnin kohteena on usein työ ja parisuhde. Erityisesti naiset pohtivat usein omia elämän tavoitteitaan, jolloin esimerkiksi uusien opintojen aloittaminen saattaa tulla ajankohtaiseksi. (Perho & Sinisalo, 1994.) Aikuinen havahtuu omaan ikääntymiseensä sekä alkaa pohtia omaa elämäänsä ja sen rajallisuutta. Monet aikuiset kokevat olevansa elämänsä käännekohdassa ja alkavat pohtia vakavasti itseään. Aikuinen havahtuu elämän rajallisuuteen ja kokee, että asiat, joista on haaveillut, pitää toteuttaa heti. Suuretkin elämänmuutokset ovat yleisiä tässä iässä. Naisille tämä ikävaihe on näyttänyt avaavan uusia mahdollisuuksia. (Lehtinen ym. 2007, 34-36.) Nainen on useammin ollut sidottuna kotiin aiempien vuosien aikana, jolloin nyt naiselle saattaa tulla vakavakin identiteettikriisi. Naiselle syntyy tarve keskittyä itseensä, kehittää itseään ja omaa sisintään. (Dunderfelt 2011, 121.) Yksilöllisyys ja itsenäistyminen korostuvatkin naisilla tässä ikävaiheessa, kun taas miehillä vapaa-aikaan panostaminen on voimistunut tässä iässä työn kustannuksella. Yleisesti naiset ovat löytäneet useammilta elämänalueilta merkityksiä elämälleen kuin miehet. (Lehtinen ym. 2007, 34-36.)

Eriksonin mukaan ihmisen kehityksen lopputulos ei ole koskaan ennalta määrätty, vaan yksilöllä on mahdollisuus jokaisessa kehityksensä vaiheessa työstää uudelleen edellisen vaiheen prosesseja ja omaa persoonallisuuttaan. Kukin kehityksen vaihe sisältää ns. uuden mahdollisuuden aiempien epäonnistumisten ja virheiden korjaamiseen. (Lehtinen ym. 2007, 23.) Oman persoonallisuuden uudelleen muokkaaminen, oman yksilöllisen minuuden etsiminen, omien asenteiden, arvojen ja toimintamallien kohtaaminen ovat aikuisuudessa yksilölle itselleen hyvin tärkeitä (Dunderfelt 2011, 97).

Gieden ja Elderin (1998, 182-184.) mukaan yksilön elämäntapahtumista ja yksilön tehdyt ja tehtävät elämäntapahtumat ja –kokemukset muokkaavat tätä lapsuudesta vanhuuteen etenevää jatkumoa. Kimmelin (ks. Kimmel 1974) mukaan elämän päämäärät, tehdyt ja tehtävät valinnat, niiden ajoitus ja mahdolliset seuraukset vaikuttavat yksilön elämäntapahtumaan. Perusideana on, että elämä on valintoja, jotka johtavat jonnekin. Tämä näkökulma mahdollistaa myös sen pohtimisen, milloin valinnanvaraa ei ollut tai mitä olisi seurannut, jos valinnat olisi tehty toisin. (Marin 2001, 37-38.)

2.2.2. Elämässä suunnanotto

Kun teollisen yhteiskunnan piirteitä kuvasi jatkuvuus ja elämäntapahtumat, ovat epäjatkuvuus ja elämäntapahtumien ennustamisen epävarmuus jälkimodernin aikakauden tunnusmerkkejä. Epävarmuuden lisäksi jälkimoderni aikakausi tarjoaa yksilölle aikaisempaa enemmän mahdollisuuksia ja valinnanvapautta. Yksilön on otettava yhä enemmän vastuuta oman elämän muotoutumisesta niin koulutus- kuin työpoluilla. Yksilön on erilaisissa elämän siirtymätilanteissa pohdittava ja määriteltävä yhä uudelleen, kuka hän on ihmisenä, opiskelijana, työntekijänä ja kansalaisena. Elämän siirtymätilanteisiin liittyy keskeisenä myös valintojen tekeminen, jolloin yksilö joutuu pohtimaan perusteita omille valinnoilleen. Aikuinen joutuu elämäntapahtuman eri vaiheissa kohtaamaan voimavaransa ja rakentamaan elämäänsä yhä uudelleen. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 50-51.)

Nykyajan yhteiskunnassamme yksilöllisten valintojen tekemisen ja elämän uudelleen rakentamisen yhteydessä voidaan puhua elämässä suunnanottamisesta. Yksilöllä on valinnanvapautta, mutta samalla myös valinnanpakko. On valittava koulutuksista, ammateista, työpaikoista, työsuhteista, asunnoista jne. Esimerkiksi koulutuksen kentällä yksilön on valittava monien eri koulutusten joukosta itselle sopivin huomioiden eri oppilaitokset, koulutukset ja opiskeluympäristöt. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 52.)

Elämässä suunnanoton ulottuvuudet voidaan jakaa kontekstuaalisuuteen, prosessinomaisuuteen, holistisuuteen ja relationaalisuuteen. Kontekstuaalisuudessa

korostuu elämässä suunnanoton ja valintojen ymmärtäminen sosiaalisesti paikantuvina, jolloin ikä, sukupuoli, etninen tausta, uskonto, asuinalue ja yhteiskuntaluokka vaikuttavat. Yleensä valintatilanteita ajatellaan yksittäisinä tilanteina. Elämässä suunnanotossa on sen sijaan kyse ajassa etenevästä prosessista, jonka tulevia tapahtumia, tilanteita tai lopputulosta ei voi tietää etukäteen. Erilaiset lisävaihtoehdot sekä uusien valintojen tekeminen on mahdollista vielä tehtyjen päätösten jälkeenkin. Yksilön valinnat yhdistyvät mahdollisuuksien luomiseen. Holistisessa ulottuvuudessa ihminen nähdään kokonaisuutena, joka on ajatteleva, tunteva, tahtova ja erilaisissa suhteissa toimiva. Elämässä suunnanotto nähdään tapahtuvan tämän ulottuvuuden mukaan elämänkentän kokonaiskehityksessä, jolloin elämänkentän eri alueiden tehtävät, asiat, roolit ja suhteet vaikuttavat toisiinsa. Elämänkenttään kuuluvia asioita ovat mm. oppiminen, koulutus, työ, ihmissuhteet, vapaa-aika ja virkistys. Relationalisuuden ulottuvuus korostaa ihmissuhteita ja yhteisyyttä, jotka vaikuttavat yksilön valintatilanteissa ja elämässä suunnanotossa. Yksilö hakee tällöin tukea esimerkiksi ystäviltä, perheenjäseniltä tai opettajilta. Tämä sosiaalinen tuki voi olla emotionaalista, tiedon tarjoamista, arvostusta tai konkreettista apua. Suhdeverkon kautta yksilö voi kuulla muiden kokemuksia erilaisista elämäntilanteista tai hänelle voi välittyä tietoa eri ammattitehtäviin tai koulutuksiin liittyvistä arvoista. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 57- 58.)

2.3. Aikuisuus

Ihmisen kronologinen ikä eli kalenterivuosisissa mitattava ikä on yksi yleisimmistä tavoista, joilla ihmiset määrittelevät itseään. Kronologista ikää pidetäänkin usein objektiivisena iän määrittämisen tapana. Ihmisen kokemus omasta iästä voi kuitenkin henkilökohtaistua ja poiketa kronologisesta iästä. Ikä voi olla yksilön omakohtainen asenne, jolloin ikääntymisen hallinta on yksilöstä itsestään kiinni. Postmodernissa keskustelussa kronologisen iän merkitys sosiaalisessa elämässä onkin vähentynyt ja iän yksilöityminen ja eriytyminen on puolestaan korostunut. Ihmisen ikääntyessä koetun iän ja kronologisen iän ero alkaa kasvaa siten, että ihminen alkaa kokea itsensä kronologista ikäänsä nuoremmaksi. Nuorten aikuisten kohdalla tätä eroa voi olla vielä vaikea havaita, mutta ihmisen tulella keski-ikänsä ero alkaa näkyä yhä selkeämmin. (Airila, Kauppinen & Eskola 2007, 13-14.)

län määrittelemisen ohella aikuisuuden määrittelemisen ei ole myöskään yksiselitteistä, koska aikuisuutta voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Eri näkökulmat määrittelevät eri tavalla mm. sen, milloin aikuisuuden katsotaan alkavan. Fyysisenä ilmiönä aikuisuus merkitsee kasvua ja sukukypsyys saavuttamista. Vaikka yksilö saavuttaa aikuisen sukukypsyys jo varhaisnuoruudessa, jatkuu fyysinen kasvu vielä varhaisaikuisuuteen saakka. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 196.) Aikuisuus voidaan määrittellä myös sen syntymisen, aikuistumisen prosessin kautta: prosessi on johtanut tietynlaiseen ruumiilliseen, henkiseen ja sosiaaliseen täydellisyyteen, eräänlaiseen lopullisuuteen. Aikuistumisprosessi on siis fyysinen, psykologinen kuin kulttuurinenkin. (Marin 2001, 229.)

Lisäksi aikuisuutta voidaan tarkastella yhteiskunnallisena ilmiönä ja määrittää se juridisesti. Lainsäädännön mukaan Suomessa ihminen saavuttaa täysi-ikäisyyden 18-vuotiaana, jolloin hän saa yhteiskunnalta erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia. Tällöin henkilö on paitsi aikuinen myös täysivaltainen kansalainen. Hän voi esimerkiksi solmia avioliiton, äänestää ja saa oikeuden hankkia ajo-kortin. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 196; Marin 2001, 231.)

Tarkasteltaessa aikuisuutta psyykkisenä ilmiönä keskeistä on ihmisen kehittyminen ajattelevana, tuntevana ja ihmissuhteissa toimivana yksilönä. Psyykkisesti koettu aikuisuus alkaa hyvin yksilöllisesti. Yleisesti aikuisuus alkaa nykyisin aikaisempaa myöhemmin nuoruuden pidentyessä. Nuoret aikuiset siirtyvät mm. myöhemmin itsenäiseen elämään ja perheen perustamiseen kuin aikaisempina vuosikymmeninä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 196.) Nykyään ihmisen kasvu nähdäänkin jatkuvana prosessina, jolloin ihminen ei tule missään ikävaiheessa psyykeltään valmiiksi (Lehtinen ym. 2007, 31). Kehityopsykologiassa aikuisuuden määrittelemisessä käytetään usein ikävuosia ja aikuisuus jaetaan yleensä varhaisaikuisuuteen (20.-40. ikävuosi), keskiaikuisuuteen (40.-60. ikävuosi) sekä myöhäsaikuisuuteen ja ikääntymiseen (60. ikävuodesta eteenpäin). Ikävuosijaottelut ovat kuitenkin aina sosiaalisia konstruktioita eli jonkun kulttuuripiirin ja yhteiskunnan yhteisesti hyväksymiä. Ikävaiheet ovat myös sidoksissa aikakauteen. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 196.)

Aikuisuutta on kuvattu myös elämänvaiheeksi, jolloin tietyt perusvalmiudet on jo omaksuttu ja yksilöllä on kyky käyttää niitä (Raitanen 2007, 198). Psykologisissa teorioissa aikuisuutta, jolloin identiteetin ajatellaan jo vakiintuneen, on usein kuvattu vakiintumisen ja seesteisyyden ajaksi (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 210). Aikuisuudessa elämä asettuu paikoilleen monilla elämän eri osa-alueilla. Varhaisessa keski-iässä on usein mm. työpaikka, vakiintunut parisuhde, perhe ja lapset ovat ohittaneet pikkulapsivaiheen. (Perho & Korhonen 1998, 323-342.) Vaikka elämä asettuu aikuisuudessa omille uomilleen, joudutaan elämää usein rakentamaan uudelleen. Myös itsessä tapahtuu muutoksia, jolloin elämää halutaan rakentaa lisäksi omasta tahdosta. (Perho & Korhonen 1998, 323-342.)

2.4. Aikuinen oppijana

Aikuisoppijat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä ja heidän oppimisen osaamistasonsa vaihtelevat hyvin paljon. Aikuisikä noin paristakymmenestä vuodesta 65 vuoteen tai pidemmällekin, aiemmin suoritettujen opintojen erilaisuus, erilaiset työelämäkokemukset ja muut erilaiset elämäkokemukset tuovat omat piirteensä aikuisten oppimiseen. (Paane-Tiainen 2000, 15.) Aikuisen oppimisessa on omat erityispiirteensä verrattuna lasten ja nuorten oppimiseen. Aikuisen ikä ja eletty elämä tuo oppimiseen mukaan ulottuvuuden, jonka merkitys lasten oppimisessa on paljon vähäisempi. Aikuinen voi hyödyntää jo olemassa olevaa laajaa tietovarastoaan uuden oppimisessa. Toisaalta aikuinen on oppinut jo ajattelemaan asioista tietyllä tavalla ja huomaamattaan kehittänyt ajattelutottumuksia. Nämä sisäistetyt ajattelutottumukset sopivat hänen omaan ympäristöönsä, mutta toisissa yhteyksissä saattavat olla ristiriidassa ympäristön kanssa. Aikuinen on muodostanut myös omat arvonsa, motiivinsa ja ammattitaitonsa, joihin on usein kiintynyt tunneperäisesti. Uuden tiedon sovittaminen vanhaan saattaa olla haastavaa, jolloin uusien asioiden oppiminen ja sisäistäminen voi tuntua aikuisesta jopa merkityksettömältä. (Hypen, Keskinen, Kinnunen, Niemi & Vauras 1992, 10.) Työskentelytapojen muuttamisella, vanhoista tavoista poisoppimisella sekä omien ajatusten ja käsitysten muuttamisella onkin usein keskeinen rooli aikuisten oppimisessa (Paane-Tiainen 2000, 16, 36).

län mukana ihmisen oppiminen muotoutuu ja saa uusia piirteitä. Käyttömuistin kuormituskyky heikkenee iän myötä ja käyttömuisti on altis kuormittumaan esimerkiksi stressitilanteissa. (Paane-Tiainen 2000, 15.) Kuitenkin vasta 60. ikävuoden jälkeen uusien asioiden omaksuminen alkaa hidastua ja myös eläkeiässä voi saavuttaa huomattavia oppimistuloksia vaativissakin asioissa (Peltonen 1991, 22). Tiedonkäsittelymekanismit monipuolistuvat iän mukana ja aikuisiässä ihminen kykenee hallitsemaan suurempia asiakokonaisuuksia yhä paremmin. Nuoret ihmiset pystyvät omaksumaan nopeasti uusia irrallisia tietoja, mikä taas ei ole aikuisten vahvuusalue. Aiemmillä kokemuksilla on keskeinen merkitys aikuisten oppimisessa ja monimutkaistenkin asiakokonaisuuksien sisäistäminen on aikuisille helpompaa juuri tämän aiemman kokemuspohjan johdosta. (Paane-Tiainen 2000, 15.) Aikuiset voivat hyödyntää aiemmin koulusta saamaansa tietopohjaa ja kokemusta uuden oppimisessa. Ns. koulutiedon ja –kokemuksen lisäksi kaikenlaiset elämäkokemukset voivat tulla osaksi oppimista helpottaen sitä ja asioiden keskinäisten suhteiden ymmärtämistä. Erilaiset elämäntilanteet ja todellisuudet ovat antaneet kullekin aikuiselle erilaista kokemuspohjaa. (Paane-Tiainen 2000, 22). Eri ikäryhmiä vertaillen on huomattu, että yleisesti 45-60-vuotiaat ovat paljon oppimiskykyisempiä kuin 15-20-vuotiaat ja oppivat huomattavasti paremmin kuin 5-15-vuotiaat. Toki yksilölliset erot ovat merkittäviä, sillä oppimistulokset paranevat esimerkiksi harjoituksen johdosta. (Peltonen 1991, 22.)

2.5. Tutkimuksia aikuiskoulutuksesta ja sen merkityksestä

Yleisesti aikuiskoulutuksella tarkoitetaan aikuisille suunniteltua ja järjestettyä koulutusta. Koulutus voi olla omaehtoista koulutusta, työnantajan tarjoamaa henkilöstökoulutusta tai työvoimapolitiittista koulutusta. Jos aikuiskoulutus on tutkintotavoitteita, johtavat opinnot samoihin tutkintoihin kuin nuorten koulutuksessa. (Aikuiskoulutus 2016.) Ammatillisella aikuiskoulutuksella tarkoitetaan aikuisille suunnattua ammatillista koulutusta, joka voi olla ammatilliseen tutkintoon johtavaa tai muunlaista ammattitaitoa uudistavaa, laajentavaa tai syventävää lisä- ja täydennyskoulutusta. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tavoitteena on aikuisten ammatillisen osaamisen kohottamisen ja ylläpitämisen sekä työllisyyden edistäminen. (Aikuiskoulutusjärjestelmä 2017.) Vuonna 2012 aikuiskoulutukseen osallistui yli 1,7 miljoonaa henkilöä eli noin puolet 18-64 –vuotiaasta väestöstä. Suurin osa vuonna

2012 toteutetusta aikuiskoulutuksesta oli ammatillista aikuiskoulutusta, jolloin koulutus oli liittynyt jollakin tavalla työhön tai ammattiin. Yleisesti ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuminen on kasvanut vuodesta 2006 vuoteen 2014 kolme prosenttiyksikköä. (Niemi ym. 2014, 9-10.)

Suomessa aikuiskoulutus määritetään ensisijaisesti koulutuksen järjestäjän mukaan ja vasta toissijaisesti opiskelijan iän mukaan (Moore 2003, 39). Näin aikuiskoulutukseen osallistumiselle ei ole asetettu mitään virallista ikärajaa. Tässä tutkimuksessa aikuiseksi käsitetään kaikki ne opiskelijat, jotka osallistuvat aikuiskoulutuksena järjestettävään sosiaali- ja terveysalan peruskoulutukseen. Tutkimukseen osallistuneet aikuiset ovat 28-53 –vuoden ikäisiä.

Aikuiskoulutusta on tutkittu paljon ja yleisin näkökulma tähän tutkimukseen on osallistumisen näkökulma. Tilastokeskus kartoitti viimeksi vuonna 2012 laajasti Suomessa vakinaisesti asuvan 18-69-vuotiaan aikuisväestön aikuiskoulutukseen osallistumista (Niemi ym. 2014). Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisesta ja koulutuksen merkityksistä on tehty myös tutkimuksia. Tutkimustulokset koulutukseen osallistumisesta ovat olleet hyvin samansuuntaisia. Mm. hyvä tulotaso ja peruskoulutus sekä monipuoliset ja tarpeeksi haastavat työtehtävät lisäävät ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistumisen todennäköisyyttä. (Antikainen 2000, 107-111.) Laukkanen (2006) on tutkinut Koulutustason kohottaminen aikuisiällä -projektin yhteydessä lyhyen pohjakoulutuksen omaavien aikuisten ammatilliseen koulutukseen hakeutumista. Tutkimus selvitti, minkälaisissa elämäntilanteissa aikuiset hakeutuivat koulutukseen ja minkälaisia syitä aikuisten koulutukseen hakeutumisen taustalla oli. Tässä tutkimuksessa aikuisten koulutukseen hakeutumista ei voinut määritellä minkään yksittäisen asian perusteella, vaan koulutuspäätöksiin liittyivät monet erilaiset aikuisten elämänkulkuun liittyvät asiat. Koulutukseen hakeutuminen liittyi kuitenkin vahvasti aikuisten sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Tyypillistä oli, että aikuiset hakeutuivat koulutukseen elämäntilanteissa, joihin liittyivät työmarkkinapolulla tapahtuneet muutokset, kuten työttömyys.

Aikuiskoulutuksen merkitys osana elämänkulkua on ollut myös monen tutkimuksen aiheena (esim. Moore 2003, Peteri 1997). Myös Kilpeläinen (2000) on tutkinut aikuiskoulutuksen merkitystä elämänkulun rakentajana. Hän selvitti tutkimuksessaan,

minkälaisia merkityksiä aikuiset antoivat ammatilliselle koulutukselle. Lisäksi hän tutki, minkälaisia syitä työelämästä aikuiskoulutukseen palanneilla naisilla oli koulutukseen osallistumiselle. Hän selvitti, mitkä asiat mahdollistivat ja toisaalta pakottivat naisia hakeutumaan koulutukseen. Tutkimuksessa oli tavoitteena syventää aikuisopiskelijatuntemusta ja saada kokonaisvaltaisempi näkökulma aikuisopiskeluun sekä tutkia aikuiskoulutuksen koettuja merkityksiä. Tutkimuksesta tuli esille, että työmarkkinatilanne ja koulutusjärjestelmän muutokset vaikuttivat vahvasti aikuisten päätöksissä hakeutua koulutukseen. Koulutuksella koettiin saavan kilpailuetua työmarkkinoilla. Aikuisten oma sisäinen motivaatio ja elämänrakenteen muutokset vaikuttivat myös koulutuspäätöksissä. Jotkut tutkimuksen aikuisista hakivat koulutuksella myös ratkaisuja oman elämänsä muuttamiseen. Jokaisen aikuisen kouluttautumispäätös oli kuitenkin yksilöllinen ja aikuiset pyrkivätkin ajoittamaan koulutuspäätöksensä sopivaan vaiheeseen elämässään. Aikuisten koulutuspäätöksissä vaikuttivat myös mm. taloudet ja sosiaaliset tekijät sekä oppilaitoksen sijainti. Tutkimuksesta ilmeni, että ammatillisella koulutuksella on yksilölle kokonaisvaltainen merkitys. Sillä on ammatillinen, henkilökohtainen, sosiaalinen kuin tasa-arvoistavakin merkitys.

2.6. Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto, lähihoitaja

Aikuiset voivat suorittaa ammatillisen perustutkinnon ammatillisessa peruskoulutuksessa. Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa kuitenkin aikuisille joustavan ja usein suositeltavan tavan ammatillisen koulutuksen ylläpitämiseen ja uuden ammatin hankkimiseen. Aikuinen on voinut hankkia ammatillista osaamista työelämässä, tutkintotilaisuuteen valmistavassa koulutuksessa tai jossain muualla ja hänen osaaminen voidaan tunnustaa näyttötutkinnossa. Näyttötutkinto suoritetaan tutkintotilaisuuksissa, joissa vaadittu osaaminen näytetään käytännön työssä todellisissa työtehtävissä ja toiminnassa. Tutkintotilaisuudessa tarvittava ammatillinen osaaminen ja ammattitaito on määritelty työelämässä tarvittavina osaamisvaatimuksina. Työnantaja- ja työntekijätaho sekä opetusala tekevät tiivistä yhteistyötä ja suorittavat myös tutkintotilaisuuksien arvioimisen. Koska tarvittava ammatillinen osaaminen voidaan hankkia näyttötutkintojärjestelmässä monin eri tavoin, on opintojen henkilökohtaistamisella keskeinen rooli näyttötutkintojärjestelmässä. Henkilökohtaistaminen tulee esille tutkintotilaisuuksiin

valmistavaan koulutukseen osallistumisessa, jolloin tutkintotilaisuuksiin valmistavan koulutuksen laajuus määräytyy aiemman työkokemuksen, opintojen ja osaamisen perusteella siten, että tarvittavat ammattitaitovaatimukset on mahdollista saavuttaa tutkintotilaisuudessa. Henkilökohtaistaminen tulee esille myös tutkintotilaisuuksiin hakeuduttaessa sekä tutkintotilaisuuksien suorittamisessa. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja 2010, 24-25, 28.)

Sosiaali- ja terveysalan työssä keskeistä on ihmisten kanssa toimiminen. Työssä ihminen otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti, inhimillisesti ja suvaitsevasti. Asiakasryhmät ovat hyvin erilaisia ja työtä tehdään hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä. Ammatillisten ja ihmissuhde- sekä vuorovaikutustaitojen lisäksi työssä korostuvat eettiset taidot sekä tietoteknisten ja teknologisten taitojen hallinta. Lähihoitajan tutkinnon suoritettuaan lähihoitaja osaa hyödyntää työssään laajaa sosiaali- ja terveyspalveluissa tarvittavaa osaamista ja toimia erilaisissa toimintaympäristöissä. Koulutus mahdollistaa erilaisten työtehtävien tekemisen ja valittu osaamisala syventää osaamista tietyllä erityisellä osa-alueella. Lähihoitajan työ terveys- ja sosiaalialan peruspalveluissa on terveyttä edistävää, ehkäisevää ja kuntouttavaa kasvatus-, hoito- ja huolenpitotyötä. Sosiaalihuollossa työympäristönä voi olla lastensuojelun yksiköt, vammais-, mielenterveys- ja vanhustyön yksiköt, kotihoito sekä vanhustyön erilaiset yksilöt. Tulevaisuudessa mm. väestön ikääntyminen, päihde- ja muut mielenterveydenongelmat tulevat lisäämään sosiaali- ja terveysalan palvelujen tarvetta. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja 2010, 8, 267.)

Näyttötutkintona suoritettava sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitajan ammattitutkinto on perusasteen koulutusta. Tutkintoon sisältyy kaikille pakollisia tutkinnon osia, yksi vaihtoehtoinen osaamisala, kaikille valinnaiset tutkinnonosat sekä yksilöllisesti omaa ammattitaitoa syventäviä tutkinnonosia. Osaamisalavaihtoehtoina voi olla asiakaspalvelun- ja tietohallinnan, ensihoidon, kuntoutuksen, lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen, mielenterveys- ja päihdetyön, sairaanhoidon- ja huolenpidon, suun terveydenhoidon, vammaistyön tai vanhustyön osaamisala. (Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja 2010, 15, 17.)

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tavoitteena tutkimuksessa on selvittää, mitkä syyt aikuisten elämänkuluissa ovat vaikuttaneet siihen, että aikuiset hakeutuivat opiskelemaan. Tämän lisäksi tutkimuksessa selvitetään, minkä vuoksi aikuiset hakeutuivat opiskelemaan juuri sosiaali- ja terveysalan perusopintoja. Tavoitteena on selvittää, minkä vuoksi aikuiset kiinnostuivat juuri näistä opinnoista tässä vaiheessa heidän elämänkulkua.

Toiseksi tutkimus pyrkii selvittämään, mitä merkityksiä opiskelulla on aikuisille heidän elämänkulussaan. Opiskelemaan hakeutuminen ja opiskeleminen nähdään tässä tutkimuksessa elämänmuutostilanteena, jossa vaikuttavat monet aikuisten elämänkuluista löytyvät asiat. Koska opiskelemaan hakeutuminen ja opiskeleminen käsitetään tässä tutkimuksessa pitkäkestoisena ajassa etenevä prosessina, tarkastellaan näitä asioita elämässä suunnanottamisen näkökulmasta. Elämässä suunnanottamista tarkastellaan tarkemmin määritellen holistisesta näkökulmasta, koska prosessissa vaikuttavat monet eri aikuisten elämänpiiriin liittyvät asiat. Tämän lisäksi aikuisuus itsessään tuo jo lähtökohtaisesti tähän prosessiin omat erityispiirteensä. Tavoitteena on siis selvittää, mitä opiskelu merkitsee aikuisille tässä elämänmuutostilanteessa, kun tarkastelun taustalla otetaan huomioon heidän yksilölliset elämänkulkunsa.

1. a) Mitkä syyt aikuisten elämänkulussa ovat vaikuttaneet koulutukseen hakeutumiseen?
b) Mitä syitä aikuisilla on ollut lähihoitajakoulutukseen hakeutumiseen?
2. Mitä merkityksiä opiskelulla on elämänmuutostilanteessa?

3.2. Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Toteutin tutkimukseni laadullisena, koska tämä lähestymistapa sopi hyvin tutkimukseeni. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on todellisen elämän kuvaaminen ja tutkimuskohdetta pyritään tutkimaan ja tietoa keräämään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Aineisto kerätään myös todellisissa tilanteissa ja tavoitteena on tutkittavan kohteen ymmärtäminen. Myös tässä tutkimuksessa tutkimuskohteena oli todellisen elämän kuvaaminen ja tutkittavien ymmärtäminen. Yleisesti laadullisessa tutkimuksessa on enemmänkin pyrkimyksenä löytää ja paljastaa tosiasioita kuin osoittaa jo olemassa olevia väitteitä todeksi. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa, jolloin erilaiset mittausvälineet ovat tarpeettomia. Tutkimuksen lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Tutkimuksen keskeisiä asioita ei määrää tutkija, vaan tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja. Keskeistä onkin, että tutkittavan ääni pääsee kuuluviin mahdollisimman hyvin, jolloin aineiston hankinnassa käytetään tämän sallivia metodeja, esim. teemahaastattelu. Tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotannalla ja tapauksia käsitellään ainutlaatuisina. Laadullinen tutkimus toteutetaan joustavasti, jolloin tutkimussuunnitelma voi muotoutua tutkimuksen edetessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 160-164.) Laadullista tutkimusta voikin luonnehtia prosessiksi sen vuoksi, että tutkimuksen eri vaiheet eivät ole jäseneltävissä selkeiksi vaiheiksi ennen tutkimuksen alkua. Esimerkiksi tutkimustehtävää ja aineistonkeruuta koskevat ratkaisut voivat muotoutua vähitellen tutkimuksen edetessä. (Kiviniemi 2007, 70.) Myös tässä tutkimuksessa tutkimussuunnitelma muotoutui tutkimuksen edetessä, mm. tutkimusongelma täsmentyi tutkimuksen edetessä haastatteluaineiston saamisen jälkeen.

3.3. Aineiston hankinta

Haastattelu sopii hyvin monenlaisiin tutkimustarkoituksiin, koska se on hyvin joustava menetelmä. Koska haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, on siinä mahdollisuus suunnata tiedonhankintaa joustavasti haluttuun suuntaan ja myötäillä haastateltavaa. Tilanne antaa myös mahdollisuuden ymmärtää

vastausten takana olevia motiiveja ja ei-kielellisiä vihjeitä. Haastattelutilanteessa ihminen nähdään subjektina. Tavoitteena on, että haastateltava voi tuoda itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti esille. Keskeistä on, että haastateltavien elämysmaailma ja heidän omat määritelmät asioista tulevat esille. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 34-35.) Koska tutkimuksessani on tavoitteena saada selville mahdollisimman hyvin ja laajasti aikuisten omia ajatuksia ja kokemuksia, sopi haastattelu hyvin tutkimukseni aineistonkeruumenetelmäksi.

Yleisesti puolistrukturoituun teemahaastatteluun voidaan liittää joitakin yhteisiä piirteitä. Ensinnäkin tiedetään, että haastateltavat ovat kokeneet jonkin tietyn tilanteen, jolloin heillä on jotakin sanottavaa kyseisestä asiasta. Toiseksi tutkija on selvittänyt alustavasti tutkittavan ilmiön tärkeitä osia, rakenteita, prosesseja ja kokonaisuutta, joiden pohjalta hän voi kolmanneksi kehittää haastattelurungon. Viimeiseksi haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Keskeistä teemahaastattelussa on se, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen mukaan. Haastattelun teemat eli aihepiirit ovat kaikille haastateltaville samat, vaikka teemoja voidaan käsitellä haastateltavien kanssa eri tavalla. Tämä mahdollistaa osaltaan sen, että haastateltavan ääni tulee kuuluville. Teemahaastattelu ottaa myös huomioon, että ihmisten tulkinnat ja asioille antamansa merkitykset ovat keskeisessä asemassa. (Hirsjärvi & Huttunen 2014, 47-48.) Valitsin puolistrukturoidun teemahaastattelun tutkimukseni aineistonkeruumenetelmäksi sen vuoksi, koska tällainen haastattelu antaa tutkittaville tarpeeksi tilaa tuoda heidän omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan esille. Toisaalta ennalta mietityt teemat ja niiden läpikäyminen haastattelutilanteessa varmistaa, että kaikki tutkimuksen kannalta oleelliset aiheet tulee käsiteltyä haastattelussa.

Tutkimuksen aineisto kerättiin pirkanmaalaisen aikuiskoulutusta järjestävän oppilaitoksen lähihoitajaopiskelijoilta. Tutkimukseen osallistujien etsiminen aloitettiin kahdesta oppilaitoksen omaehtoisen koulutuksen lähihoitajaopiskelijaryhmästä, joissa oli yhteensä noin 40 opiskelijaa. Ryhmät tutkimukseen valikoituivat sen perusteella, että molemmilla opiskelijaryhmille oli kertynyt jo ajallisesti tarpeeksi kokemuksia opiskelusta. Toinen ryhmä oli aloittanut opiskelun puolitoista vuotta aikaisemmin ja toinen puoli vuotta aikaisemmin. Näille kahdelle opiskelijaryhmälle lähetettiin oppilaitoksen sosiaali- ja terveystieteiden koulutuspäällikön kautta joulukuussa 2013 kirje (LIITE 1), jossa

opiskelijoille kerrottiin mahdollisuudesta osallistua tutkimukseen. Koska oppilaitos järjesti lähtökohtaisesti koulutusta vain aikuisille, ei tutkittavien tarkempi rajaaminen ollut tarpeellista. Opiskelijoiden oma kiinnostus osallistua tutkimukseen ohjasi lopulta sitä, ketkä ja minkä ikäiset aikuiset osallistuivat tutkimukseen.

Tutkimushaastattelut tehtiin helmi-maaliskuun 2014 aikana. Haastattelut pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman paljon tutkittavien ehdoilla, jolloin annoin haastatteluun tuleville opiskelijoille hyvin vapaat mahdollisuudet valita haastattelupaikka ja -ajankohta. Kaikki haastattelut toteutettiin lopulta oppilaitoksen tiloissa. Niistä opiskelijoista, joita oli lähestytty joulukuussa 2013 tutkimuskirjeellä, kolme opiskelijaa otti minuun yhteyttä sähköpostin välityksellä ja kertoi olevansa kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen. Koska tutkimukseen osallistuminen ei herättänyt tämän enempää kiinnostusta opiskelijoissa, kirje mahdollisuudesta osallistua tutkimukseen lähetettiin myös kahdelle muulle oppilaitoksen lähihoitajaopiskelijaryhmälle. Näistä kahdesta uudesta ryhmästä ei kuitenkaan löytynyt lisää vapaaehtoisia haastateltavia. Tämän jälkeen lähestyin vielä kahta tutkimukseni ensisijaisena pitämäni opiskelijaryhmää uudestaan menemällä itse konkreettisesti kertomaan tutkimuksestani ja mahdollisuudesta osallistua siihen. Opiskelijat saivat nyt mahdollisuuden myös kysyä minulta henkilökohtaisesti tutkimuksesta, minkä katsoin edesauttavan haastateltavien saamista. Kannustukseksi ja kiitokseksi osallistumisesta tutkimukseen annoin haastateltaville muistitikon. Neljä opiskelijaa kiinnostui oppilaitoskäynnilläni tulemaan suoraan haastateltavaksi, jolloin tutkimukseen osallistumisesta ei koitunut heille mitään ylimääräistä vaivaa käytännön järjestelyjen tai aikataulujen puitteissa. Näiden neljän opiskelijan lisäksi myös useampi muu opiskelija kiinnostui osallistumaan tutkimukseeni myöhemmin, mutta yhteydenotoistani huolimatta näitä haastatteluja ei saatu lopulta toteutettua.

Tutkimukseen osallistuville kerroin ennakkoon tutkimuskirjeeni välityksellä, että tutkimukseni käsittelee aikuisopiskelua ja sitä, minkälaisia kokemuksia aikuisilla on opiskelusta liittyen heidän omaan elämänkulkuunsa. Kerroin myös, että olin kiinnostunut kaikenikäisten aikuisten kokemuksista, jolloin tutkittavan iällä ei ollut merkitystä. Pysin korostamaan tutkimuskirjeessäni sitä, että jokaisen opiskelijan omat kokemukset olisivat tärkeitä, jolloin kuka tahansa voisi osallistua tutkimukseen. Välitin kirjeessä myös tietoa siitä, että tutkittavien antamia tietoja tulitisiin käsittelemään luottamuksellisesti ja

anonyymisti. Kerroin myös opiskelijoille, että jokaisen oma tapa kertoa asioita, verbaalisesta lahjakkuudesta riippumatta, antaisi tutkimukselle arvokasta tietoa.

Tutkimukseen haastateltiin kaikkiaan seitsemää eri-ikäistä opiskelijaa. Lyhin haastattelu kesti vajaa puoli tuntia ja pisin tunnin. Kaikki haastattelut nauhoitettiin, jolloin tutkittavien kertomukset saatiin tarkasti muistiin myöhempää aineiston käsittelyä varten. Haastattelun aluksi kerroin vielä uudestaan haastateltavalle tutkimuksen aiheen ja sen, mitä tutkimus käsittelee. Kerroin myös haastattelun etenemisestä ja teemoista, joita haastattelussa tulaisiin käsittelemään. Rohkaisin tutkittavia kertomaan juuri omista ajatuksista ja kokemuksista, jotka olivat tutkimuksen kannalta merkittäviä, sillä oikeita tai vääriä vastauksia haastattelussa ei ollut. Toin myös vielä esille haastatteluaineistojen käyttämiseen liittyviä asioita, mm. luottamuksellisuus ja haastateltavien anonymiteetti. Varsinaisen haastattelun aloitin kyselemällä tutkittavalta taustatietoja, jotka olisivat oleellisia tutkimuskysymysten kannalta. Olennaisen tiedon saamisen lisäksi taustatietojen kartoittamisella oli haastatteluun orientoiva tarkoitus, jolloin voisin alkaa rakentamaan yhteyttä haastateltavaan sekä toimivaa vuorovaikutusta. Taustatietojen jälkeen käsitelin haastattelussa varsinaisia teemoja edeten niiden käsittelyssä pääosin aikajärjestyksessä, elämä ennen opiskelua, opiskelemaan hakeutuminen, opiskelu, itse opiskelijana ja tulevaisuudensuunnitelmat. Otin kuitenkin haastattelun etenemisessä huomioon tutkittavien kertomat asiat, jolloin eri teemoja saatettiin käsitellä eri haastattelutilanteessa hieman vaihtelevassa järjestyksessä. Osittain eri teemat esiintyivät haastatteluissa myös samanaikaisesti ja päällekkäin. Teeman elämä ennen opiskelua avulla pyrin kartoittamaan sitä, minkälaista aikuisten elämänkulku oli ollut ennen opiskelemaan hakeutumista ja mitkä tapahtumat ja asiat heidän elämänsä aikana vaikuttivat opiskelemaan hakeutumiseen. Teemassa opiskelemaan hakeutuminen tavoitteena oli selvittää tarkemmin niitä asioita ja syitä, minkä vuoksi aikuiset halusivat hakeutua juuri sosiaali- ja terveysalan perusopintoihin. Näillä edellä mainituilla teemoilla haettiin vastauksia kahteen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Teemassa opiskelu käsiteltiin yleisesti sitä, kuinka aikuiset olivat kokeneet opiskelun ja mitä opiskelu merkitsi heille elämänmuutostilanteessa. Myös teema itse opiskelijana käsitteli aikuisten opiskelukokemuksia. Tämä teema syventyi tarkastelemaan lähemmin sitä, minkälaisiksi opiskelijoiksi aikuiset kokivat itsensä, mitä opiskeleminen aikuisena merkitsi heille ja mitä merkityksiä opiskelu sai elämänmuutostilanteessa. Teemassa tulevaisuudensuunnitelmat käsiteltiin aikuisten suunnitelmia opintojen jälkeen ja sitä, mitä muutoksia ja kenties uutta

opinnot tuovat aikuisten elämään. Tämä teema liittyi siihen, mitä opinnot merkitsivät aikuisille elämänmuutostilanteessa. Kolmen viimeisen teeman avulla etsittiin vastauksia kolmanteen tutkimuskysymykseen.

Osa tutkittavista kertoi asioita hyvinkin laajasti ja monipuolisesti kuvaillen, kun taas osa tutkittavista ilmaisi asiansa melko lyhytsanaisesti kertoen vain pääkohdat ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Pysin antamaan haastateltavien omille ajatuksille ja kerronnalle mahdollisimman paljon tilaa, mutta erityisesti haastateltavien antamia lyhyitä vastauksia pyysin täydentämään vielä uusilla lisäkysymyksillä. Haastattelutilanteet olivat rauhallisia. Vain yhden haastattelun kohdalla haastattelu keskeytyi sen vuoksi, että jouduimme vaihtamaan paikkaa kesken haastattelun. Haastateltava kertoi kuitenkin, että haastattelun keskeytyminen ei häirinnyt häntä.

3.4. Aineiston analyysi

Laadullisen aineiston analyysin tarkoitus on luoda selkeyttä aineistoon ja täten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Hajanaisesta aineistosta luodaan selkeää ja mielekästä tiivistämällä sitä. Vaikka aineisto tiivistyy, sen sisältämä informaatio ei vähene, vaan päinvastoin kasvaa. (Eskola & Suoranta 2014, 138.) Vaikka laadullisen analyysin vaiheet nivoutuvat aina toisiinsa, voidaan analyysin katsoa koostuvan kahdesta eri vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Ensiksi havaintoja pelkistettäessä aineiston tarkastelussa kiinnitetään huomiota vain siihen, mikä on kulloisenkin kysymyksenasettelun kannalta olennaista. Näin analyysin kohteena oleva tekstimassa pelkistyy hieman hallittavammaksi määräksi erillisiä raakahavaintoja. Toiseksi havaintomäärää karsitaan havaintojen yhdistämisellä. Erilliset raakahavainnot yhdistetään harvemmaksi havaintojen joukoksi etsimällä niitä yhdistävä piirre. Arvoituksen ratkaisemista puolestaan voidaan kutsua tulosten tulkinnaksi tai rakennekokonaisuuden muodostamiseksi, jolloin tutkittavasta ilmiöstä tehdään tulkintoja. (Alasuutari 2001, 39-40, 44.) Analyysissa siis eritellään, luokitellaan aineistoa ja pyritään luomaan kokonaiskuvaa siitä sekä esittämään tutkittava ilmiö uudessa perspektiivissä (Hirsjärvi & Hurme 2014, 143).

Laadullisessa analyysissä aineiston analyysi alkaa usein jo itse haastattelutilanteessa. Kun tutkija tekee itse haastattelut, hän voi tehdä jo itse haastattelutilanteessa havaintoja tutkittavasta ilmiöstä sekä tyyppitellä ja hahmotella malleja syntyneistä havainnoista. (Hirsjärvi & Huttunen 2014, 136.) Myös minulle muodostui jo haastattelutilanteissa jonkinlaisen kuvan kustakin haastateltavasta. Haastattelujen tekemisen jälkeen litteroin tallennetut haastattelut kuitenkin kokonaisuudessaan, koska päätelmien tekeminen litteroiduista haastatteluaineistosta on helpompaa silloin, kun haastateltavia on useampia ja aineistoa enemmän (Hirsjärvi & Hurme 2014, 138). Litterointivaiheessa nimesin haastateltavat uudelleen käyttäen heillä peitenimiä. Peitenimien käyttäminen turvasi haastateltavien anonymiteetin ja haastatteluaineiston käsittely oli helpompaa, kun haastateltavat oli nimetty. Litteroinnin jälkeen luin aineiston vielä useampaan kertaan, jotta aineisto tuli minulle vielä tutummaksi ja sain siitä syvällisemmän kokonaiskuvan. Aineisto jäsenyi minulle ja sieltä nousi esille kiinnostavia piirteitä.

Aineiston analysoinnissa käytin teemoittelua. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että aineistosta tarkastellaan sellaisia nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä useammalle haastateltavalle. Teemat saattavat pohjautua teemahaastattelun teemoihin, jolloin lähtökohtateemat nousevat esiin. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 173.) Tutkimukseni teemahaastattelun teemoina olivat elämä ennen opintoja, opintoihin hakeutuminen, opiskeleminen, itse opiskelijana ja tulevaisuudensuunnitelmat, joiden mukaan aineisto oli luonnollista teemoitella analyysivaiheessa. Aineistosta nousi näin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja.

Käytännössä laadullisen analyysin analyysitavat eivät ole selvärajaisia ja harvoin pystyy käyttämään vain yhtä analyysitapaa (Eskola & Suoranta 2014, 182). Teemoittelun ohella käytin sisällönanalyysia aineiston analysoimisessa. Aineistolähtöisen laadullisen eli induktiivisen aineiston analyysi voidaan jakaa kolmivaiheiseksi prosessiksi, jossa aineisto pelkistetään ensin, ryhmitellään tämän jälkeen ja lopuksi muodostetaan teoreettiset käsitteet (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Haastattelujen litteroinnin jälkeen luin aineistoa useamman kerran, jolloin aineisto tuli minulle hyvin tutuksi. Tämän jälkeen etsin aineistosta tutkimuksen kannalta keskeisiä asioita ja merkitsin ne aineistoon alleviivaten. Tämän jälkeen listasin löytämäni ilmaukset ja etsin ilmauksista sekä samankaltaisuuksia että eroavaisuuksia. Seuraavaksi muodostin ilmauksista alaluokkia, yhdistelin niitä ja

muodostin alaluokkien perusteella yläluokkia. Yläluokkien yhdistämisen jälkeen muodostin yläluokille käsitteet.

4. TUTKIMUKSEN LÖYDÖKSET

4.1. *Aineiston kuvaus*

Tutkimukseen osallistui yhteensä seitsemän opiskelijaa, joista kaksi oli miehiä ja viisi naisia. Kaikki tutkittavat opiskelivat saman oppilaitoksen toisen asteen ammatillisessa aikuiskoulutuksessa sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa. Tavoitteena kaikilla tutkimukseen osallistuvilla opiskelijoilla oli valmistua tästä tutkinnosta lähihoitajan ammattiin. Neljä tutkittavista opiskelijoista oli aloittanut lähihoitajaopinnot syksyllä 2013 ja heidän tavoitteellinen valmistumisajankohta oli keväällä 2015. Kolme tutkimukseen osallistuneista oli aloittanut opinnot syksyllä 2012, jolloin heidän tavoitteena oli valmistua keväällä 2014. Kaksi tutkittavista oli valinnut suoritettavan lähihoitajatutkinnon suuntautumisvaihtoehdoksi lapset ja nuoret, kaksi vanhustyön, kaksi sairaanhoidon ja huolenpidon sekä yksi vammaistyön. Nuorin tutkimukseen osallistunut henkilö oli 28 vuotta ja vanhin 53 vuotta tutkittavien iän keskiarvon ollessa 42 vuotta. Kaikki tutkittavat asuivat tutkimusta tehdessä opiskelupaikkakunnalla tai sen lähikunnissa. Viiden tutkittavan perheeseen kuului avo- tai aviopuoliso ja näistä neljään perheeseen kuului lisäksi myös lapsia. Kaksi tutkimukseen osallistuneista kertoi olevansa perheettömiä. Yhdellä tutkittavista ei ollut aiempaa koulutusta tai suoritettua tutkintoa. Neljällä tutkittavista oli jo aiemmin suoritettu ammatillinen tutkinto, yhdellä ammattikorkeakoulututkinto ja yhdellä yliopistotasoinen tutkinto. Vaikka tutkittavien työhistoriat olivat keskenään hyvinkin erilaisia, kaikkia tutkittavia yhdisti aiempi työskenteleminen toisella alalla. Osalla tutkittavista oli vuosien työkokemus samalta alalta. Osalla tutkittavista koulutus- ja työhistoriaa kuvasi taas rikkonaisuus, jolloin heidän aiempien tutkintojen suorittaminen oli saattanut jäädä kesken ja töitä oli tehty useammassa eri paikassa.

4.2. Liisa

Liisa on 28-vuotias nainen. Hänellä on taustalla jonkin verran työkokemusta lasten kanssa toimimisesta ja näiden töiden lisäksi Liisa on tehnyt paljon töitä ravintola-alalla useammassa eri työpaikoissa. Liisa aloitti aiemmin myös opiskelut ravintola-alalla, mutta ne keskeytyivät muutaman vuoden opiskelun jälkeen. Liisa on hakenut aikaisemmin opiskelemaan sosiaalialalle ammattikorkeakouluun, mutta ei ole tullut valituksi. Liisa on lähtöisin perheestä, jonka useammalla perheenjäsenellä on korkeakoulututkinto.

Liisa oli lähihoitajaopintoja edeltävinä vuosina tehnyt töitä ja opiskellut useammalla eri alalla. Opiskelut olivat kuitenkin jääneet häneltä aiemmin kesken, joten hänellä ei ollut vielä mitään virallista koulutusta, jolla voisi hakea töitä. Liisa oli aikaisemmin hakenut opiskelemaan sosiaalialalle, mutta ei ollut päässyt. Liisan sisarukset olivat korkeasti koulutuneita, joten Liisa ajatteli, että hänenkin tulisi olla koulutunut. Nyt Liisa koki olevansaakin jo siinä iässä, jolloin hänellä kuuluisi olla jokin tutkinto suoritettuna, mikä vaikutti hyvin paljon hänen opiskelemaan hakeutumiseen. Jotkut Liisan tuttavista kyseenalaistivat Liisan päätöksen hakea opiskelemaan sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa, koska heidän mukaan Liisalla olisi ollut potentiaalia korkeampaankin koulutukseen. Liisa tunsikin itsensä hyvin ja tiesi, että haluaisi opiskella mahdollisimman käytännönläheisesti itse tekemällä. Se, että lähihoitajakoulutukseen sisältyi paljon käytännön työssäoppimisjaksoja, vaikutti hyvin paljon siihen, että Liisa halusi hakeutua juuri tähän koulutukseen.

”Mä ajattelin, et mä oon kerran kuitenkin jo kokeillu ammattikorkeakoulussa ja mää en oo semmoinen lukijatyppi. Et itestäni tiedän sen, että ei oo sitten pakaralihaksia, et mää oon ehkä enemmän semmoinen tekijä. Mä oon jotenkin tehnyt niin paljon töitä ja itteni oppinut tuntemaan, et tekemällä sitä oppii parhaiten. Ja sit katoin, et on niin paljon noita työssäoppimisjaksoja, et sekin vaikutti.”

Liisa opiskeli ennen lähihoitajakoulutukseen hakeutumista ravintola-alalla. Opiskelujen edetessä kiinnostus alaa kohtaan alkoi kuitenkin vähitellen hävitä. Liisa alkoi pohtia, mitä oikeasti haluaisi tehdä tulevaisuudessa työkseen. Pian hän huomasi, ettei ravintolamaailman arvomaailma sopinut yhteen hänen oman arvomaailmansa kanssa. Hän halusi tehdä jotain, mikä oikeasti kiinnostaa häntä ja koki tarvitsevansa muutosta elämäänsä, jolloin hakeutuminen lähihoitajakoulutukseen oli hyvä mahdollisuus

muutokseen. Liisa koki, että arvomaailma sosiaali- ja terveysalalla vastasi paremmin hänen omaa arvomaailmaansa ja oli kiinnostunut oikeasti kyseisestä alasta.

”Se rupes jotenkin takkuaan, että onko tää nyt oikeasti sitä, mitä mää haluan tehdä loppuelämäni. Olla jossain ravintolassa ensinnäkin esimiehenä. Ja sitten tuntui, että se kaikki pyöri vaan rahan ympärillä. Sitten sitä rupes kyseenalaistaan omia arvojaan ja sitä, mitä haluaa ja mää pitkään mietin, että jotain muutosta pitää tulla.”

Perheettömänä ihmisenä Liisan ei tarvinnut miettiä opiskelemaan hakeutumista muiden perheenjäsenten kannalta. Muiden ihmisten mielipiteet eivät myöskään vaikuttaneet konkreettisesti päätökseen hakeutua opiskelemaan, vaan päätös syntyi Liisan omien ajatusten ja mielipiteiden perusteella. Sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien ihmisten kanssa toimiminen sekä keskustelut heidän kanssaan vahvistivat kuitenkin Liisan ajatuksia hakea lähihoitajakoulutukseen. Liisalle opiskelemaan hakeutumisessa oli myös tärkeää, että hän kokisi kuuluvansa opiskelijayhteisöön. Hänelle oli tärkeää, että ajatukset ja motivaatio opiskelua kohtaan olisivat samanlaisia myös muilla opiskelijoilla.

”Että nuorten puolella se oli semmonen selkee, että en halua nuorisopuolelle. Ikää oli kuitenkin jo sen verran, että haluaa semmoisen ja kun muisti sieltä restonomikoulusta, että jos on niitä nuorempia, just niitä lukiosta päässeitä, niin ei se henki oo sama ja sit se motivaatio siihen opiskeluun. Niin päädyin sit kokeilla tätä.”

Vaikka Liisalla ei ollut perhettä elätettävänä, Liisa mietti kuitenkin opiskelemaan hakeutumisen vaikutusta omaan toimeentuloon. Koska Liisa oli opiskellut myös aikaisemmin opintotuen turvin, täytyi hänen ottaa uutta opiskelupaikkaa hakiessa huomioon se, kuinka kauan hän voisi vielä nostaa opintotukea.

Tieto opiskelemaan pääsemisestä oli Liisalle hyvin merkityksellinen ja Liisa odotti opiskelujen alkamista innolla.

”Mä olin ihan tosi innoissani, aivan siis huumassa.”

Liisa koki, että opiskelulla oli suuri merkitys hänen elämässään. Hän odotti itseltään sitä, että olisi kouluttautunut ja tämän jälkeen voisi hakea oman alan töitä. Liisa olikin

tyytyväinen itseensä, sillä hän koki olevansa alalla, joka kiinnosti häntä aidosti. Opiskelu oli vahvistanut entisestään Liisan ajatuksia siitä, mitä hän halusi omalta tulevaisuudeltaan. Liisa koki merkitykselliseksi tiedon siitä, että hän voisi tulevaisuudessa tehdä töitä, joista nauttisi. Tämä vahvisti myös Liisan itsetuntoa. Uusien asioiden oppiminen niin itsestä kuin uudesta ammatistakin, antoivat Liisalle myönteisiä onnistumisen kokemuksia. Myös haasteellisista työtehtävistä selviytyminen vahvisti Liisan kokemusta siitä, että hän osaa ja pärjää alalla, mikä voimaannutti Liisaa. Koska Liisan aikaisemmat opiskelut olivat keskeytyneet ja hänellä ei ollut vielä mitään tutkintoa, selviytyminen lähihoitajan opinnoista ja kokonaisen tutkinnon suorittaminen rakensi Liisan itseluottamusta ja toi hänelle pystyvyyden tunteen. Kokonaisuudessaan Liisa koki opiskelujen tuoneen hänen elämäänsä paljon iloa, onnellisuutta ja rikkautta. Liisa koki itsensä tasapainoisemmaksi ihmiseksi.

”Omaan hyvinvointiin tää opiskelu on vaikuttanut ihan hirveesti. Semmoiseen jaksamiseen ja kyllä mää nään, että mää oon semmoinen tasapainoisempi ja onnellisempi ihminen. Että sitä jaksaa ehkä niin kuin kattoo elämää pitemmälle ja haaveilla ja tehdä suunnitelmia.”

Liisan opiskelujen tavoitteena oli saada itselleen tutkinto, koska hänen mielestään oli tärkeää olla koulututtunut. Suoritetulla tutkinnolla pystyi paremmin hakemaan jatkossa töitä ja Liisan mielestä mahdollisuudet myös päästä töihin olivat suuremmat, kun oli alalle tarvittava koulutus. Hänen mukaan koulutuksen tärkeys korostui erityisesti sosiaalialalla. Tutkinnon suorittamisella oli Liisalle myös taloudellinen merkitys. Tutkinto takaisi paremmat työmahdollisuudet ja tätä kautta myös takaisi taloudellisen tilanteen.

Liisa piti lähihoitajatutkinnon opiskelumuotoa erittäin hyvänä, koska opinnot sisälsivät vaihtelevasti niin lähiopintoja, etäopiskelua ja työssäoppimisjaksoja. Kokonaisuudessaan Liisa koki opiskelun mielenkiintoisena ja hänen mielestään tutkinnon työssäoppimisjaksoilla oli tärkein merkitys opiskelussa. Silti Liisa koki teoreettisempien ns. lähipäivien opiskelun myös mielenkiintoisena. Toisaalta se turhautti Liisaa, että lähipäivien opetus sisälsi paljon hänelle tuttua asiaa, jota hän ei voinut korvata aikaisemmillä opinnoilla. Hän koki kuitenkin, että aikaisempaa tietoa ja osaamisesta pystyi hyödyntämään hyvin työssäoppimisjaksoilla.

”Mun mielestä nää meidän työssoppimisjaksot on niin kuin se ydin tässä. Paras anti. Kun sitä aina kysytään kaikissa palautteissa ja arvioinneissa. Onneks niitä on ollut paljon ja kuitenkin ihan hyvän pituisia. Ei missään tapauksessa yhtään lyhyempiä jaksoja. Ehkä vois olla vähän pitempiäkin.”

Liisa koki opintojen antaneen hänelle varmuutta toimia erilaisissa lähihoitajan työtehtävissä. Opintojen alkuaikojen epävarmuus oli vähitellen hävinnyt tiedon ja osaamisen karttuessa. Liisa koki opintojen antaneen hänelle myös laajan kuvan alan työmahdollisuuksista ja hän piti mahdollisena, että voisi tulevaisuudessa työskennellä hyvinkin erilaisissa tehtävissä alalla. Myös jatkokouluttautuminen samalla alalla oli Liisalla mielessä näiden opintojen jälkeen.

Liisa koki, että juuri nyt tässä iässä hänellä oli oikea aika opiskella lähihoitajaksi. Liisa ajatteli lähihoitajan työn olevan sen verran rankkaa työtä, ettei aiemmin olisi välttämättä ollut valmis tähän työtön. Nyt Liisa koki kuitenkin olevansa valmis opiskelemaan ja työskentelemään tällä alalla. Hänen mielestään riittävä elämäkokemus tukisi paremmin lähihoitajan työssä selviytymistä ja jaksamista. Liisa ajatteli myös asioiden sisäistämisen ja uuden oppimisen olevan helpompaa, kun opetettavia asioita pystyi paremmin käsittelemään oman elämäkokemuksen perusteella. Kertynyt elämäkokemus toi Liisan kokemuksen mukaan oppimiseen lisää syvyyttä. Hän koki myös, että hän oli tässä iässä motivoituneempi opiskelemaan ja halu oman tiedon lisäämiseen oli paljon monialaisempi kuin nuorempana. Kaiken kaikkiaan Liisa piti merkittävänä asiana aikuisena opiskellessa sitä, että aikuisiällä on ehtinyt löytää jo alan, josta on oikeasti kiinnostunut. Tämä rikastuttaa Liisan mielestä opiskelua merkittävästi ja antaa opiskeluun uudenlaisen, ns. aikuisemmän näkökulman.

Jo hakiessa opiskelemaan Liisa piti tärkeänä asiana sitä, minkälainen tuleva opiskelijayhteisö olisi ja hän halusi kokea kuuluvansa siihen. Hän pitikin opiskelijayhteisön ilmapiiriä erittäin hyvänä ja tiiviinä. Hän piti ajatusten vaihtamista ja keskustelua muiden opiskelijoiden kanssa tärkeänä asiana omassa oppimisessaan ja hän kokikin oppivansa hyvin ryhmässä muiden ihmisten kanssa. Hän koki opiskelijayhteisön aktiivisuuden erittäin myönteisenä ja hänen oppimistaan tukevana asiana. Liisa tuli hyvin toimeen opiskelijayhteisön erilaisten ihmisten kanssa. Hän koki eri-ikäisten ja erilaisista taustoista tulevien ihmisten ainoastaan rikastuttavan käytyjä keskusteluja ja opiskelua yleensä.

Muiden opiskelijoiden kanssa oli hänen mielestään helppo keskustella ja hän koki, että omat ajatukset kohtasivat hyvin muiden opiskelijoiden ajatusten kanssa. Muiden opiskelijoiden vertaistuki ja mahdollisuus keskustella haasteellisemmistakin asioista heidän kanssaan oli Liisalle tärkeää. Keskustelujen lisäksi Liisa oppi myös havainnoimalla muita.

Liisa koki, että hänen valitsemissaan työssäoppimispaikoissa ihmiset nauttivat työn tekemisestä, mikä puolestaan näkyi hänen mielestään koko työyhteisössä. Näillä työpaikoilla oli hyvä yhteishenki. Työssäoppimisjaksojen aikana Liisa ymmärsikin, kuinka tärkeä merkitys työyhteisöllä ja siihen kuuluvilla ihmisillä on työn tekemisessä ja työssä jaksamisessa. Hän huomasi, kuinka suuri merkitys hyvällä ja toimivalla työyhteisöllä on omassa työhyvinvoinnissa.

4.3. Jari

Jari on 31-vuotias perheellinen mies. Hänellä on matkailualan koulutus korkeakoulun puolelta ja muutamia vuosia työkokemusta tältä alalta. Jari oli työskennellyt muutaman vuoden ennen lähihoitajakoulutukseen hakeutumista ravintola-alan töissä, jotka olivat toisinaan olleet vuorotyönä tehtävää työtä. Kun perheen perustaminen oli tullut Jarille edellisinä vuosina ajankohtaiseksi, hän oli siirtynyt tekemään päivätyötä vuorotyön sijasta ravintola-alalla. Jari ei kuitenkaan nähnyt itseään enää vuosien päästä työskentelemässä ravintola-alalla, vaikka työn teon ja perheen yhdistäminen olisi onnistunutkin päivätyötä tehdessä paremmin. Jari koki kaipaavansa jotain muuta elämäänsä ja halusi siirtyä eteenpäin elämässään.

Jaria oli aina kiinnostanut työskennellä ihmisten kanssa ja juuri vuorovaikutus ihmisten kanssa innosti Jaria työn tekemisessä. Myös ravintola-alan työtehtävät olivat kiinnostaneet Jaria juuri sen vuoksi, että niissä sai olla ihmisten kanssa tekemisissä. Myös ihmisten auttaminen ja ensihoidon tehtävät olivat kiinnostaneet Jaria aina. Nyt Jari oli täysin varma, että halusi päästä opiskelemaan. Hakemuksen lähihoitajakoulutukseen Jari teki aivan hakuajan viimeisinä hetkinä. Haku aika muihin oppilaitoksiin oli jo loppunut, joten osaksi sattumalta Jarin valitsi tämän oppilaitoksen hakukohteekseen.

”Se oli mukavaa hommaa, mutta en nähnyt itteeni viiden vuoden päästä siellä töissä. Lähinnä toi ensihoitopuoli on kiinnostanut aina ja ihmisten

auttaminen, mikä on myös noissa hotellialan hommissa, et saa olla ihmisten kanssa tekemisissä. Sit mä rupesin miettiin, et pakko tehdä jotain mutta tai mä jumahdan sinne hotelliin.”

Jarin tavoitteena oli opintojen jälkeen päästä tekemään alan töitä. Myös jatkokouluttautumismahdollisuus lähihoitajaopintojen jälkeen oli Jarilla mielessä. Jarille oli tärkeää, että hän pystyi kehittämään itseään ammatissa, jossa toimi. Jari koki, että ravintola-ala ei tarjonnut hänelle mahdollisuutta kehittymiseen, mikä vaikutti voimakkaasti päätökseen hakeutua sosiaali- ja terveysalalle. Jatkokouluttautuminen lähihoitajaopintojen jälkeen voisi mahdollistaa Jarille tulevaisuudessa työn tekemisen myös ensihoidon parissa, mikä oli Jaria kiinnostanut jo pitkään. Ennen kaikkea lähihoitajaopinnot mahdollistaisivat Jarille työn tekemisen alalla, joka kiinnostaa häntä.

Hakeutuminen lähihoitajakoulutukseen oli vahvasti Jarin oma päätös. Omat ja perheen tulevaisuuden suunnitelmat ja haaveet vaikuttivat myös opiskelemaan hakeutumiseen. Lähihoitajankoulutus ja työt tällä alalla tukisivat Jarin mielestä hyvin hänen perheensä tulevaisuutta, lasten ja omakotitalon hankkimista.

Jari oli pohtinut opiskelujen vaikutusta omaan taloudelliseen tilanteeseen tarkoin. Tulojen pieneneminen olikin mietityttänyt Jaria kaikista eniten opiskelemaan lähtemisessä. Opiskelu opintovapaalla takasi Jarille sen, että hänellä oli opintojen jälkeen mahdollisuus palata takaisin edelliseen työpaikkaansa. Tämä varmistaisi Jarin taloudellisen toimeentulon opintojen jälkeen joka tapauksessa. Jari oli aikaisemmin rahoittanut opintoaikansa opintotuella, minkä Jari nyt koki kovin pieneksi. Palkkaan sidottu aikuiskoulutustuki, mikä oli opintotukea huomattavasti suurempi, vahvisti Jarin suunnitelmia taloudellisesta pärjäämisestä opintojen aikana.

”Kun lähtee aikuisena opiskelemaan, ei se nyt mikään paha oo, mut kun on tottunut siihen, että käyt töissä ja.. lähinnä liittyy siihen, et saat tietyn verran rahaa. Se on ehkä ollut ainut, mitä on joutunut miettiin. Mutta sitten kun opiskelee tolla aikuiskoulutustuella, kun se on palkkaan sidonnainen, niin täytyy sanoa, että se on aika paljon parempi kun perus opintotuki. Et sinällään ei oo sitä, et joutuis joka ikistä penniä laskeen.”

Jari koki, etteivät lähihoitajakoulutuksen pääsykokeet menneet häneltä kovin hyvin. Jari yllättyikin ja oli hyvin iloinen kuullessaan, että hänet oli hyväksytty alkavaan

lähihoitajakoulutukseen. Itse opiskelun Jari koki mielekkääksi, sillä opiskeltavat aihealueet kiinnostivat häntä. Haasteellisemmista ja aluksi jännittäviltä tuntuvista tilanteista selviytyminen sai Jarin tuntemaan, että hän pärjäisi myös vaikeammiksi kokemissaan työtehtävissä. Opintojen edetessä Jari ei huomannut varsinaisia konkreettisia muutoksia itsessään ja siinä, miten opiskelu olisi häneen ihmisenä vaikuttanut. Hän toivoi, että ala alkaisi tuntua hänestä niin kiinnostavalta, että hän jaksaisi tehdä töitä tällä alalla eläkeikään asti.

Jarille oli tärkeää, että hän tuli myös opiskelijayhteisössä toimeen ihmisten kanssa ja pystyi tekemään yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa. Hän koki kuitenkin, että oli opiskelemassa vain itseään varten, jolloin hän ei kokenut muita opiskelijoita merkityksellisiksi omassa opiskelussaan.

Lähihoitajatutkinnon suorittaminen ja alan töiden tekeminen valmistumisen jälkeen oli Jarilla tavoitteena opiskelussa. Jari koki tärkeäksi myös mahdollisuuden jatkaa itsensä kouluttamista lähihoitajatutkinnon jälkeen. Itse opiskelun Jari koki mielekkääksi, koska opiskelu oli hyvin käytännönläheistä ja asioita sai tehdä paljon itse. Jari oppikin parhaiten juuri itse tekemällä ja kokeilemalla. Käytännönläheisyys innosti Jaria myös teoriaan perehtymiseen.

Jari piti hyvänä asiana koulutuksen laaja-alaisuutta. Valmistuttuaan hän pystyi tekemään monia hyvin erilaisia töitä tämän koulutuksen johdosta. Jari mukaan tutkinto sisälsi paljon sellaisia asioita, joita hän ei ollut aiemmin arkielämässään käsitellyt. Hän koki oppivansa uutta. Tämän lisäksi Jarin mielestä opiskeltavat asiat sisälsivät paljon aikuisille itsestään selviä asioita, vaikka koulutus oli toisen asteen koulutusta. Hänen mielestään aikuisten ja nuorten tutkinnoissa käsiteltävät asiasisällöt voisivat olla erilaisia. Nuorten ja aikuisten erilaiset elämäntilanteet vaikuttavat Jarin mielestä siihen, minkälaisia asiasisältöjä koulutuksessa olisi tarpeellista käsitellä. Näin välttyttäisiin opiskelijoille itsestään selvien asioiden käsittelyltä. Osittain Jari oli odottanutkin, että asiasisällöt saattaisivat olla hänelle ennestään tuttuja ja hän ymmärsi, että opetettavat asiat perustuivat valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin, joihin ei voinut vaikuttaa.

”Jos tästä koulusta puhutaan, kuitenkin toisen asteen koulutusta, niin tuntuu, että asiat, mitä täällä käydään, niin ne on aika paljon tämmöistä itsestään selvyyttä niin kuin aikuisille. Mitä nää opettaa, niin ne on ne

samat, mitä ne opettaa meille kun niille jotain 16-vuotiaille, jotka asuu vielä vanhempiensa kanssa.”

Jari koki opiskelun nyt erilaiseksi verrattuna nuorempana opiskelemiseen. Nyt Jarilla oli aito kiinnostus alaa ja opiskelua kohtaan, mitä Jari ei ollut aiemmin kokenut. Iän mukana Jari koki elämänsä rauhoittuneen ja nykyisen elämäntilanteensa rauhalliseksi paremmaksi opiskelulle.

”Ehkä se kun ikää on tullut vähän enemmän, niin ehkä semmoinen, että koko elämä on vähän rauhoittunut ja tasoittunut, et jaksaa keskittyäkin.”

Vaikka Jarin elämä oli rauhoittunut, toi hänen elämäntilanteensa omat haasteensakin opiskeluun. Perheenjäsenten työnteon, lastenhoidon ja Jarin opiskelun yhteensovittaminen ei ollut aina helppoa. Ylimääräistä opiskelulle varattua aikaa Jarin oli vaikea löytää.

Jarin oma elämäkokemus tuki hänen opiskelua. Hän pystyi vertaamaan omassa elämässä kokemiaan asioita opetettaviin asioihin ja käsittelemään niitä moniulotteisemmin. Jari panosti opiskeluun, halusi oppia uusia asioita ja menestyä opiskelussa. Pelkkä tenteistä ja muista opiskelutehtävistä suoriutuminen ei riittänyt Jarille, vaan hän halusi saada hyviä arvosanoja.

4.4. Tuula

Tuula on 44-vuotias nainen. Nuorena hän kouluttautui nuorisotyön alalle ja teki vähän aikaa töitä täällä alalla. Työskenneltyään muutamia vuosia nuorten kanssa hän siirtyi kuljetus- ja logistiikka-alalle, jolla hän teki töitä lähes kaksikymmentä vuotta. Muutamia vuosia sitten hän muutti perheineen Pirkanmaalle.

Tuula oli nuorena opiskellut nuorisotyötä ja koulutuksen saatuaan hän teki muutamia vuosia töitä tällä alalla. Näiden vuosien jälkeen hän kuitenkin päätyi töihin kuljetus- ja logistiikka-alalle, jolla hän toimi 15 vuotta. Kuljetus- ja logistiikka-alan arvomaailma alkoi

kuitenkin työvuosien aikana tuntua Tuulasta vieraalta. Työn tekeminen papereiden ja tulostavoitteiden keskellä ei motivoinut Tuulaa enää tarpeeksi. Ajatus ihmisten kanssa tehtävästä työstä alkoi kiehtoa Tuulaa ja hän koki haluavansa toimia vielä tulevina työvuosinaan jossain toisessa ammatissa. Paikkakunnan vaihdos vahvisti Tuulan kokemusta siitä, ettei hän haluaisi jatkaa enää entisellä kuljetus- ja logistiikka-alalla, vaikka hänen työkokemuksellaan olisi varmasti työllistynyt alan töihin.

”Mä olin siinä välissä semmosessa linkussa, mitä tässä nyt oikein tapahtuu. Menenkö työmaailmaan, missä varmasti mun työkokemuksella saisi jonkinlaisia logistiikka-alan töitä, joka ei ollenkaan ruokkis mua. En viihtyis yhtään siellä.”

Tutkittuaan vaihtoehtoja opiskelumahdollisuuksista uudella paikkakunnalla Tuula löysi internetin kautta tiedon alkavasta lähihoitajakoulutuksesta. Tuula ei tiennyt lähihoitajan ammatista mitään, mutta koki kuitenkin suurta kiinnostusta koulutusta ja alaa kohtaan.

”Sit mä eksyin tänne nettisivuille ja siellä luki, et ihan sillä hetkellä vuoden alussa kuukauden päästä on pääsykokeet lähihoitajakoulutukseen. Mulle lähihoitaja ei sanonut mitään. Ammattinimikkeenä en tiennyt, mitä se tekee. Ajattelin, et tänne. Tää vois olla kivaa.”

Vaikka Tuulalla oli vahva tunne, että halusi hakeutua lähihoitajakoulutukseen, pohti hän tarkasti myös monia käytännön asioita, jotka liittyisivät opiskeluun. Koulutuksen, johon hän hakeutuisi, tulisi olla sopivan lyhyt, jotta hän ehtisi toimia koulutuksen jälkeen vielä monia vuosia työelämässä. Taloudellinen tilanne vaikutti myös Tuulan hakeutumiseen lähihoitajakoulutukseen. Työ- ja elinkeinotoimiston käynnillä Tuula kuuli lähes sattumalta, että voisi saada opiskeluunsa taloudellista tukea työ- ja elinkeinotoimistolta, mikä vahvisti Tuulan päätöksen hakea opiskelemaan. Tämän työ- ja elinkeinotoimiston tuen ja säästöjen turvin Tuulan oli mahdollista hakeutua opiskelemaan. Tuulalle oli myös tärkeää, että hankitusta koulutuksesta olisi hyötyä hänelle. Alan työllistymismahdollisuuksien tuli olla hyvät. Vaikka lähihoitajakoulutus tuntui Tuulasta mielenkiintoiselta, mietti hän myös hyvin tarkasti, kuinka pitkälle hänen kiinnostus kantaisi ja riittäisikö hänen motivaationsa koulutuksen loppuun asti.

”Mää rupesin miettiin, että jos mää oon käyny tätä koulua kaks kuukautta ja sit mielenkiinto tyssä, niin mitä enemmän mää mietin, niin sit mä tajusin et kun mä tähän ryhdyn niin mä tän myös loppuun vedän. Vaikka tulisi opiskeluryytymys puolessa välissä, niin opiskeltava on loppuun

saakka, kesken ei saa jäädä. Jotenkin se liittyy varmaan siihen aikuisuuteen et ei voi lääppiä sieltä ja täältä, vaan se pitää tehdä alusta loppuun saakka.”

Pääsykokeissa olleilla ihmisillä ja heidän muodostamalla ilmapiirillä oli suuri vaikutus siihen, että Tuula lopulta päätti aloittaa opiskelut juuri kyseisessä oppilaitoksessa. Tässä oppilaitoksessa Tuula koki olevansa oikeassa oppilaitoksessa ja vertaistensa joukossa niin opiskelun tavoitteiden, ajatusmaailman kuin ikänsäkin perusteella.

”Mä arvoin tän opiskelupaikan sen mukaan, millaisia ihmisiä mä olin nähnyt niissä paikoissa hakupäivinä. Ja mä muistan sen päivän siellä muualla, niin mä olin varmaan vanhin ihminen, joka siel oli hakemassa. Kaikki oli sellaista kakskyt vee. Mä muistan, kun ne kikatti ja ne nauro ja niil oli hauskaa ja oli facebookia ja oli mitäkin.. ja mä ajattelin siinä vieressä, et ei tästä tuu yhtään mitään, jos mä joudun noiden kanssa luokkakavereiks. Mähän oon takas nuoriso-ohjaajaks ja hääräämässä niiden äitinä täällä.”

Tuula koki opiskelun vaikuttaneen häneen myönteisesti. Omassa iässä oppiminen tuntui Tuulasta hyvältä ja oppimiskokemukset antoivat Tuulalle itsevarmuutta. Tuula koki opiskelijan roolissa olemisen myös vapauttavana ja mukavana asiana. Opiskelijana hänellä ei ollut samanlaista vastuuta kannettavanaan kuin työntekijänä ollessaan. Opiskelijana ollessaan Tuula koki saavansa olla tiedon vastaanottajan roolissa. Tuula koki myönteisenä myös sen, että hän sai miettiä ja pohtia asioita. Myös oman muistin kehittyminen ja sen huomaaminen, että pystyi vielä oppimaan uusia asioita ja kehittymään oli myönteinen asia Tuulalle.

”Mä kokoaikaisesti sanon, että opiskeleminen on tuntunut musta hyvältä minussa itsessä. On ihanaa, että saan käyttää aivojani. On tullut sellainen oma oppimistapa ja rytmi siihen oppimiseen. Ja oikeesti muistaakin asioita. Muistikin on tässä kehittynyt. Kaikinpuolin huomaa että mää en oo vielä ihan valmista lihaa että mussa on vielä jotakin mitä voi kehittää. Se tuntuu hirveen hyvältä itsessänsä et saa kehitettyä itseensä jollakin tavalla.”

Tuula koki muiden opiskelijoiden roolin erittäin merkityksellisiksi omassa opiskelussaan. Hän koki oppivansa juuri muiden ihmisten kanssa, koska keskustelut, erilaisten näkökulmien jakaminen ja asioiden pohtiminen uusilta näkökulmilta avarsi omaa

ajatusmaailmaa. Tuulan mielestä aikuisopiskelussa keskeistä on juuri se, että pääsee jakamaan muiden aikuisten kanssa näkökulmia opiskeltavista asioista. Tutkintotodistuksen saaminen on hänen mielestään aikuisopiskelussa toissijaista.

”Kaikista eniten tässä opiskelussa rikastuttaa se, et mul on ympärillä kymmenen ihmistä, jotka sanoo kaikki tosi hyviä pointteja, joita en oo koskaan ajatellutkaan. Et eihän mulle yksinäisyydessä itsenäisesti niitä ajatuksia synny ja herää sellasia kysymyksiä. Et määhän vaan poljen siinä omalla tavallani.”

Opiskelun alkuvaiheessa Tuulaa arvelutti opiskeluryhmän suuri ikäjakauma ja se, kuinka opiskeleminen hyvin eri-ikäisten ihmisten kanssa sujuisi. Opiskelujen edetessä Tuula piti opiskelijoiden suurta ikäjakaumaa kuitenkin erittäin hyvänä asiana. Eri-ikäiset opiskelijat toivat omalla elämäkokemuksellaan erilaisia näkökulmia keskusteluihin ja rikastuttivat opiskelua. Opiskeltavia asioita tarkasteltiin monista eri näkökulmista, mikä laajensi omaa ajatusmaailmaa. Tuula koki eri-ikäiset opiskelijat tasa-arvoisina, eikä opiskelijoille muodostunut erilaisia rooleja ryhmässä iän perusteella.

”Muistan silloin aatelleeni ekana päivänä, et miks meistä on tehty näin suuren ikäjakauman luokka. Et kaksikymppisestä viiskymppiseen. Et eihän tästä tuu mitään. Ja nyt kun ajatellaan, niin sehän on ollut parasta, mitä tässä opiskelussa on ollut. Siellä on niin paljon tullut sellasia ihania asioita esiin, kun on eri-ikäisiä ihmisiä. Et se on viisas ratkaisu, että luokan ikäjakauma on tosi laaja. Jos me oltais oltu kaikki neljäkymppisiä, niin meillä olis ollut se oma ajatus ja se oma juttumme kokoaikaisesti. Nyt on joutunut irrottautumaan siitä omasta ja joutunut ymmärtämään nuoremman mielipidettä asiasta ja vanhemman mielipidettä asiasta. Se on tuonut rikkautta.”

Muilla opiskelijoilla oli hyvin suuri merkitys Tuulalle, koska hän koki saavansa paljon tukea heiltä.

”Meil on kauheen hyvä yhteishenkinen luokka. Vielä viime syksynä mulle oli semmoinen tunne, että mä en voi lopettaa tätä opiskelua, että tää luokka on mulle niin tärkeä, koska me kaikella tavalla tuettiin toisiamme. Kun nähtiin, et jollakin oli vaikeuksia, niin se luokan henki tuki sitä, et tsempkaa vielä ja otetaan tämä yhdessä.”

Tuula koki, että opiskelun perusjaksot täyttivät hänen odotukset, joita hänellä oli opiskelulle. Hän piti hyvänä, että päivittäin oli sama määrä lähiopetusta, jolla yhdessä opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa perehdyttiin opiskeltaviin asioihin. Tuula piti kaikille suunnattujen perusopintojen opetusta tärkeänä, mutta odotti oman osaamisalan opintoja erittäin paljon. Tuula toivoi, että osaamisalaopinnot vanhustyöstä olisivat antaneet hänelle myös vankan tietopohjan työelämää varten. Osaamisalaopinnot olivat Tuulalle kuitenkin suuri pettymys, koska opinnot sisälsivät paljon etäopiskelua, eikä aiheisiin päässyt syventymään yhdessä opettajan ja muiden opiskelijoiden kanssa. Tuula koki, että etäopiskelupäivät eivät kartuttaneet hänen osaamistaan. Hänen mielestään osaamisalaopintojen sisältöjä tulisi kehittää.

”Ne perusjaksot, jotka kaikki käy, oli hyvää opiskelua. Mä ajattelin, opiskelun alkuvaiheessa, että mä haluan palata takaisin koulun penkille. Odotin tältä opiskelulta, että tuun tänne joka päivä kahdeksalta ja lähden neljältä. Se toimi aluks ekat puoltoista vuotta tosi hyvin. Oli koulupäivät, luennot ja aiheet, joihin perehdyttiin. - - Mä odotin sitä (osaamisalaopintoja) kuin kuuta nousevaa et mä pääsen sinne et se on se mun aiheeni, mikä mua kiinnostaa. Niin se olikin sit semmonen pannukakku, semmonen kohokas ja plöts. Se ei kyllä millään lailla täyttänyt mun odotuksia siitä et mä pääsen perehtymään siihen mun kiinnostuksen kohteeseen ja mun alaani, mihin mää meen töihin. Osaamisalan koulutusaika on ollut huonoa sen takia, että meillä on hirveesti tällaisia etäpäiviä. - - Se tarkoitus niillä etäpäivillä varmasti on, että sulle sanotaan, että palauta tää tehtävä kuukauden päästä. Ja siihen kuukauteen sisältyy kuinka monta näitä etäpäiviä ja mää teen ne tehtävät yhen päivän aikana ja sit mä odottelen ne kakstoista muuta etäpäivä. Se on turhauttanut, oisin halunnut niihin päiviin just niitä mun vanhustyön erikoisasioita. Et siinä mielessä tää loppuosa opiskelusta on ollut huonoa ja sitä pitäisi ehdottomasti kehittää.”

Tuula olisi halunnut oppia koulutuksessa paljon ja perehtyä uusiin asioihin syvällisesti. Perusasioiden sisäistämisen lisäksi Tuula olisi halunnut kartuttaa osaamistaan vielä enemmän. Opintojen alkuvaiheen jälkeen Tuula kuitenkin koki, ettei opettajien osaaminen riittänyt enää siihen, että opiskeltaviin asioihin olisi perehdytty syvällisemmin. Hänen mielestään opetuksessa voisi hyödyntää erilaisia kokemusasiantuntijoita, joiden avulla opiskelijat voisivat syventää omaa tietämystään eri aihealueista.

”Sit huomaa, ettei opettajilla ehkä ookaan taitoja antaa sitä syventävää opetusta. Jossain vaiheessa tuli semmoinen ajatus, että miksei täällä ole semmoista opettajaa, joka olisi perehtynyt tiettyihin asioihin. Puhutaan nykyisin tällaisista kokemusasiantuntijoista, joilla on tietoo jostain

spesifistä asiasta. Et hyödynnettäis enemmän niitä, et ne tulis kertoon sen syventävän osuuden joihinkin asioihin.”

Opintojen loppuvaiheessa Tuula oli kuitenkin innoissaan siitä, että pääsi pian tekemään työtä, jota on saanut opiskella. Osittain Tuula oli epävarma omasta osaamisestaan ja siitä, kuinka tulisi työelämässä pärjäämään. Hän pohti, tulisiko varmuus omaan osaamiseen lopulta työelämässä. Tuula oli saanut työharjoittelujen pohjalta laajan kuvan oman osaamisalansa työstä ja hän oli varma siitä, minkälaiseen työhön haluaisi jatkossa hakeutua.

Tuula liitti osittain suuren tiedonhalunsa ja kiinnostuksen perehtyä asioihin syvällisesti niin omaan luonteeseensa kuin myös omaa ikäänsä. Hän koki, että asiat, joita aikuisena ryhtyy tekemään, haluaa tehdä perusteellisesti.

”Ajatuksena on kuitenkin se, että mitä mää oon ajatellut tai puhunut tyttöjen kanssa, että jos aikuisena lähtee opiskelemaan, niin siihen on sitoutunut ja sen haluaa tehdä täydellä painolla loppuun.”

Tuula koki aikuiskoulutuksen tarkoituksiksi tekemällä oppimisen. Hän piti erittäin hyvänä asiana sitä, että työharjoitteluissa pystyi harjoittelemaan asioita, joita opintojen teorianunneilla oli opetettu. Tuula epäili opintojen alkuvaiheessa omia kykyjään oppia uusia asioita osaltaan sen vuoksi, että Tuulan aiemmista opinnoista oli kulunut jo lähes parikymmentä vuotta. Tuula halusi varata opiskelulle hyvin aikaa, jotta ehtisi sisäistää lukemaansa. Opintojen alkuvaiheessa esimerkiksi tenttikirjojen sisäistäminen oli Tuulalle haastavaa. Kyky sisäistää uusia asioita esimerkiksi lukemalla kehittyi Tuulan opintojen edetessä.

Tuula koki aikuisuuden vaikuttavan myös siihen, kuinka selviytyi opintojen haastavista tilanteista. Tuula koki, ettei eräässä työharjoittelupaikassa saanut tarvittavaa ohjausta, mutta oman elämänkokemuksensa turvin päätti itsenäisesti opetella työharjoittelun aikana uusia taitoja. Lopulta Tuula koki oppineensa harjoittelun aikana näin paljon enemmän.

”Se oli hirvee harjoittelu. Mut se oli kaikista paras harjoittelu, kun mä katson sitä vuoden taaksepäin. Jos mä en ois joutunut siihen paikkaan, niin multa puuttuis tästä ammattitaidosta iso osa. Mää haastoin itteeni siellä ja sisuunnuin, et muahan ei kohdella kuin ilmaa siellä. Mä

tuppaannuin niihin tilanteisiin mukaan ja jouduin tekemään niitä asioita. Sit (koulussa) tajus et jes, mähän oon oppinut ja tehnyt sen ja sen. Et oppi sellaisia asioita, joita ei olis vielä tarvinnut oppiakaan.”

4.5. Outi

Outi on 45-vuotias perheellinen nainen. Lähes kaikki Outin omat lapset ovat kasvaneet jo aikuisiksi. Ennen lähihoitajakoulutukseen hakeutumista hän oli ollut kotona lähes parikymmentä vuotta, joista suurimman ajan hän oli työskennellyt perhepäivähoitajana. Ennen perhepäivähoitajana työskentelemistä hän oli kouluttautunut laitoshuoltajaksi ja kodinhoitajaksi. Vapaaehtoistyö lasten parissa on kuulunut hänen elämäänsä jo hyvinkin pitkään.

Ajatus opiskelemaan lähtemisestä oli Outilla ollut mielessä ennen lähihoitajakoulutuksen alkua jo useita vuosia. Hän oli pohtinut lähihoitajakoulutukseen hakeutumista pitkään ja harkiten. Ennen lähihoitajakoulutukseen hakeutumista Outi oli elämäntilanteessa, jossa lähes kaikki omat lapset olivat kasvaneet jo aikuisiksi ja aikaa opiskeluun olisi enemmän kuin lasten ollessa pieniä. Asuinpaikan muuttuminen lähemmäksi lähihoitajan koulutusta järjestäviä oppilaitoksia vaikutti myös myönteisesti mahdollisuuteen aloittaa opinnot. Outi koki elämänsä olevan siinä vaiheessa, että opiskeleminen olisi mahdollista ja nyt oli oikea aika hakea opiskelemaan.

Outi oli työskennellyt pitkään kotona ja nyt hän halusi päästä tekemään töitä kodin ulkopuolelle. Ennen kotona työskentelyä hän oli kouluttautunut siivousalalle, mutta ei kokenut enää tätä alaa mielekkääksi. Kodinhoitajan työssä hän oli päässyt toteuttamaan hoitotyötä perheiden ja vanhusten kanssa. Aiemmasta kodinhoitajan työtä varten hankitusta koulutuksesta oli kuitenkin kulunut jo hyvin pitkä aika. Työskennelläkseen tällä alalla Outin olisi tarvinnut hankkia lisäkoulutusta, jotta olisi työllistynyt tulevaisuudessa.

Outi oli pohtinut opiskelemaan hakeutumista yhdessä perheensä kanssa. Ennen opiskelemaan hakeutumista Outi sai tukea perheenjäseniltään siihen, että aika hakea

koulutukseen olisi tällä hetkellä oikea. Outin pääsykokeissa tapaamansa ihmiset tukivat myös ajatusta siitä, että Outi halusi hakeutua juuri tähän oppilaitokseen opiskelemaan. Outi koki pääsykokeiden ilmapiirin sellaiseksi, että se tukisi hänen tulevia opintojaan myönteisesti.

Outin ja hänen perheensä taloudellinen tilanne vaikutti myös myönteisesti siihen, että Outilla oli mahdollisuus hakeutua opiskelemaan. Heikossa taloudellisessa tilanteessa Outi ei olisi lähtenyt opiskelemaan. Eläminen pelkän opintotuen varassa ei olisi tullut kysymykseen, sillä Outin oli huomioitava myös muut perheenjäsenet perheen taloudellista tilannetta mietittäessä.

”Aikuisena kun lähtee opiskelemaan, niin siinä on paljon mietittävää. Se on se talous ja kaikki muut tällaiset asiat. Niiden täytyy olla aika vahvalla pohjalla. Ei voi vaikka pelkästään yhtäkkiä heittäytyä pelkän opintotuen varaan. Siinä pitää olla kuitenkin toisella se työ. Tietenkin se, jos ois kaks ihmistä, niin se ois eri asia. Mut kuitenkin, kun ei oo kun kaks [lasta] kotona, niin kyllä ne kaks siellä kummittelee kuitenkin vielä.”

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon, lähihoitajaksi opiskelemisen Outi koki mielekkääksi. Opiskeltavat asiasisällöt kiinnostivat Outia, joten esimerkiksi tentteihin lukeminen oli hänen mielestään myös mielekästä. Outi koki, että opiskelu oli myös sen vuoksi antoisaa, koska opiskelussa keskeisenä oli uusien asioiden ymmärtäminen eikä niiden ulkoa muistaminen. Koska opiskeltavat asiasisällöt kiinnostivat Outia ja hänellä oli halu oppia uutta, hän koki itsensä hyväksi opiskelijaksi. Outin elämänvaihe antoi hänelle myös hyvät mahdollisuudet ja aikaa opiskeluun. Outi koki opiskelun muokkaavan häntä ihmisenä kokonaisvaltaisesti, mitä hän piti hyvin myönteisenä asiana. Kaiken kaikkiaan Outi piti opiskelua hyvin voimaannuttavana ja hänen itsetuntoaan vahvistavana.

Outi koki muiden opiskelijoiden roolin merkitykselliseksi omassa opiskelussa. Hänelle oli tärkeää kokea kuuluvansa tähän opiskeluyhteisöön. Opiskelijayhteisössä toimiminen vahvisti hänen mielestään myös hyvin sosiaalisia ja ryhmässä toimimisen taitoja. Opiskeleminen ryhmässä antoi hänen mielestään hyviä valmiuksia tulevaan työelämään. Opiskeltavista asioista keskusteleminen sekä mielipiteiden ja kokemusten vaihtaminen muiden opiskelijoiden kanssa oli Outin mielestä myös hyvin antoisaa. Eri-ikäiset ja eri

sukupuolta olevat opiskelijat rikastuttivat hänen mielestään keskusteluja ja näin myös oppimista.

Outi koki asioiden oppimisen aikuisena erilaiseksi kuin nuorempana. Nuorempana hän koki, ettei kiinnostus opiskeltavia asioita kohtaan ollut niin voimakasta kuin nyt. Nyt Outi opiskeli juuri sitä, mistä hän oli itse kiinnostunut. Outi kuvasi, että opiskelu- ja opettamistavat olivat muuttuneet hänen aikaisemmista kokemuksistaan hyvinkin paljon. Yhteiskunnan muutos kokonaisuudessaan on vaikuttanut hänen mielestään kokonaisuudessaan niin ammatillisen koulutuksen kehittymiseen kuin yleensä opettamistapoihinkin. Opetusmateriaalit ovat muuttuneet monin osin sähköisiksi verkkomateriaaleiksi, mitä Outi piti oikein hyvänä asiana.

Opiskeluista saatavalla tutkinnolla oli hyvin paljon merkitystä Outille. Hän pystyisi hakeutumaan opiskelujen jälkeen töihin, jotka kiinnostivat häntä. Outin tavoitteena olikin opiskelujen jälkeen päästä tekemään alan töitä, vaikka aivan tarkasti hän ei osannut määritellä minkälaisiin töihin hän haluaisi hakeutua. Outi oli pohtinut paljon myös mahdollisuutta jatkaa opiskeluja samalla alalla. Lähihoitajatutkinnon suorittaminen antaisi Outille siihen mahdollisuuden.

4.6. Anna

Anna on 47-vuotias nainen. Nuorena hän kouluttautui vartijaksi ja työskenteli muutamia vuosia tällä alalla. Tällä alalla hän ei kuitenkaan kokenut viihtyväänsä, joten hän kouluttautui kaupalliselle alalle. Kaupallisen alan koulutuksen jälkeen hänelle on kertynyt tältä alalta pitkä parinkymmenen vuoden mittainen työkokemus.

Anna oli ennen lähihoitajakoulutukseen hakeutumista työskennellyt lähes parikymmentä vuotta taloushallinnon tehtävissä. Anna oli nauttinut töiden tekemisestä tällä alalla ja kokenut, että nämä työt sopivat täysin hänelle. Elämä muutenkin kulki tasaisesti eteenpäin perheen ja arjen parissa. Ammatin vaihtaminen ei käynyt Annalla tällöin mielessäkään. Ennen lähihoitajakoulutukseen hakeutumista Anna oli kuitenkin jäänyt työttömäksi.

”En mä kuvitellut enää koskaan kouluun lähteväni. Et mä ajattelin, et mä teen sitä samaa sarkaa mitä.. et en ollut siinä et mun täytyy vaihtaa ammattia sen takia, et mä haluan vaihtaa. Mutta kun se tuli sen takia, kun mun täytyy tehdä jotain sen työttömyyden vastapainoks.”

Jotta Anna olisi työllistynyt uudelleen hänen aiemmalle alalleen, olisi hänen täytynyt kouluttautua lisää, koska hänen koulutuksessa oli tiettyjä puutteita. Ajatus kouluttautua lisää aiemmalle alalle ei innostanut enää Annaa, jolloin ajatus alanvaihdosta tuli ajankohtaiseksi. Kouluttautumalla uuteen ammattiin, Anna saisi mahdollisuuden myös työllistyä uudelle alalle. Anna hakeutuikin kurssille, joka oli tarkoitettu alaa vaihtaville aikuisille. Anna oli jo aiemmin huomannut, että piti työn tekemisestä ihmisten kanssa. Lähihoitajan työ oli Annalle ennestään kuitenkin aivan vierasta. Kurssin työelämään tutustumisjakso perehdytti Annaa siihen, minkälaista lähihoitajan työ on ja sai Annan täysin vakuuttuneeksi siitä, että hän halusi tulevaisuudessa tehdä juuri lähihoitajan työtä.

”Et se sitten oikeastaan valkeni, kun mikä oli tää alanvaihtajien kurssi, et siellä tuli semmoinen, että hei. En mä siihen mennessä ees tiennyt, et mikä on lähihoitaja. Jotain siivoojan ja sairaanhoitajan välissä, mut ei niin kuin mitään käsitystä mitä hän tekee.”

Anna itse oli erittäin innostunut lähihoitajan koulutukseen hakeutumisesta. Tämän lisäksi Annan perheenjäsenet kannustivat häntä paljon opiskelemaan hakeutumisessa.

”Toinen mun perhe oli kans aivan innoissaan. Tai mun tyttäret oli.. mulla on nyt lukion ekalla vanhin tyttö, niin se oli aivan, että ihanaa äiti sä lähet.. Ne oli tietenkin kyllästynyt siihen, kun mä oon kotona ja oon tylsistynyt ja olihan se rankkaa aikaa.”

Anna koki käytännönläheisyyden opintojen parhaana puolena. Hän oli myös opintojen lähiopetukseen tyytyväinen. Hänen mielestään oli hyvä, että lähiopetukseen sisältyi luentoja ja vapaata keskustelua. Anna oli tyytyväinen opintoihin, eikä halunnut muuttaa niitä mitenkään. Hän ajatteli, että opintojen opetussuunnitelma oli tehty jo aikaisemmin ja hän oli nyt valmis opiskelemaan sen mukaisesti.

Opiskelun jälkeen Annalla oli tarkoitus työllistyä lähihoitajan tehtäviin. Osittain Anna tiesi jo, minkälaisia lähihoitajan töitä haluaisi tehdä tulevaisuudessa, vaikka oli samalla avoin monille eri vaihtoehdoille.

Anna koki opiskelemisen tässä iässä mielenkiintoiseksi. Opiskeltavat asiat kiinnostivat ja Annan mielestä oli ihana oivaltaa uusia asioita ja lisätä omaa tietämystään asioista. Anna koki opiskelun käytännössä hänelle parhaana opiskelumuotona. Lukeminen ja siihen keskittyminen oli Annalle haastavaa. Hän koki myös asioiden mielenpainamisen haastavammaksi kuin nuorempana.

Anna oli kokenut opintojen alkuvaiheessa haastetta mukautua ajatukseen, että hän oli yksi ryhmän vanhimmista opiskelijoista. Opintojen edetessä Anna oli kuitenkin sulautunut ryhmään ja koki olevansa yksi tasavertainen ryhmän jäsen. Anna oli myös huomannut, että korkeammasta iästä oli joissakin asioissa hyötyä opinnoissa. Myös ensimmäiselle työssäoppimisjaksolle mennessä Anna oli pohtinut omaa ikäänsä ja sen merkitystä. Anna koki, että hänellä oli omaan ikään kohdistuvia ennakkoluuloja. Anna oli ajatellut ennen työssäoppimisjaksoaan, että olisi työpaikan vanhin ihminen, vaikka näin ei ollut.

Opintojen ohella Annan oli iltaisin mukana perheen arjessa. Anna koki, että aikaa opiskeluun ei jäänyt riittävästi, koska perhe ja kotityöt veivät myös oman aikansa. Rajallisen ajan vuoksi Anna koki, että toisinaan hänen oli selviydyttävä opinnoista vähäisemmällä itsenäisellä työllä. Jos aikaa olisi ollut enemmän käytettävissä opiskeluun, Anna koki, että olisi pystynyt vielä parempiinkin suorituksiin.

Annan mielestä opiskelu vaati paljon häneltä ja jo ennen opintojen alkamista hän oli valmistautunut suureen työmäärään. Anna oli asettanut omalle opiskelulle korkeat tavoitteet ja hän halusi menestyä opinnoissa. Anna oli myös hyvin kunnianhimoinen ja halusi haastaa itsensä, eikä päästänyt itseään helpolla opinnoista. Hän halusi nähdä, millaisiin suorituksiin vielä pystyisi ja vaati itseltään paljon. Onnistumisenkokemukset opiskelussa vahvistivat Annan myönteistä käsitystä omista kyvyistä. Onnistuminen opinnoissa, esimerkiksi tentistä läpikäseminen, tuntui Annasta palkitsevalta.

Ennen opiskelua Anna oli ollut työttömänä useamman kuukauden ja koki tämän ajan rankaksi. Lähihoitajaopinnot toivat päiviin sisältöä ja säännöllisen päivärytmin. Anna koki tämän muutokset erittäin hyvänä asiana omassa elämässään.

4.7. Maija

Maija on 49-vuotias nainen, jonka kaikki lapset ovat kasvaneet jo lähes aikuisiksi. Maijalla on nuorempana hankittu yliopistotasoinen tutkinto lääkealalta ja pitkä parinkymmenen vuoden työkokemus tältä alalta. Ennen lähihoitajaopintoihin hakeutumista Maija oli työskennellyt jo vuosia samassa työpaikassa lääkealalla. Vain omien lasten syntymät olivat katkaisseet työnteon muutamiksi vuosiksi samassa työpaikassa. Maija oli aiempina työvuosinaan kokenut tekemänsä päivätyön ja perhe-elämän yhteensovittamisen hyvin toimivaksi. Elämä oli kulkenut rutiininomaisesti eteenpäin, eikä Maija tässä aiemmassa elämänvaiheessa edes miettinyt muita vaihtoehtoja työnteolle. Elämään kuului työntekoa ja arkirutiineja lastenhoitamisineen. Nyt osa Maijan lapsista oli kasvanut jo aikuisiksi ja nuorinkin oli saavuttanut jo nuoruusiän. Maijan elämä kulki tasaisesti eteenpäin ja hänellä oli enemmän aikaa nyt myös itselleen kuin aikaisempina vuosina.

Maijan työpaikassa oli tapahtunut edellisinä vuosina muutoksia. Työpaikan johtaja oli vaihtunut ja Maija koki, että moni asia työpaikalla oli mennyt huonompaan suuntaan. Myös työpaikan ilmapiiri oli Maijan mielestä muuttunut huonommaksi ja Maija koki monet työpaikan asiat ikävinä. Maija väsyi työpaikan tilanteeseen ja koki tarvitsevänsä asiaan muutoksen.

”..ja sit mä aloin pikkuhiljaa huomaamaan, että mä aloin väsymään siihen tilanteeseen enkä sitten nähnyt siinä enää ulospääsyä muuten kuin jättää työn ja sitten ruveta miettimään työpaikan vaihtamista tai sitten jotain muuta.”

Maija mietti työpaikan vaihtoa samalla alalla, mutta koki, ettei hänellä ollut tarvittavia voimavaroja ja intoa työpaikan vaihtamiseen juuri tällä hetkellä. Välivuoden pitäminen työnteosta vuorotteluvapaan turvin ei myöskään tullut kyseeseen, koska asiasta ei voinut neuvotella nykyisen työpaikan kanssa. Vaikka Maija koki, että hänellä oli ikää jo melko

paljon, olisi hänellä myös vielä melko paljon työvuosia jäljellä ennen eläkeikää ja hän tunsikin olevansa melko hyvässä kunnossa. Myös Maijan elämäntilanteessa hänellä oli enemmän aikaa itselleen kuin aikaisemmin.

”Kun lapset tuli isommiks ja tavallaan, kun saa sitä omaa aikaa enemmän, niin sitä rupes sitten miettimään, että voisko tässä jotain muutakin tehdä. Niin sitten keksin tosiaan tämän yhtäkkiä, että voinhan minä, vaikka ikää minulla on jo aika paljon, niin työvuosia on kuitenkin vielä jäljellä.”

Maija oivalsi, että hän voisi vielä lähteä opiskelemaan. Karttuneiden ikävuosien vuoksi Maija koki, että opiskelujen aika olisikin nyt, jos koskaan. Opintovapaan turvin hän voisi saada muutoksen hänen tämän hetkiseen tilanteeseen. Maija mietti mahdollisia vaihtoehtoja, mitä voisi vielä opiskella. Sosiaali- ja terveysala oli kiinnostanut Maijaa aina.

”Sit mua kaduttais, jos mä en sitä nyt tekis. Mää koin, että mulla alkaa oleen niin paljon jo ikää, että en mä sitten enää opiskelemaan, että täytyy nyt valita, että pysyykö siinä vanhassa vai lähteekö nyt tekemään jotain muuta.”

”..ja sosiaali- ja terveystieteiden puolella on kiinnostanut mua tosi paljon aina ja ehkä mä luulen, että oisin voinut, jos tuo mun toinen tytär ei ois syntynyt vammaisena, niin ehkä olisin jo jossain vaiheessa aikaisemmin suuntautunut tonne niin kuin terveys- ja sairaanhoitopuolelle.”

Maija haki useampaan kohteeseen opiskelemaan sosiaali- ja terveysalaa ja tuli myös valituksi kaikkiin näihin. Ammattikorkeakouluopintojen sijasta Maija päätti aloittaa sosiaali- ja terveysalan opinnot toisella asteella, koska ajatteli opintojen täällä olevan hieman kevyemmät kuin korkea-asteella. Maija ajatteli kevyempien lähihoitajaopintojen sopivan hänelle tässä tilanteessa sen vuoksi paremmin, koska hän koki itsensä melko uupuneeksi. Koska Maija ajatteli, etteivät opinnot tuntuisi hänestä kovin vaativilta, voisi hän ajatella pitävänsä samalla lomaa ja tauon työnteosta.

”Lähdin kulkemaan niin sanotusti helpompaa tietä. Odotin, että tää opiskelu ei oo mitenkään hirvittävän vaativaa. Mää aattelin, et se sosionomikoulutus olis ollut ehkä huomattavasti vaativampaa kuin tämä. Ehkä se oli odotus, että tää opiskelu käy ehkä aika helposti ja mä saan niin kuin vähän pitää lomaa.”

Maija odotti opintoja myös sen vuoksi, että hän pääsisi näkemään erilaisia työpaikkoja ja niiden ihmisiä sekä erilaisten työpaikkojen toimintaa. Lähihoitajan opinnoista olisi myös enemmän hyötyä hänen edelliseen ammattiin. Maijan päätös lähteä opiskelemaan lähihoitajaksi herätti ihmetystä hänen ystävissä ja tuttavissa. Päätöstä ihmeteltiin, koska lähihoitajan palkka tulisi olemaan pienempi kuin Maijan nyt ansaitsema palkka. Monet muut asiat työnteossa merkitsivät Maijalle kuitenkin enemmän kuin raha.

”Onhan sillä palkalla merkitystä, mutta kyllä mää sitten toisaalta nään, että jos mä teen sellaista työtä, josta mää en pidä, niin musta on niin paljon tärkeempää, että se työ on mielekästä kuin ihan ne eurot, mitä sieltä sitten saa.”

Koska Maija koki opiskelun helpoksi, opiskeluvuodet antoivat hänelle hyvän tauon työelämästä. Tämän tauon aikana Maija koki keränneensä itselleen voimavaroja, jotta jatkossa jaksaisi taas työskennellä työelämässä. Opiskeluaika olikin eheyttänyt Maijaa kokonaisvaltaisesti ja hän koki olevansa tällä hetkellä vahvempi ihminen kuin ennen opiskelua.

Maija sai hyvää palautetta opiskelustaan niin opettajilta kuin työssäoppimispaikoilta. Myönteisen palautteen saaminen oli Maijalle uusi asia, minkä vuoksi palaute tuntui Maijasta erityisen hyvältä. Palaute vahvisti Maijan itseluottamusta. Maija huomasi myös, että hän pystyy oman ikäisenään oppimaan vielä uusia asioita ja suoriutumaan näistä asioista hyvin, mikä tuntui Maijasta hyvältä ja vahvisti Maijan myönteistä kuvaa itsestään.

”Ainakin itseluottamusta on tullut ainakin hirveen paljon enemmän. Ja ehkä, en mä tiedä, onko se muuttumista vai onko se sitten jotain eheytymistä tai jotain sellaista, että kyllä mää koen itseni tällä hetkellä huomattavasti paljon vahvemmaksi ihmiseksi kuin mitä olin silloin vajaa kaksi vuotta sitten.”

Maija koki, että opiskeleminen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa oli helppoa, eikä vaatinut häneltä suuria voimavaroja. Maija olisi siis halunnut opiskella asioita enemmän ja oppia uusia asioita. Eräs opettaja antoi hänelle palautetta, että Maijan tiedonjano on loppumaton ja hänen tulisi etsiä lisätietoa asioista itsenäisesti. Tämä asia turhautti Maijaa. Hän koki kyllästymistä, koska koulu ei tukenut tarpeeksi hänen yksilöllisistä

lähtökohdistaan lähtevää opiskelua. Tästä syystä Maijalla oli opintojen loppuvaiheessa vaikeuksia motivoitua opiskelusta.

Maijalle merkitsi paljon, että hän oli saanut tutustua opiskeluaikana uusiin ihmisiin. Hän oli saanut uusia ystäviä niin koulusta kuin työssäoppimispaikoiltakin. Osaa näistä ihmisistä Maija tapasi myös vapaa-ajallaan. Maija koki opiskelijaryhmän suuren ikäjakauman myös myönteisenä asiana. Ryhmän suuresta ikäjakaumasta huolimatta eri-ikäiset ihmiset olivat keskenään hyvinkin tasa-arvoisia, mikä oli Maijan mielestä hyvä asia.

Maija koki oppineensa opiskeluaikanaan monia uusia asioita ja opiskelu oli myös syventänyt hänen aikaisempaa tietämystään esimerkiksi lasten ja vanhusten kanssa toimimisesta. Erityisesti opintojen alkuvaiheessa Maija koki oppivansa uutta. Opiskelun alkuvaiheessa Maija odottikin paljon osaamisalaopintoja, mutta näiden opintojen sisältö oli Maijalle kuitenkin pettymys. Maija ei kokenut oppivansa osaamisalaopinnoissa mitään uutta, vaan osaaminen jäi hänen vanhan tietämyksen varaan. Eri osaamisalojen opintoja oli yhdistetty, mikä aiheutti Maijan mukaan sen, että opintosisällöt eivät aina koskettaneet omaa osaamisalaa. Maija koki myös, että asioita käsiteltiin hyvin pintapuolisesti. Hän olisi halunnut perehtyä asioihin perusteellisemmin.

”Oon oppinut uutta, mutta mää oisin halunnut oppia enemmän uutta.. Täällä opiskelussa käsitellään sinäänsä hirveen paljon eri asioita, mutta mää koin, että ne tulee hyvin pintapuolisesti. Mää haluaisin mennä asioihin syvemmin. - - Varsinkin tässä osaamisalaopiskelussa mää oon aika pettynyt. Kun näitä osaamisalaluentoja tuli, niin mut oli laitettu aina jonkun toisen porukan mukaan, mikä edes jollain tavalla riipaisee vammaistyötä. Niin kuin varsinaisesta vammaistyöstä mää en ole juurikaan saanut opetusta. Et kyllä se on melkein kaikki jäänyt mun oman aktiivisuuden varaan ja vanhan tietämyksen varaan. Et ensimmäinen vuosi menikin, et tuli enemmän uutta ja tuntui et oppi asioita. Mut tää toinen vuosi ollut jotenkin, et ei oo oikein tullut mitään semmoista.”

Opintojen myötä Maijalle oli rakentunut parempi kokonaiskuva sosiaali- ja terveysalan palvelukentästä. Nyt Maija pystyi tarkastelemaan asioita eri näkökulmista myös edellisessä työssään. Opinnot tukivat siis myös Maijan edellisessä ammatissa toimimista.

Opinnot merkitsivät Maijalle mahdollisuutta toimia ja työllistyä jatkossa sosiaali- ja terveysalalle. Maijan mukaan yhteiskunnan kehittymisen myötä työvoiman tarve hänen

aikaisemmassa ammatissa tulee tulevaisuudessa pienenemään huomattavasti. Näin sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaminen antaisi Maijalle tulevaisuudessa myös toisen mahdollisuuden työllistyä.

Maijan opiskelu aikuisena oli kokonaisvaltaisempaa kuin nuorempana. Nuorena Maija opiskeli, koska niin kuului tehdä. Nyt Maija oli aidosti kiinnostunut opiskelemistaan asioista. Aikuisena Maija näki asioista isomman kokonaisuuden ja ymmärsi, miksi eri asioita oli hyvä tietää ja opiskella. Hän piti hyvänä, että ensin asioita pohjustettiin teoreettisesti ja tämän jälkeen harjoiteltiin käytännössä. Hänen mielestään oli tärkeää, että suorituksista saisi lopuksi myös arvioinnin. Aikuisen opiskellessa Maijalla oli enemmän motivaatiota opiskeluun. Maija oli oivaltanut, että hän opiskelee itseään varten, eikä tenttiä tai esimerkiksi opettajaa varten. Aikuisena Maijan mielestä myös ymmärtää, että on itse vastuussa omasta opiskelustaan. Maijalle oli tärkeää, että hän ymmärtää opiskelemansa asiat. Nuorempana Maijan tavoitteena opiskelussa oli mm. hyvien arvosanojen saaminen tenteistä ja asioiden oppiminen tenttejä varten, jolloin keskeisenä ei ollut asioiden ymmärtäminen. Maijan mielestä ikä oli tuonut mukanaan myös sen, ettei sillä ole merkitystä, jos esimerkiksi antaa oppitunnilla väärän vastauksen. Tärkeintä oli oma oppiminen. Maijan mielestä virheitä tekemällä saattaa asioita oppia jopa paremminkin.

Maija oli mielestään melko vaativakin opiskelija. Hänelle oli tärkeää, että opetettavat asiat selitettiin perusteellisesti. Hän vaati perusteluja, miksi asiat tehdään tietyllä tavalla ja mitä seuraa, jos asiat tehdäänkin eri tavalla. Hän halusi myös oppia tekemään asiat oikein. Maija kyseli paljon opiskeltavista asioista ja myös kyseenalaisti asioita. Hänen mielestä aikaisemmassa ammatissa toimiminen oli opettanut Maijalle perustelujen vaatimista.

4.8. Antti

Antti on 53-vuotias mies, jonka pohjakoulutuksena on kansalaiskoulu. Kansalaiskoulun jälkeen hänellä on pitkä työkokemus niin kaupanalalta kuin teollisuudenkin parista. Pitkän työuran jälkeen hänet irtisanottiin. Irtisanomisen jälkeen hänelle tarjottiin edellisestä työpaikasta töitä, mutta hän ei ottanut tarjousta vastaan.

Hakiessaan lähihoitajakoulutukseen Antin omat lapset olivat kasvaneet jo aikuisiksi. Antilla oli hyvin aikaa itselleen ja hänellä oli hyvät mahdollisuudet toteuttaa omia ajatuksiaan. Antti oli taloudellisista syistä johtuen irtisanottu edellisestä työpaikastaan ja hän oli jäänyt työttömäksi. Vaikka eläkeiän lähestyminen oli Antilla jo toisinaan mielessä, oli hänellä kuitenkin useampia työvuosia jäljellä. Eläkkeelle jääminen ei ollut Antille vielä ajankohtaista. Antti halusi tehdä töitä vielä siihen asti, kun hänellä oli mahdollisuus.

Ennen irtisanomista Antti oli viihtynyt työpaikassaan elintarviketeollisuuden parissa hyvin. Työttömäksi jäätyään Antille tarjottiin työtä hänen aiemmasta työpaikasta, mutta Antti ei ollut viihtynyt tässä työpaikassa kovin hyvin, eikä Antti halunnut enää tehdä töitä, joista ei nauttinut.

Antin lähimmistä ihmisistä useampi oli työskennellyt tai työskenteli edelleen jossakin sosiaali- ja terveysalan ammateissa. Näiden ihmisten kanssa Antilla oli ollut mahdollisuus keskustella sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammattiteistä ja siitä, minkälaisista näissä ammateissa työskentely on. Keskustelujen perusteella Antti kiinnostui alasta ja ajatteli, että tällaisen työn tekeminen voisi tuntua hänestä hyvältä. Pian Antille vahvistuikin tunne siitä, että ala olisi hänelle sopiva. Antti haki opiskelemaan ainoastaan sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa.

Sen lisäksi, että sosiaali- ja terveysala kiinnosti Anttia, oli alan työllisyystilanne hänelle tärkeä asia. Koulutukseen hakeutumiseen vaikutti vahvasti se, että lähihoitajille oli tarjolla hyvin töitä.

Ennen opiskelua Antti pelkäsi, että opiskelu tuottaisi hänelle ylitsepääsemättömiä vaikeuksia. Vaikka monet opiskelemiseen liittyvät asiat tuntuivat Antista haastavilta, selviytyi hän kuitenkin kaikista tehtävistä. Antti oli tyytyväinen opiskeluunsa ja itseensä opiskelijana. Koska Antin aiemmasta kouluttautumisesta oli hyvin paljon aikaa, Antti uskoi, että opiskelu oli muokannut häntä kokonaisvaltaisesti ihmisenä. Antti ajatteli, että hänestä oli tullut ainakin määrätietoisempi opiskelujen ansiosta.

Ennen koulutukseen hakeutumista Antti oli ollut työttömänä. Antti koki kuitenkin itsensä työorientoituneeksi ihmiseksi ja työn tekeminen kuului hänen mielestään yhtenä tärkeänä

asiana ihmisen elämään. Työttömyysaikana Antin arjesta puuttui päivittäinen töihin lähteminen ja työn tekeminen. Työttömyyden myötä Antti koki, että hänen elämästään puuttui iso osa ja tämän vuoksi työttömyysaika oli tuntunutkin Antista hyvin vaikealta ja raskaalta elämänvaiheelta. Opiskelemaan päästessään tyhjäksi jäänyt osa Antin elämästä täyttyi ja Antti koki tyytyväisyyttä.

”Mää oon sellainen työorientoitunut ihminen, että tykkään kyllä tehdä [töitä]. Tossa, kun olin työttömänä, niin se oli kyllä aika rankkaa aikaa, kun ei ollut sitä töihin lähtöä, kun on tottunut kuitenkin siihen, että se on osa ihmisen elämää se työ.

Antin selkeänä tavoitteena lähihoitajaksi opiskelemisessa oli työllistyminen koulutusta vastaavaan työhön. Koulutuksen ansiosta Antti pääsisi tulevaisuudessa tekemään työtä, joka kiinnosti häntä.

Antti kuvasi koulutuksen tuoneen hänen elämäänsä sen, että pohtimista ja ajatustyötä piti tehdä paljon enemmän kuin aikaisemmin. Antti koki aikaisemman työn vahvasti sellaiseksi, missä asioita ei tarvinnut niin paljon pohtia. Koulutuksessa ja tulevassa lähihoitajan työssä sen sijaan asioita piti pohtia paljon laaja-alaisemmin. Lähihoitajan työssä tuli Antin mukaan ottaa ammatillisen osaamisen lisäksi ihminen kokonaisuudessaan huomioon.

”Määkin oon tehnyt teollisuustyötä 17 vuotta, niin onhan se vähän kärjistetysti sitä, että aivot narikkaan kun menee ja aivot narikasta päähän, kun lähtee pois. Siellä on vaan sitä koneenosia. Että onhan se ihan erilaista kun tässä pitää ottaa huomioon ihminen ja se ihmisläheisyys ja on se ammatillinen osaaminen.”

Monet lähihoitajakoulutuksessa käsiteltävistä asioista olivat Antille uusia. Antti koki oppineensa koulutuksessa paljon, esimerkiksi hoitotyö oli tällainen osa-alue opinnosta. Toisinaan Antti koki opiskelun myös haasteelliseksi. Haasteista huolimatta hän oli mielestään selviytynyt opiskelusta aina hyvin. Sen lisäksi, että Antti koki oppineensa koulutuksessa paljon uusia asioita, koki hän myös, että monet koulutuksessa käsiteltävistä asioista olivat hänelle jo ennestään tuttuja. Hän kuitenkin ymmärsi, että koulutuksessa käsiteltiin tietyt asiat, koska ne kuuluvat opetusohjelmaan.

”Täällä on ollut ihan hyvä opiskella, että ei siinä mielessä mitään. Ihan sellain periaatteessa tyytyväinen. Tietysti tulee paljon sellaista asiaa, mikä on tän ikäiselle itsestään selvää, mutta se tietysti kuuluu siihen opinto, miten se nyt sanotaan, opinto-ohjelmaan, että käydään läpi näitä. Ymmärrän sen siinä mielessä.”

Antti koki, että opiskelijat muodostivat tiiviin ryhmän, jossa oli hyvä yhteishenki. Antti koki kuuluvansa tähän ryhmään yhtenä tasavertaisena opiskelijana. Hänen mielestään hän pystyi kysymään aina apua ja neuvoja opiskelijatovereilta, jotka myös vastaavasti neuvoivat mielellään. Antin mielestä myös opettajat tukivat hyvin hänen opiskelua ja tekivät parhaansa opiskelijoiden vuoksi. Työssäoppimispaikalla Antti otettiin myös hyvin vastaan. Hän koki tulleensa hyvin toimeen työssäoppimispaikan ihmisten kanssa ja sai heiltä tukea omaan opiskeluunsa.

Antti oli opiskelemaan hakiessaan epäröinyt, valitaanko koulutukseen enää hänen ikäisiä ihmisiä. Vaikka Antti koki, ettei ikä ole hänelle itselle este opiskelemisessä, yllättyi hän silti, kun pääsi tämän ikäisenä opiskelemaan. Antti koki, että opiskeleminen oli muuttunut täysin hänen aikaisempien opintojen jälkeen. Antin mukaan aiemmin opettajina toimi sodan käyneet miehet. Opetus oli hyvin ankaraa ja perustui ulkoa oppimiseen. Opiskelujen alkuvaiheessa Anttia jännittikin, kuinka hän oppii taas opiskelemaan, koska Antin aiemmista opinnoista oli kulunut jo hyvin pitkä aika. Antti oli epävarma esimerkiksi omista kirjoitustaidoistaan. Antti koki myös tietotekniset taitonsa suppeiksi.

”Tietokonetta joutuu käyttää paljon, niin enhän mää oo sitä ennen käyttänyt kuin lehtien lukemiseen ja laskujen maksamiseen. Että joutuu paljon tavallansa opiskelemaan tai keskittyy näihin asioihin. Sitten esimerkiksi joku kirjoitustaito on aika hukassa, kun ei oo tarttenut kirjoitella.”

Antti koki iän vaikuttavan oppimiseen mm. niin, että uusien asioiden muistaminen oli vaikeampaa kuin nuorempana. Antti koki kuitenkin myös, että oma elämän ja iän tuoma kokemus vaikutti siihen, että monet koulutuksessa opetettavat asiat olivat hänelle jo ennestään tuttuja.

4.9. Yhteenveto

TAULUKKO 1. Yhteenveto tutkimuksen löydöksistä

	Koulutukseen hakeutuminen, syyt:	Opiskelemisen merkitys:
Liisa (28 v.)	Mieleisen ammatin etsiminen Perheettömyys Ikä Keskustelut alalla toimivien kanssa Pääsykokeiden ilmapiiri Taloudelliset syyt Ala kiinnosti Käytännönläheiset opinnot Tutkinto Alan hyvä työllisyystilanne	Uusien asioiden oppiminen Uusi näkökulma oppimiseen Oman osaamisen lisääminen rajallista Vertaistuen saaminen Ammatillinen pätevyys Jatkokoulutusmahdollisuus Itsetunnon vahvistuminen Itsetuntemuksen lisääntyminen
Jari (31 v.)	Mieleisen ammatin etsiminen Lähipiirin ihmiset Taloudelliset syyt Ala kiinnosti Käytännönläheiset opinnot Mahdollisuus jatkokouluttautumiseen	Uusien asioiden oppiminen Uusi näkökulma oppimiseen Oman osaamisen lisäämisen rajoittavuus Ammatillinen pätevyys Jatkokoulutusmahdollisuus
Tuula (44 v.)	Asuinpaikan muuttuminen Kiinnostuksen loppuminen aiempaa työtä kohtaan Ikä Pääsykokeiden ilmapiiri Taloudelliset syyt Ala kiinnosti Opintojen lyhyt kesto	Uusien asioiden oppiminen Uusi näkökulma oppimiseen Oman osaamisen lisääminen rajallista län mukana tuomat haasteet oppimisessa Vertaistuen saaminen Ammatillinen pätevyys Itsetunnon vahvistuminen Itsetuntemuksen lisääntyminen
Outi (45 v.)	Omien lasten isoiksi kasvaminen Puutteellinen koulutus Asuinpaikan muuttuminen Halu töihin kodin ulkopuolelle Lähipiirin ihmiset Pääsykokeiden ilmapiiri Taloudelliset syyt Ala kiinnosti	Uusien asioiden oppiminen Uusi näkökulma oppimiseen Ammatillinen pätevyys Jatkokoulutusmahdollisuus Itsetunnon vahvistuminen
Anna (47 v.)	Työttömyys Puutteellinen koulutus Alanvaihtokurssi Lähipiirin ihmiset	Uusien asioiden oppiminen Uusi näkökulma oppimiseen län mukana tuomat haasteet oppimisessa

	Ala kiinnosti	Vertaistuen saaminen Ammatillinen pätevyys Itsetunnon vahvistuminen Voimaantuminen
Maija (49 v.)	Uupumus ja hengähdystauko työn tekemisestä Vaihtoehtoisten ratkaisujen pois karsiutuminen Omien lasten isoiksi kasvaminen Ikä Taloudelliset syyt Ala kiinnosti Käytännönläheiset opinnot Opintojen kesto	Uusien asioiden oppiminen Uusi näkökulma oppimiseen Oman osaamisen lisääminen rajallista Vertaistuen saaminen Ammatillinen pätevyys Itsetunnon vahvistuminen Voimaantuminen
Antti (53 v.)	Työttömyys Kiinnostuksen loppuminen aiempaa työtä kohtaan Omien lasten isoiksi kasvaminen Ikä Keskustelut alalla toimivien kanssa Ala kiinnosti Alan hyvä työllisyystilanne	Uusien asioiden oppiminen Uusi näkökulma oppimiseen Iän mukana tuomat haasteet oppimisessa Oman osaamisen lisääminen rajallista Vertaistuen saaminen Ammatillinen pätevyys Itsetunnon vahvistuminen Itsetuntemuksen lisääntyminen Voimaantuminen

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1. *Opiskelemaan hakeutuminen*

Tässä tutkimuksessa opiskelemaan hakeutumista käsitellään elämässä suunnanoton näkökulmasta, jolloin koulutukseen hakeutuminen nähdään kokonaisvaltaisena ajassa etenevänä prosessina. Koska koulutukseen hakeutuminen nähdään ajassa etenevänä prosessina, vaikuttavat aikuisten elämänkuluista löytyvät syyt koulutukseen hakeutumiseen. Aikuinen nähdään tässä prosessissa kokonaisuutena, joka on ajatteleva, tunteva, tahtova ja erilaisissa suhteissa toimiva. Koska elämän eri kentät vaikuttavat aikuisten koulutukseen hakeutumisessa, käsitellään elämässä suunnanottoa holistisesta näkökulmasta. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 57- 58.)

Niemi-Väkeväisen (1998, 44) mukaan voidaan ajatella, että koulutuksessa on vetovoimaa ja yksilön elämäntilanteessa työntövoimaa ja nämä vaikuttavat yhdessä yksilön päätöksenteossa hakeutua koulutukseen. Muutokset elämänkulussa, kuten työttömyys tai lasten kotoa lähteminen voidaan esimerkiksi nähdä koulutukseen hakeutumisen työntövaikutuksina. (Niemi-Väkeväinen 1998, 44.) Tässä tutkimuksessa aikuisten koulutukseen hakeutuminen nähdään kokonaisvaltaisena prosessina, mutta jaetaan samalla myös kahteen eri näkökulmaan Niemi-Väkeväistä mukaillen. Ensiksi tässä tutkimuksessa käsitellään aikuisten elämänkuluista löytyviä syitä, jotka vaikuttivat aikuisten koulutukseen hakeutumiseen. Nämä aikuisten elämänkuluista löytyvät syyt nähdään ns. koulutukseen työntävinä tekijöitä. Toiseksi tässä tutkimuksessa käsitellään ns. koulutukseen vetäviä tekijöitä. Koulutukseen vetävinä tekijöinä toimivat ne syyt, joiden vuoksi aikuiset halusivat hakeutua opiskelemaan ja juuri sosiaali- ja terveysalan perusopintoja tähän kyseiseen oppilaitokseen.

Lyhyen pohjakoulutuksen omaavien 30-59-vuotiaiden aikuisten ammatilliseen tutkintotavoitteeseen koulutukseen hakeutumista on tutkittu Noste-ohjelman puitteissa vuonna 2006. Myös tässä tutkimuksessa aikuisten elämäntilanteista löytyi koulutukseen

työntäviä ja koulutukseen vetäviä tekijöitä. Tutkimuksessa tarkastelun kohteena olivat aikuisten kokemukset koulutukseen hakeutumisesta, koulutuksesta ja koulutukselle ja opiskelulle antamansa merkitykset. Tutkinnon saaminen, taloudelliset tekijät, sosiaalinen verkosto, työnantaja ja ikä vaikuttivat aikuisten päätöksissä hakeutua koulutukseen. Aikuisten elämäntilanne vaikutti myös keskeisenä asiana koulutukseen hakeutumisessa. (Laukkanen 2006.)

Tässä tutkimuksessa aikuisten elämänkulut ennen koulutukseen hakeutumista olivat hyvin erilaisia, joten aikuisten elämänkuluista löytyi monia erilaisia syitä, jotka toimivat ns. työntövoimana koulutukseen hakeutumisessa. Vaikka eri aikuisten elämänkuluissa oli erilaisia syitä sille, mikä sai heidät hakeutumaan koulutukseen, yhdisti osaa aikuisista myös samat syyt. Koulutukseen hakeutumiseen vaikutti mm. työttömyys, omien lasten kasvaminen aikuisiksi, mielekkyyden katoaminen aiemmasta työstä, hengähdystauko työstä, asuinpaikan muuttuminen, ikä sekä sosiaaliset ja taloudelliset syyt. Nämä syyt voidaan nähdä aikuisten elämänkuluista löytyvinä työntövoimina, jotka saivat heidät hakeutumaan koulutukseen.

Myös Kilpeläisen (2000, 24) mukaan aikuisen koulutukseen osallistumiseen vaikuttaa hyvin moni eri tekijä. Ympäröivän yhteiskunnan lisäksi esimerkiksi yksilön oma elämäntilanne voidaan nähdä keskeisenä siinä, osallistuuko vai jättääkö aikuinen osallistumatta koulutukseen. Aikuisen elämäntilanteesta voi löytyä mahdollisuuksia ja pakotteita koulutukseen hakeutumiseen. Menneisyydestä saattaa löytyä myös toteutumattomia unelmia tai keskeneräisiä koulutustavoitteita. Koulutuksen saatetaan ajatella olevan myös tie parempaan tulevaisuuteen. (Kilpeläinen 2000, 24.)

Liisa ja Jari olivat nuorimmat tähän tutkimukseen osallistuneet aikuiset heidän ollessa yli kymmenen vuotta muita aikuisia nuorempia. Liisan ja Jarin elämänkulkuja kuvaa tietynlainen rikkonaisuus ja etsiminen. Opiskelu ja töiden tekeminen ovat vuorotelleet ja kuuluneet molempien elämänkulkuihin. Töitä on tehty useammassa työpaikassa ja työsuhteet ovat olleet lyhyempiä kuin tutkimuksen muilla aikuisilla. Molemmat ovat kokeneet, että ovat työskennelleet alalla, jota eivät ole lopulta kokeneet omaksi ja näin oma ala on ollut vielä löytymättä. Tutkimuksen muiden aikuisten elämänkulkuja kuvaa pidemmät työurat samalla alalla. Outin, Maijan ja Antin elämänkuluissa yhdistävänä asiana on myös perhe-elämä, jossa omat lapset ovat kasvaneet jo aikuisiksi. Jarilla ja

Annalla yhdistävänä tekijänä oli puolestaan perhe-elämä, jossa lapset asuivat vielä kotona.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen keskeinen syy on perinteisesti ollut välineellinen. Koulutuksen on uskottu vaikuttavan myönteisesti työllistymismahdollisuuksiin ja sen on katsottu olevan investointi tulevaisuuteen. (Martti 1999, 293.) Myös moni Kilpeläisen tutkimuksen aikuisista hakeutui koulutukseen säilyttääkseen oman työmarkkinakelpoisuutensa. Osa aikuisista kokikin koulutukseen hakeutumisen yksilölliseksi pakoksi mm. työttömyyden vuoksi. (Kilpeläinen 2000, 47, 93.) Työttömyys oli tässä tutkimuksessa Annan ja Antin elämäntilanteiden työntövoimana toimiva syy, jonka vuoksi he hakeutuivat opiskelemaan, vaikka olisivat voineet vielä työllistyä aiemmalle alalleen. Antin jäätyä työttömäksi tarjottiin hänelle töitä hänen aiemmasta työpaikasta. Hän ei kuitenkaan ottanut töitä vastaan, koska koki, ettei ollut aiemmin viihtynyt tässä työpaikassa ja halusi nyt tehdä työtä, jossa kokisi viihtyvänsä. Annalla oli taas takanaan pitkä vuosien työura taloushallinnon tehtävissä. Anna oli viihtynyt tässä työssä hyvin ja hän olisi itse mielellään myös jatkanut tätä työtä. Työttömyyden myötä Annan oli tehtävä urasuunnitelmiinsa kuitenkin muutos. Annan aiemmasta kouluttautumisesta oli kulunut jo aikaa, joten Annan olisi pitänyt täydentää vanhaa tutkintoaan, jotta sillä olisi pystynyt hakemaan uutta työtä. Pienellä lisäkouluttautumisella Anna olisi saanut varmasti aiemmalta alalta töitä. Lisäkouluttautuminen ei kuitenkaan houkuttanut Annaa, mikä sai hänet hakeutumaan opiskelemaan sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa. Myös Outi olisi tarvinnut lisäkoulutusta hänen aiempaan ammattiin, jotta olisi työllistynyt sille nyt uudestaan. Outi oli vuosia sitten toiminut kodinhoitajana ja nauttinut tästä työstä, jossa pääsi ihmisten kanssa tekemisiin. Lisäkouluttautuminen tähän ammattiin ei kuitenkaan kiinnostanut Outia enää.

Maija koki tarvitsevansa hengähdystauon työn tekemisestä, koska koki itsensä uupuneeksi ja hakeutui tämän vuoksi opiskelemaan. Tarve hengähdystaukoon olikin Maijalle perimmäinen syy, jonka vuoksi hän hakeutui opiskelemaan. Työpaikalla tapahtuneet muutokset ja tästä johtuva uupuminen johti siihen, että Maija halusi pitää tauon töiden tekemisestä. Maija ei kokenut työpaikan vaihtamista itselleen riittäväksi muutokseksi, eikä vuorotteluvapaan pitäminenkaan ollut vaihtoehto työpaikasta johtuvien

syiden vuoksi. Näin opiskelemaan hakeutuminen valikoitui lopulta Maijan vaihtoehdoksi tässä tilanteessa.

Tämän tutkimuksen tulokset olivat samansuuntaisia Aslanian (2001) tutkimukseen, jossa useat aikuisopiskelijat kokivat kouluttautumisen mahdollisuutena muutoksiin ammatillisella uralla. Myös Partasen (2011, 89) tutkimuksessa tuli esille, että koulutuksella haettiin muutosta sen hetkiseen ammatilliseen tilanteeseen. Kokemus siitä, ettei viihtynyt enää aiemmassa työssä tai ammatissa oli lähes kaikilla tämän tutkimuksen aikuisella yhtenä syynä, miksi he hakeutuivat opiskelemaan. Ainoastaan Anna olisi halunnut jatkaa samassa työssä, mutta työttömyys katkaisi hänen työuran. Kaikilla muilla paitsi Annalla oma ammatti tai työ ei tuntunut enää kiinnostavalta ja tarpeeksi motivoivalta. Oman arvomaailman muuttuminen ja ristiriidan syntyminen oman sekä työn arvomaailman välille sai jotkut aikuiset kokemaan, etteivät viihtyneet enää työssään. Tilastokeskuksen tekemän tutkimuksen perusteella reilu viidesosa ammatilliseen aikuiskoulutukseen vuonna 2012 osallistuneista oli koulutuksessa sen vuoksi, että he halusivat vaihtaa ammattia tai jotta heillä olisi paremmat mahdollisuudet työpaikan saamiseen. Työtehtävien parempi hallitseminen ja uranäkymien kehittäminen oli selkeästi yleisin syy osallistua vuonna 2012 aikuiskoulutukseen. Omien tietojen ja taitojen kehittäminen itselle mieleisestä aiheesta oli toiseksi yleisin syy osallistua aikuiskoulutukseen ja ammatilliseen aikuiskoulutukseen. (Niemi ym. 2014, 107, 108.)

Tuulalla asuinpaikan vaihtuminen oli lopulta syy, jonka vuoksi hän hakeutui opiskelemaan. Paikkakunnan vaihdoksen myötä Tuulalla olisi ollut edessä uuden työpaikan etsintä. Aiempi työ oli alkanut Tuulasta kuitenkin tuntua viimeisten työvuosien aikana yhä vähemmän mielekkäältä, koska työpaikan arvomaailma ei kohdannut enää Tuulan oman arvomaailman kanssa. Se, että Tuula ei ollut kokenut aiempaa työtään enää mielekkääksi, oli saanut Tuulan miettimään muita vaihtoehtoja. Asuinpaikan muuttumisen myötä tämä ajatus oli vahvistunut ja Tuula valitsi koulutukseen hakeutumisen uuden työpaikan etsimisen sijasta. Myös Outilla asuinpaikan muuttuminen vaikutti koulutukseen hakeutumiseen. Outi muutti asumaan lähemmäksi opiskelupaikkaa, jolloin käytännössä opiskelujen suorittaminen olisi Outille helpompaa, mikä vaikutti Outin päätökseen hakeutua koulutukseen. Myös Kilpeläisen (2000, 122, 58) ja Niemi-Väkeväisen (1998, 41) tutkimuksissa asuinpaikalla oli vaikutusta koulutuspaikan valinnassa.

Outi oli tehnyt pitkään töitä kotona perhepäivähoitajana, kun hänen omat lapsensa olivat olleet pieniä. Nyt lähes kaikki hänen omista lapsista olivat kasvaneet jo aikuisiksi, minkä vuoksi Outi halusi hakeutua töihin kodin ulkopuolelle. Tämä oli Outin suurin syy hakeutua lähihoitajaopintoihin. Koska Outin omat lapset olivat kasvaneet aikuisiksi, olisi opintojen suorittaminen ajankäytöllisesti nyt helpompaa. Tämä oli myös syy, minkä vuoksi Outi päätti hakeutua juuri nyt opiskelemaan. Myös Maijalla ja Antilla opiskelemaan hakeutumiseen vaikutti se, että heidän omat lapsensa olivat kasvaneet aikuisiksi ja heillä oli nyt paremmin aikaa opiskelulle. Liisalla puolestaan ei ollut omaa perhettä, jolloin ajan järjestäminen opiskelulle olisi myös helpompaa. Myös Kilpeläisen (2000, 59) tutkimuksessa aikuiset pyrkivät ajoittamaan koulutuspäätöksensä tekemisen tiettyyn vaiheeseen elämässään. Päätöstä tehdessään he pyrkivät ottamaan huomioon perhetilanteensa ja opiskeluun tarvittavan ajankäytön. Kun vanhemman roolin velvollisuudet vähenivät, aikuiset kokivat pystyvänsä toteuttamaan enemmän omia pyrkimyksiään.

Anna ja Jari puolestaan olivat siinä vaiheessa elämänsä kulkuaan, jossa he kokivat haasteita perhe-elämän ja opiskelujen yhteensovittamisessa. He kokivat, että heillä oli käytettävissä vain rajallinen aika opiskeluun perheen ja lasten viedessä oman aikansa. Jos heillä olisi ollut käytettävissä enemmän aikaa opiskeluun, he kokivat, että olisivat pystyneet vielä parempiin opintosuorituksiin. Myös Kilpeläisen (2000, 68-69) tutkimuksessa ajankäyttö opiskeluaikana muuttui osalla aikuisista. Aikuiset pyrkivät opiskelujen ohella pitämään perhe-elämän mahdollisimman muuttumattomana ja pyrkivät antamaan aikaa perheelleen sekä suorittamaan perheen kotitöitä. Opiskelujen vuoksi ajankäyttö vaati kuitenkin tarkempaa suunnittelua, jotta opiskelullekin jäisi perhe-elämän ohella aikaa.

Ikä vaikutti monella tutkimuksen aikuisella päätökseen hakeutua koulutukseen. Maija, Liisa, Antti ja Tuula pohtivat omaa ikäänsä ja sen vaikutuksia koulutukseen hakeutumisessa. Liisa koki olevansa jo sen ikäinen, että hänellä tulisi olla jo jokin koulutus, mikä sai hänet hakeutumaan koulutukseen. Maija, Antti ja Tuula puolestaan kokivat olevansa sen ikäisiä, että heillä olisi vielä sen verran työvuosia jäljellä, että koulutukseen hakeutuminen kannatti ja he ehtisivät koulutuksen jälkeen toimia vielä työelämässä vuosia. Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan miehet jäävät vanhuuseläkkeelle lähihoitajan työstä keskimäärin 60-vuotiaana ja naiset 61-vuotiaana (Polvinen & Gould 2010, 48, 50). Ikääntymisen ja ikäkäsitysten muuttuminen on kuitenkin

vaikuttanut keskusteluun mahdollisuudesta jatkaa työelämässä yhä pidemmälle. Työssä jatkamisen päätökset liittyvät kronologisen iän lisäksi myös ihmisen arvovalintoihin. (Kauppinen & Haavio-Mannila 2007, 61.)

Myös tässä tutkimuksessa tuli esille, että aikuiset eivät halunneet jäädä varhaisessa vaiheessa eläkkeelle, vaan tavoitteena oli jatkaa työelämässä vielä pitkään. Mm. 49-vuotias Maija ja 53-vuotias Antti kokivat, että heillä oli vielä useita työvuosia edessä, jolloin lähihoitajan opintoihin hakeutuminen oli heille kannattavaa. Kuten Siivosen (2010, 201-202) tutkimukseen osallistuneet aikuisopiskelijat, myös Maija koki olevansa jo sen ikäinen, että opiskelemaan hakeutumisen olisi tapahduttava juuri nyt, jos halusi vielä hakeutua opiskelemaan, jotta ehtisi toimia vielä hyvin työelämässä koulutuksen jälkeen. Omaa ikää pohdittiin myös suhteessa omassa elämässä saavutettuihin asioihin. Esimerkiksi 28-vuotias Liisa koki olevansa jo sen ikäinen, että hänellä tulisi olla jo jokin virallinen tutkinto, mikä vaikutti hänen päätökseen hakeutua opiskelemaan. Myös Laukkasen (2006, 108) tutkimuksesta tuli esille, että ikä vaikutti aikuisten päätöksissä hakeutua opiskelemaan.

Työttömyyden myötä Anna hakeutui alanvaihtokurssille ja tämän myötä lähihoitajakoulutukseen. Alanvaihtokurssilla Annan pääsi tutustumaan lähihoitajan työhön työelämän tutustumisjaksolla, sai käsityksen lähihoitajan työstä ja kiinnostui tästä työstä. Kurssi oli Annalla yksi syy, minkä vuoksi hän hakeutui koulutukseen.

Koska yksilön elämäntilanne ja elämänkokonaisuuden eri osa-alueiden keskinäinen suhde vaikuttaa päätöksessä hakeutua koulutukseen, on aikuisen henkilökohtaisessa lähiyhteisössä olevien henkilöillä merkitystä päätöksen tekemisessä (Kilpeläinen 2000, 24). Sosiaaliset syyt vaikuttivat myös tässä tutkimuksessa aikuisten koulutukseen hakeutumisessa. Vaikka päätös opiskelemaan hakeutumisesta pohjautui lopulta aikuisen omaan mielipiteeseen, pohtivat aikuiset opiskelemaan hakeutumista myös lähipiiriin ihmisten kanssa ja heidän mielipiteillään oli osaltaan vaikutusta päätöksessä. Partasen (2011, 89) tutkimuksessa koulutukseen hakeutumisella jotkut aikuisista pyrkivät täyttämään kodin odotuksia. Myös Kilpeläisen (2000, 56) tutkimuksen aikuisille oli tärkeää saada perheenjäseniltä hyväksyntä opintojen aloittamiselle. Myös tässä tutkimuksessa Outilla, Jarilla ja Annalla lähipiiriin ihmiset vaikuttivat päätökseen hakeutua opiskelemaan ja päätöstä pohdittiin yhdessä heidän kanssa. Antilla ja Liisalla päätökseen hakeutua

koulutukseen vaikuttivat myös keskustelut, jotka he olivat käyneet alalla toimivien ihmisten kanssa. Lähihoitajakoulutuksen pääsykokeiden ilmapiiri ja pääsykokeissa olleet ihmiset vaikuttivat myös osalla aikuisista siihen, että he päättivät aloittaa opinnot juuri kyseisessä oppilaitoksessa. Outi, Tuula ja Liisa toivat esille, että heidän pääsykokeissa tapaamansa ihmiset ja keskustelut heidän kanssaan vaikuttivat päätökseen aloittaa opinnot tässä oppilaitoksessa. Nämä aikuiset halusivat kokea yhteenkuuluvuutta muiden opiskelijoiden kanssa. Aikuisille oli tärkeää, että heidän ajatusmaailmansa kohtaisi muiden opiskelijoiden kanssa ja että he voisivat jakaa ajatuksiaan muiden opiskelijoiden kanssa. Myös Laukkasen (2006, 108) tutkimuksesta tuli esille sosiaalisten syiden vaikutus opiskelemaan hakeutumisessa.

Kilpeläisen tutkimuksessa aikuisille oli tärkeää selvittää taloudelliset tekijät ennen koulutukseen hakeutumista. Puolisoiden säännölliset tulot ja perheen mahdolliset lainat vaikuttivat pohdinnoissa hakeutua koulutukseen. (Kilpeläinen 2000, 57.) Myös tässä tutkimuksessa taloudelliset syyt vaikuttivat monella aikuisella koulutukseen hakeutumisessa. Kaikki muut aikuiset paitsi Antti ja Anna toivat esille taloudellisten syiden vaikutuksen opiskelemaan hakeutumisessa. Outilla ja Tuulalla hyvä taloudellinen tilanne vaikutti myönteisesti koulutukseen hakeutumisessa. Lisäksi Tuulan saama työ- ja elinkeinotoimiston taloudellinen tuki vaikutti myönteisesti koulutukseen hakeutumisessa. Useat aikuiset pohtivat opiskelun taloudellisia vaikutuksia suhteessa muihin perheenjäseniin. Esimerkiksi Outi ei olisi voinut pelkän opintotuen turvin lähteä opiskelemaan, koska hänen oli huomioitava myös muut perheenjäsenet opiskeluajan taloudellisessa tilanteessa. Liisa puolestaan joutui pohtimaan opintotuen riittävyyttä opintojen ajaksi. Myös Nurmen (1995, 171) tutkimuksessa tuli esille taloudellisten syiden vaikutus opiskelun aloittamiseen siten, että tutkimuksen miehet aloittivat kokopäiväisen opiskelun vain taloudellisen tilanteen niin salliessa.

Koulutuksen vetovoimana tässä tutkimuksessa toimi mm. kiinnostus sosiaali- ja terveysalaa kohtaan, työllistyminen koulutusta vastaavaan työhön, mahdollisuus toimia tulevassa työssä ihmisten kanssa, alan hyvä työllisyystilanne, opintojen käytännönläheisyys, tutkinnon saaminen, jatkokoulutusmahdollisuudet ja opintojen keveys.

Kun aikuinen päättää lähteä opiskelemaan, on hänellä jokin syy, minkä vuoksi hän hakeutuu opintoihin. Opiskelemaan hakeutuminen palvelee aikuisen tavoitteita hänen elämäkokonaisuudessaan ja koulutukselta odotetaan jotain myönteistä. (Kilpeläinen 2000, 54.) Kuten Kilpeläisen (2000) tutkimuksen aikuiset hakeutuivat opiskelemaan sen vuoksi, että oma ala oli löytynyt, myös tämän tutkimuksen kaikki aikuiset hakeutuivat opiskelemaan sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa sen vuoksi, että juuri tämä ala kiinnosti heitä. Jari, Anna ja Tuula pitivät alasta juuri sen vuoksi, että tällä alalla sai toimia ihmisten kanssa. Kilpeläisen (2000, 93) tutkimuksesta tuli myös esille, että aikuiset olivat hakeutuneet koulutukseen tavoitteena työllistyä opiskelemalleen alalle. Myös tässä tutkimuksessa kaikki aikuiset halusivat työllistyä tulevaisuudessa lähihoitajan tehtäviin, mikä oli heillä syynä lähihoitajakoulutukseen hakeutumiseen. Erityisesti Antilla ja Tuulalla lähihoitajaopintoihin hakeutumiseen vaikutti se, että lähihoitajille oli heidän mielestään hyvin tarjolla töitä. Kuten Nurmen (1995, 140) ja Siivosen (2010, 149) tutkimuksista tulee esille se, että osalle aikuisopiskelijoista keskeneräisiksi jääneet opinnot aiheuttivat keskeneräisyyden tunteen, myös Liisalle oli tärkeää ammatillisen tutkinnon suorittaminen, koska hänellä ei ollut kokonaan suoritettuna vielä mitään tutkintoa. Suoritetun lähihoitajan tutkinnon perusteella myös alan töiden saaminen olisi helpompaa. Kaksi kymmenestä vuonna 2012 ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuneesta aikuisesta piti tärkeänä koulutuksesta saatavaa todistusta (Niemi ym. 2014, 108).

Ihminen muodostaa peruskoulutuksen aikana itsestään kuvan siitä, minkälainen hän on oppijana. Ihminen voi pitää itseään esimerkiksi akateemisena, käytännöllisenä, hyvänä tai huonona oppijana. Tämä koulussa ja sen ulkopuolella muodostunut identiteetti ohjaa selkeästi ihmisiä heidän myöhemmissä koulutusvalinnoissaan. (Antikainen ym. 2013, 307-310.) Laukkasen (2006, 108) tutkimuksessa tuli esille, että opintojen käytännönläheisyys vaikutti aikuisten päätöksissä hakeutua koulutukseen. Myös tässä tutkimuksessa Jarille, Liisalle ja Maijalle oli tärkeää, että lähihoitajaopinnot olivat hyvin käytännönläheiset ja tämä asia vaikutti myönteisesti heidän koulutukseen hakeutumisessa. He pitivät hyvänä asiana, että opinnot sisälsivät paljon työssäoppimisjaksoja. Erityisesti Liisa koki oppivansa asioita paljon paremmin, kun sai tehdä asiat itse käytännössä. Myös Maijalla opintojen työssäoppimisjaksot vaikuttivat opintoihin hakeutumiseen. Maija odotti innolla, että pääsisi näkemään erilaisia työpaikkoja ja niiden toimintaa.

Samuelsin (2005, 71) tutkimuksessa aikuisten opiskelemaan lähtemispäätöstä vauhditti elämäntapahtumat, jotka liittyivät terveydentilan muutoksiin. Myös tässä tutkimuksessa Maija hakeutui lähihoitajakoulutukseen sen vuoksi, että oman uupumuksensa vuoksi saisi pitää tauon työnteosta ja huilata hetken. Ammattikorkeakouluopintojen sijasta hän halusi hakeutua opiskelemaan juuri sosiaali- ja terveystieteiden perusopintoja, koska ajatteli suoriutuvansa näistä opinnoista hieman vähemmällä työmäärällä kuin korkeakouluopinnoista. Lähihoitajaopinnoista olisi hyötyä myös hänen aiempaan ammattiin. Myös Partasen (2011, 80) tutkimuksessa opiskelemaan hakeutuminen toimi eräälle aikuiselle sen hetkessä elämäntilanteessa eräänlaisena pelastusrenkaana, jonka kautta hän toivoi löytävän ratkaisun tai suunnan elämälleen.

Laukkasen (2006, 108) tutkimuksessakin tulee esille, että opintojen lyhyt suorittamisaika vaikutti usealla aikuisella myönteisesti päätöksessä hakeutua koulutukseen. Myös tässä tutkimuksessa opintojen pituus vaikutti Tuulan ja Maijan päätöksissä hakeutua lähihoitajakoulutukseen. Tuula halusi, että opinnot olisivat melko lyhyet, jolloin hän ehtisi koulutuksen jälkeen vielä työskentelemään tässä ammatissa vuosia ennen eläkkeelle siirtymistä.

Jarille oli tärkeää, että hän pystyi kehittämään itseään jatkuvasti. Sosiaali- ja terveystieteiden tarjosi tähän hänen mielestään hyvän mahdollisuuden, minkä vuoksi hän halusi hakeutua lähihoitajakoulutukseen. Myös mahdollisuus jatkokouluttaa itseään lähihoitajakoulutuksen jälkeen oli tärkeää Jarille.

Kukaan haastatelluista aikuisista ei tuonut esille, että haluaisi ryhtyä yrittäjäksi koulutuksen jälkeen. Myös tilastokeskuksen tutkimuksen perusteella yrittäjäksi ryhtyminen oli syy, joka vaikutti kaikista vähiten ammatilliseen aikuiskoulutukseen hakeutumiseen vuonna 2012. (Niemi ym. 2014, 108).

5.2. Opiskelun merkitys

Tässä tutkimuksessa opiskelu sai erilaisia merkityksiä eri aikuisilla riippuen mm. siitä, minkälainen aikuisten elämäntapa oli ollut ja minkä vuoksi he olivat hakeutuneet

opiskelemaan. Opiskelu vaikutti mm. aikuisten käsityksiin itsestä toimimalla identiteetin rakentajana ja itsetunnon vahvistajana. Opiskelu merkitsi aikuisille myös uudenlaista näkökulmaa ja tapaa opiskella sekä oppia asioita verrattuna nuorempaan opiskeluun. Lisäksi opiskelu merkitsi ammatillista pätevöitymistä ja ammatillisten valmiuksien oppimista. Opiskelulla oli myös sosiaalisia merkityksiä.

Ojanen (1994, 29-31) tarkastelee aikuisopiskelijan minää kerroksittaisina rakenteina, jolloin minä kehittyy pitkäaikaisen oppimisen tuloksena. Hän erottelee minästä kolme eri kerrosta: identiteetin, minäkuvan ja itsetunnon. Kokemukset ja muistot muokkaavat aikuisen minää, jolloin jokin aikuisen opiskeluun liittyvä kokemus tai muisto saattaa vaikuttaa aikuisen itsetunnon ja minäkuvan muodostumiseen. Kokemukset ja muistot voivat aktivoitua aina yhä uudelleen aikuisen elämän eri vaiheisiin sijoittuvalla koulutuspolulla. Aikuisopiskelijan minä muotoutuu yhä uudelleen hänen kokemustensa karttuessa. (Ojanen 1994, 29-31.)

Minäkuvassa keskeistä Ojasen (1994, 31-32) mukaan on itsetuntemus eli millaiseksi yksilö tuntee itsensä. Itsetunnolla Ojanen (1994, 31, 41) tarkoittaa minän tietämistä, tuntemista ja arvostamista. Itsetuntoon sisältyy kolme osaa, jotka ovat minätietoisuus, itsearvostus ja itsetuntemuksen. Aikuisopiskelijalla minätietoisuus ilmenee tietoisuutena omasta olemassaolosta. Itsearvostus kuvastaa sitä, miten aikuinen arvostaa itseään oppijana ja opiskelijana, arvostaako hän esimerkiksi saavuttamia opintosuorituksia. Itsetuntemus kuvaa puolestaan sitä, miten hyvin aikuisopiskelija tuntee omat vahvuutensa ja heikkoutensa.

Ojasen (1994, 31) mukaan yksilön identiteetissä on kysymys yksilön paikan määrittelystä, jolloin keskeistä on yksilöllisyys ja yhteenkuuluvuus jonkin ryhmän kanssa. Mooren (2005, 143) mukaan identiteetillä puolestaan viitataan ihmisen käsitykseen itsestään. Identiteetti vastaa siis kysymykseen, kuka tai mikä joku on. Sillä viitataan myös erilaisiin merkityksiin, joita ihmiset asettavat niin itselleen kuin toisilleen (Gecas & Burke 1995, 42-44). Ihmisen identiteetti kehittyy koko elämän ajan ja jo kouluun mennessä ihmisellä on jonkinlainen identiteetti, joka kehittyy koulutuksen aikana (Antikainen ym. 2013, 299).

Tässä tutkimuksessa tuli esille, että lähihoitajakoulutuksella oli ollut kokonaisvaltaisia vaikutuksia aikuisten minän ja identiteetin kehittymiseen. Moore (2005) selvitti

tutkimuksessaan, miten ihminen muuttuu, kun hän opiskelee ja suorittaa aikuisiällä ylemmän korkeakoulututkinnon. Tutkimuksen haastateltavat puhuivat muuttuneesta itsestä, joka on vahvempi ja varmempi kuin entinen. Heidän käsityksensä itsestä ja omasta asemasta suhteessa muihin muuttui opintojen aikana. (Moore 2005, 142, 147.) Niin Kilpeläisen (2000) tutkimuksen naiset kuin tämän tutkimuksen aikuisetkin kuvasivat itsessään tapahtuneita muutoksia samalla tavoin kuin Mooren tutkimukseen osallistuneet aikuiset. Tässä tutkimuksessa tuli selkeästi esille, että opiskelulla oli ollut kokonaisvaltaisia vaikutuksia tutkimuksen kaikkiin aikuisiin. Opiskelu oli muokannut aikuisia ihmisinä ja vaikuttanut heidän itsetuntoonsa. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista aikuisista koki, että opiskelulla oli ollut myönteinen ja heidän itsetuntoaan vahvistava vaikutus.

Elämänsä uusin tapahtumien myötä yksilö joutuu tekemään jatkuvaa identiteettityötä, jossa hän pyrkii yhdistämään kokemansa asiat ja tapahtumat johdonmukaiseksi tarinaksi. Voidaan sanoa, että identiteetti liittyy yhteen elämän ajallisen kulun. Kilpeläisen tutkimuksesta ilmeni, että aikuiset etsivät koulutuksen kautta minäänsä sekä hakivat, tulkitsivat uudelleen ja rakensivat identiteettiään. (Kilpeläinen 2000, 96, 98.) Tässä tutkimuksessa Maija, Liisa, Outi, Antti, Anna ja Tuula kokivat, että heidän itsetuntonsa oli vahvistunut opiskelun aikana ja vaikuttanut myönteisesti heidän identiteettinsä rakentumiseen. Aikuiset kuvasivat, että opiskelu oli muokannut heitä kokonaisvaltaisesti ihmisinä ja opiskelu oli ollut kaiken kaikkiaan voimaannuttavaa.

Kuten Nurmen (1995, 168), Kilpeläisen (2000, 100, 126) ja Partasen (2011, 89) tutkimuksista tulee myös esille, että kouluttautuminen nosti aikuisten itsetuntoa, kokivat myös tämän tutkimuksen aikuiset uusien asioiden oppimisen ja kouluttautumisen kautta saadun pätevyyden kehittävän itsetuntoa. Haasteellisista asioista selviytyminen vaikutti myös myönteisesti heidän minäkuvaansa. Itseä kiinnostavien asioiden opiskelu ja itsensä kehittäminen alalla, joka kiinnosti aidosti, vahvisti aikuisten myönteistä käsitystä itsestä. Koulutuksen johdosta aikuiset saattoivat asettaa elämälleen uusia, heitä innostavia tulevaisuudentavoitteita, minkä aikuiset kokivat myös myönteisenä ja itsetuntoa vahvistavana asiana. Liisa, Antti ja Tuula toivat myös esille, että he olivat oppineet tuntemaan itseään paremmin opiskeluaikana. Esimerkiksi Liisa kertoi olevansa opiskelujen johdosta tasapainoisempi ihminen.

Ennen koulutusta työttöminä olleet Anna ja Antti kokivat opiskelun erittäin voimaannuttava, koska opiskelu antoi heidän päiviinsä sisältöä, ohjelmaa, tavoitteita ja aikatauluja. Opiskelu antoi työttömyyspäivien tyhjyyden ja turhautumisen tilalle merkityksellisyuden kokemuksen ja opiskelu vaikutti hyvin myönteisesti Annan ja Antin itsetuntoon. Niemi-Väkeväisen mukaan työmarkkinapolun katkosvaiheisiin ajoittuvat siirtymät ja koulutukseen hakeutuminen voidaankin kokea erittäin merkitykselliseksi. Tällöin aikuiskoulutuksella on tärkeä rooli yksilön elämässä työmarkkinapolkujen täydentäjänä, työmarkkinoille pyrkimisen keinona tutkinnon ja todistuksen muodossa. (Niemi-Väkeväinen 1998, 42, 167.)

Myös Maija koki opiskelun erittäin voimaannuttavana ja itsetuntoa vahvistavana, koska sai opiskelun merkeissä hengähtää työnteosta. Kannustava palaute niin opettajilta kuin muilta ihmisiltäkin vahvisti Maijan itsetuntoa. Itsetunnon vahvistuminen rakensi myös vahvempaa ja entistä myönteisempää minäkuvaa.

Vaikka yksilöllinen oppiminen on korostunut kouluopetuksen perinteessä pitkään, on koulun ulkopuolisten oppimistilanteiden, kuten työelämän, yhteiskunnallisen toiminnan ja vapaa-ajan toimintojen tarkastelu osoittanut, että suurin osa tehtävien suorituksesta ja oppimisesta perustuu ihmisten yhteistoimintaan. Yhteistoiminannallisen oppimisen on todettu vaikuttavan myönteisesti oppilaiden suoriutumiseen. Tämän lisäksi tyypillistä niin koulun kuin työelämän oppimistilanteissa on, että vertaisyhteisö ohjaa opettajan ohella oppimista silloinkin, kun opetustilannetta ei ole erityisesti organisoitu yhteistoiminnallisen oppimisen mukaisesti. Myös monissa yksilöllistä oppimista kuvaavissa teorioissa on osoitettu, että sosiaalinen vuorovaikutus vie oppimista ja kehitystä eteenpäin. (Lehtinen ym. 2007, 256.)

Myös tässä tutkimuksessa tuli esille, että toiset opiskelijat olivat merkityksellisiä aikuisten opiskelussa. Kaikki muut aikuiset, paitsi Jari, kokivat, että toiset opiskelijat tukivat heidän omaa opiskeluaan. Jari koki, että on tärkeää tulla toimeen muiden opiskelijoiden kanssa, mutta hän ei kokenut, että muilla opiskelijoilla olisi ollut muuta merkitystä hänen omalle opiskelulle. Jaria lukuun ottamatta aikuiset kokivat tärkeäksi kuulua opiskelijayhteisöön. Toisten opiskelijoiden rooli nousi erittäin keskeiseksi, opiskelulle merkitykselliseksi ja aikuisten oppimista tukevaksi asiaksi. Lähes kaikki aikuiset kokivat juuri erilaisten opiskelijoiden rikastuttavan opiskelua ja oppimista. Joillakin aikuisilla oli koulutuksen

alussa ennakkoluuloja sitä kohtaan, kuinka opiskelu tulisi sujumaan hyvin eri-ikäisten opiskelijoiden kanssa. Koulutuksen edetessä kaikki aikuiset pitivät opiskelijoiden suurta ikäjakaumaa kuitenkin vain erittäin myönteisenä ja omaa oppimista tukevana asiana. Myös Kilpeläisen (2000, 105) tutkimuksesta tuli esille, että opiskelijaryhmän suuri ikäjakauma oli hyvä ja virkistävä asia. Aikuiset toivat esille, että he oppivat hyvin muiden kanssa ja muita havainnoimalla. Toiset opiskelijat toimivat myös opiskelun vertaistukena. Ryhmässä yhdessä muiden aikuisten kanssa toimiminen vahvisti myös sosiaalisia taitoja, joita aikuiset katsoivat tarvitsevansa myös tulevassa työelämässä. Muista opiskelijoista oli saatu myös uusia ystäviä, joita tavattiin opiskelujen ulkopuolellakin. Myös opettajilta saatu tuki koettiin tärkeäksi.

Kuten osalle Nurmen (1995, 167-168) tutkimuksen aikuisista koulutus merkitsi ammatillisen pätevyyden hankkimista, oli myös tässä tutkimuksessa ammatillisen pätevyyden hankkiminen tavoitteena kaikilla aikuisilla. Lisäksi tässä tutkimuksessa aikuisilla oli tavoitteena päästä koulutuksen jälkeen koulutusta vastaaviin töihin. Kuten Kilpeläisen (2000, 93-94) tutkimuksessa opiskelu merkitsi osalle aikuisista toista mahdollisuutta saavuttaa heidän toivomansa ammatti, myös tässä tutkimuksessa opiskelu ja lähihoitajakoulutus mahdollisti aikuisilla töiden saamista halutulta alalta. Lähihoitajakoulutus merkitsi myös mahdollisuutta jatkokouluttautumiseen, mikä oli tavoitteena Jarilla, Liisalla ja Outilla.

Kaikki aikuiset kertoivat oppineensa koulutuksen aikana uusia asioita. Aikuiset pitivät erittäin tärkeänä asiana opintojen käytännönläheisyyttä ja sitä, että asioita pääsi opettelemaan itse käytännön työssä. Kaikki aikuiset pitivät työssäoppimisjaksoja tärkeinä ja merkityksellisinä opintojen osana. Mahdollisuus opiskella asioita käytännön kautta, auttoi erityisesti Maijaa ja Jaria yhdistämään opiskeltavien asioiden teoriaa ja käytäntöä. Myös koulutustason kohottaminen aikuisiällä -projektin puitteissa tuli esille, että aikuiset kokivat teoriaopintojen yhdistämisen käytännön tekemiseen hyvin tärkeäksi (Laukkanen 2006, 109). Lisäksi Maija, Liisa ja Tuula pitivät lähihoitajakoulutuksen laaja-alaisuutta ja sen tarjoamia laajoja työmahdollisuuksia hyvänä asiana.

Yleisesti aikuiset kokivat olevansa tyytyväisiä opetukseen ja opetussisältöihin. Samalla kuitenkin suuri osa aikuisista (Maija, Jari, Liisa, Antti ja Tuula) koki myös toisinaan turhautumista, koska osa opiskeltavista asioista oli heille jo entuudestaan tuttuja. Aikuiset

ymmärsivät, että opetus eteni ennalta laaditun opetussuunnitelman mukaan, jolloin tietyt asiat tuli käsitellä koulutuksessa. Samalla aikuiset toivoivat kuitenkin, että aikuiskoulutuksen ja nuorille suunnatun koulutuksen opetussisältöjä voitaisiin jatkossa eriyttää enemmän, jolloin aikuisille itsestään selvien asioiden käsittely ja opettaminen vähenisi. Vaikka Maija oli valinnut ammatillisen perusasteen opinnot korkeakouluopintojen sijasta juuri sen vuoksi, että opinnot eivät työllistäisi häntä niin paljoa, olisi hän halunnut oppia ja syventää omaa osaamistaan koulutuksessa paljon enemmän. Koulutuksen perusopintoihin Maija oli tyytyväinen, mutta osaamisalaopinnot eivät vastanneet hänen odotuksiaan ollenkaan. Hän olisi halunnut osaamisalaopintojen tarjoavan enemmän uutta ja syventävää tietoa hänen valitsemastaan erityisalasta ja opetussisältöjen syventyvän juuri kyseiseen erityisalaan. Maijan mielestä opettajien asiantuntijuus ei ollut riittävää osaamisalaopinnoissa, jolloin oppilaitoksen ulkopuolisia asiantuntijoita olisi voinut hyödyntää opinnoissa. Myös Kilpeläisen (2000, 52) tutkimuksesta tuli esille, että aikuiset olivat osittain tyytymättömiä opintoihin. He pitivät joitakin koulutuksen opintoja turhina, olivat pettyneitä joidenkin opettajien opetuksen tasoon ja ajankohtaisen tiedon puutteeseen.

Tutkimuksesta tuli selkeästi esille, että ikä ja sen mukana tuoma elämäkokemus antoi aikuisten opiskelulle uuden erilaisen näkökulman ja syvyyttä asioiden opiskeluun ja oppimiseen. Kaikki tutkimuksen aikuiset toivat esille iän vaikutukset opiskeluun ja kertoivat, että opiskelu ja oppiminen aikuisena oli erilaista verrattuna opiskeluun ja oppimiseen nuorempana. Kaikki aikuiset toivat myös esille, että opiskeltavat asiat kiinnostivat tällä hetkellä aidosti heitä ja he olivat innostuneita oppimaan uusia asioita juuri tästä alasta. Aikuiset kokivat, että opiskelu oli tällä hetkellä kokonaisvaltaisempaa ja he opiskelivat juuri itseään varten. Maija, Outi, Antti ja Tuula pitivät opiskelemisessä erityisen tärkeänä asiana sitä, että he ymmärsivät opettelemansa asiat. Vaikka asioiden ymmärtäminen nousi keskeiseksi asiaksi uusien asioiden oppimisessa, oli Jarille ja Annalle myös tärkeää menestyä hyvin tenteissä. Myös Niemi-Väkeväisen (1998, 84) tutkimuksessa saavutetuilla arvosanoilla oli merkitystä aikuisille, koska ne toimivat näyttöinä omasta osaamisesta. Outi ja Antti kokivat myös opettamistapojen muuttuneen heidän aiemmista opiskeluaajoistaan. Asiasisältöjen ymmärtäminen ulkolukemisen sijasta ja tietotekniikan kehitys olivat heidän mielestään huomattavia muutoksia, mitä opetusmaailmassa oli tapahtunut heidän aiempien opintojensa jälkeen.

Aikuisopiskelijan aikaisemmat kokemukset luovat pohjaa hänen tuleville opinnoille ja siihen, mihin suuntaan hän opiskelijana kehittyi. Tämä sen vuoksi, että jokaisessa aikuisen kokemuksessa on jotain hänen jo aiemmissa kokemuksissaan oppimaansa. Aikuisopiskelijan kokemukset muodostavatkin eräänlaisen jatkumon, jossa aiemmat koulutuskokemukset vaikuttavat tulevien kokemusten laatuun. Aikuinen pystyy hyödyntämään kehittymisensä lähtökohtana aikaisempia kokemuksiaan. (Partanen 2011, 38-39.) Jari, Liisa, Antti ja Tuula kokivat, että elämäkokemuksen johdosta oppiminen oli aikuisena helpompaa. Elämäkokemus auttoi siinä, että asioita oli helpompi tarkastella eri näkökulmista. Uusien näkökulmien tarkastelu ja yhdistäminen omaan ajatusmaailmaan laajensi jo olemassa olevaa kokemusmaailmaa. Liisa koki, että vasta tällä hetkellä ja tällä elämäkokemuksella hän oli valmis opiskelemaan kyseistä alaa työn vaativan luonteen vuoksi. Hän koki myös, että yleisesti elämäkokemus auttaa jaksamaan paremmin myös lähihoitajan työssä. Maija koki elämäkokemuksen auttavan myös siinä, että hän osasi kyseenalaistaa asioita enemmän kuin nuorempana, mikä edisti hänen mielestään oppimista. Maija piti myös hyvänä asiana sitä, että ikä ja elämäkokemus toivat mukanaan rohkeuden sallia myös epäonnistumiset itselle ja oppimia virheitä tekemällä. Hänen mielestään virheitä tekemällä oppii asioita jopa paremmin. Aikuisopiskelijan arvio omien kokemustensa laadusta onkin hyvin subjektiivista, jolloin sama koulutuskokemus voi olla toiselle aikuiselle kasvattava ja jollekin toiselle ei-kasvattava eli yksilön kehitystä hidastava (Partanen 2011, 39).

Karttuneet ikävuodet toivat opiskeluun myös omat haasteensa. Anna, Antti ja Tuula kokivat, että asioiden mieleen painaminen oli aikuisena vaikeampaa kuin nuorena. Antti ja Tuula jännittivätkin ennen opintoja, kuinka uusien asioiden mieleen painaminen ja oppiminen nyt aikuisena sujuisi.

6. POHDINTA

Vaikka tutkimusprosessiin sisältyi haasteita, onnistui se kokonaisuudessaan hyvin. Yhtenä haasteena tutkimuksen alkuvaiheessa oli riittävän monen vapaaehtoisen tutkittavan löytyminen riittävän aineiston takaamiseksi. Koska tutkimuksessa tarkasteltiin haastateltavien omia kokemuksia laadullisin menetelmin, takasi lopulta seitsemän aikuisen haastattelu riittävän laajan aineiston tutkimukseen. Haastateltavat kertoivat asioita hyvin eri tavalla, toiset suppeammin kuin toiset. Haastattelujen jälkeen pohdin, olisiko suppeampia haastatteluja pitänyt täydentää haastattelujen aikana useammilla lisäkysymyksillä, jolloin haastattelut olisivat voineet antaa vielä uutta lisätietoa minulle. Tutkimukseen osallistuvien aikuisten ikää ei oltu rajattu ennalta mitenkään. Haastateltavat aikuiset olivat kuitenkin hyvin eri-ikäisiä, joten haastattelut antoivat kattavan näkökulman laajasti eri-ikäisten aikuisten kokemuksista. Haastattelu aineistonkeräysmenetelmänä toimi tässä tutkimuksessa hyvin, koska sen avulla haastateltavien omat kokemukset tulivat hyvin esille.

Tutkimuksen eettisyys tuli ottaa huomioon jo tutkimuksen alkuvaiheessa. Haastateltaville kerrottiin mm. tutkimuksen tarkoituksesta, toteuttamisesta ja siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimuksessa keskeistä oli myös tutkittavien anonymiteetin säilyminen, mikä tuli ottaa huomioon erityisesti tutkimustulosten raportointivaiheessa. Vaikka käytin haastateltavilla tutkimustulosten raportointivaiheessa peitenimiä, pohdin haastateltavien anonymiteetin säilymistä paljon. Arvioinnin kohteena oli se, kuinka rikkomattomina voisin tuoda aikuisten kertomuksia esille, jotta tutkittavia ei peitenimistä huolimatta tunnistettaisi.

Tutkimukseni tulokset olivat samansuuntaisia verrattuna jo aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Ammatillisen pätevyyden saaminen keskeisenä tavoitteena koulutukseen hakeutumisessa on tullut esille niin aiemmissa kuin tässäkin tutkimuksessa. Myös se, että koulutukseen hakeutuminen aikuisena on hyvin yksilöllistä ja aikuisten yksilöllisiin

elämäntapoihin liittyvään, yhdistää aiempia tutkimuksia tämän tutkimuksen kanssa. Tässä tutkimuksessa korostui se, että opiskelu merkitsi aikuisille monia muitakin erityisen tärkeitä ja henkilökohtaisia asioita, kuten esimerkiksi omaan hyvinvointiin liittyviä asioita.

Aikuiskoulutus yleistyy ja aikuiskoulutukseen osallistuvien aikuisten määrä kasvaa koko ajan, minkä vuoksi tutkimukseni aihe on ajankohtainen. Tämän lisäksi ammatilliseen koulutukseen ja aikuiskoulutukseen kohdistuvien muutosten vuoksi on ajankohtaista nostaa esille aikuisten omia henkilökohtaisia kokemuksia opiskelusta ja sen merkityksistä. Tutkimuksessani tuli esille, että ammatillinen aikuiskoulutus merkitsee aikuisille monia muitakin erityisen tärkeitä asioita ammatillisen pätevöitymisen lisäksi. Onkin tärkeää tuoda esille aikuisten henkilökohtaisia kokemuksia, jolloin ammatillisen aikuiskoulutuksen merkitys voidaan nähdä laaja-alaisemmin.

Tutkimus antaa myös tietoa siitä, minkälaisia erityispiirteitä aikuisuus tuo mukanaan opiskeluun ja miten aikuiset kokevat opiskelun. Tästä tiedosta on hyötyä, kun suunnitellaan ja kehitetään ammatillista aikuiskoulutusta. Oppilaitos, jossa tutkimus toteutettiin, saa tutkimuksesta tietoa aikuisten opiskelukokemuksista ja voi hyödyntää tutkimustuloksia mm. opetuksen kehittämisessä.

Tutkimus nosti esille monia jatkotutkimusmahdollisuuksia. Olisi mielenkiintoista päästä tutkimaan, miten haastateltujen aikuisten elämäntapaku on jatkunut opintojen jälkeen ja millaisia merkityksiä opinnot ovat antaneet aikuisten elämään heidän lähihoitajiksi valmistumisen jälkeen. Toisekseen olisi myös mielenkiintoista tutkia tarkemmin aikuisten kokemuksia lähihoitajaopintojen sisällöistä.

LÄHTEET

Aikuiskoulutus. 2016. N.d. Opetus- ja koulutusministeriö. Saatavilla www-muodossa. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/?lang=fi> 16.10.2016.

Aikuiskoulutusjärjestelmä. 2017. N.d. Opetus- ja koulutusministeriö. Saatavilla www-muodossa. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/aikuiskoulutusjarjestelmae/?lang=fi> 4.1.2017.

Alasuutari, P. 2001. Laadullinen tutkimus. Tampere. Vastapaino.

Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2013. Kasvatussosiologia. Juva. PS-kustannus.

Antikainen, A. 2000. Kansainvälinen vertailu elinikäisestä oppimisesta. Teoksessa E. Heikkinen & J. Tuomi. (toim.) Suomalainen elämäntilanne. Helsinki. Tammi.

Aslanian, C. B. 2001. Adult student today. New York. The College Board.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki. WSOY.

Gecas, V. & Burke, P. 1995. Self and Identity. In Cook, S., Fine, G. & House, J. (eds.) Sociological Perspectives on Social Psychology. Boston. Allyn and Bacon.

Giddens, A. 1991. Modernity and Self-Identity. Self and Society in The Late Modern Age. Cornwall. T J International Ltd.

Giele, J.Z. & Elder, G.H. 1998. Life Course Research: Development of a Field. Teoksessa J.Z. Giele & G.H. Elder (toim.). Methods of Life Course Research. Qualitative and Quantitative Approaches. London. Sage Publications.

Hanhijoki, I., Katajisto, J., Kimari, M., & Savioja, H. 2011. Koulutus ja työvoiman kysyntä 2025. Ennakointituloksia tulevaisuuden työpaikoista ja koulutustarpeista. 2011/25. Saatavilla www-muodossa. <http://www.oph.fi/download/138322_Koulutus_ja_tyovoiman_kysynta_2025_Ennakointituloksia_tulevaisuuden_tyopaikoista_ja_koulutustarpeista.pdf>. 28.1.2016.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki. Tammi.

Hypén, Keskinen, Kinnunen, Niemi & Vauras. 1992. Aikuisen oppimisen psykologiset perusteet. Jyväskylä. Yleisradio Ab./Opetusjulkaisut.

- Järvinen, T. & Vanttaja, M. 2003. Aikuistumisen riskit ja koulutus. Teoksessa P. Sallila. (toim.). Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Vantaa. Kansanvalistusseura.
- Jauhiainen, A., Tuomisto, H. & Alho-Malmelin M. 2003. Aikuisopiskelun monet merkitykset muutosten yhteiskunnassa. Avoimen yliopiston opiskelijan 2000-luvun alussa. Teoksessa P. Sallila. (toim.). Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Vantaa. Kansanvalistusseura.
- Kauppinen, A. 2007. Ikä, ikääntyminen ja sukupolvien välinen vuoropuhelu. Teoksessa A. Aurila, K. Kauppinen & K. Eskola. (toim.) Ikäystävällisyys ja iän merkitys työssä – tutkimus hoito-, opetus- ja pelastusalalla. Helsinki. ESR.
- Kauppila, J. 2002. Sukupolvet, koulutus ja oppiminen. Tulkintoja koulutuksen merkityksestä elämäntien rakentajana. Kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 78. Joensuun yliopisto.
- Kauppinen, K. & Haavio-Mannila, E. 2007. Ikäystävällinen työpaikka on ”hyvä” työpaikka. Teoksessa A. Airila, K. Kauppinen & K. Eskola. (toim.) Ikäystävällisyys ja iän merkitys työssä. Tutkimus hoito-, opetus- ja pelastusalalla. Helsinki. ESR.
- Kilpeläinen, A. 2000. Naiset paikkaansa etsimässä. Aikuiskoulutus naisen elämäntien rakentajana. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.
- Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva. PS-Kustannus.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityspsykologia. Matkalla muutokseen. Helsinki. WSOY.
- Kuusinen, J. & Korhonen, M. 1995. Ihmisen kehitys elämäntien näkökulmasta. Teoksessa J. Kuusinen (toim.). Kasvatuspsykologia. 4. painos. Porvoo. WSOY.
- Laukkanen, H. 2006. Ammattitutkinto aikuisiällä. Noste – koulutukseen hakeutuminen osana aikuisten elämäntiekua. Joensuun yliopiston sosiologian laitoksen koulutustason kohottaminen aikuisiällä –projekti. Joensuu. Joensuun yliopisto. Saatavilla [www-muodossa. <http://www.noste-ohjelma.fi/fin.bitmap.asp?R=709>](http://www.noste-ohjelma.fi/fin.bitmap.asp?R=709). 28.1.2016.
- Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki. WSOY.
- Marin, M. 2001. Aikuisuus ja keski-ikäisyys. Teoksessa A. Sankari & J. Jyrkämä (toim.). Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere. Vastapaino.
- Marin, M. 2001. Tarkastelukulmia ikään ja ikääntymiseen. Teoksessa A. Sankari & J. Jyrkämä (toim.). Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere. Vastapaino.
- Markkanen, K. Lähihoitaja - sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen. Tehyläisten lähihoitajien kyselyistä koulutuksesta ja työelämästä. Tehyn julkaisusarja B: 1/2009. Saatavilla [www-muodossa. <http://www.tehy.fi/@Bin/45466/Lahihoitaja+ammattilainen.pdf>](http://www.tehy.fi/@Bin/45466/Lahihoitaja+ammattilainen.pdf). 28.1.2016.

Martti, S. 1999. Koulutus, työmarkkinat ja elämänkulku: "Käymme yhdessä ain, käymme aina rinnakkain...". Teoksessa R. Linnakangas. Koulutus ja elämänkulku. Näkökulmia koulutuksen vaikuttavuuteen. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. C. Työpapereita 28. Rovaniemi. Lapin yliopisto.

Moore, E. 2005. Aikuisen muuttuva koulutusidentiteetti. Teoksessa A. Heikkinen. (toim.) Aikuiskasvatuksen tutkimuspolut. Helsinki. Kansanvalistusseura.

Moore, E. 2003. Pitkä opintie. Aikuisiällä suoritettu yliopistotutkinto ja koulutuksellinen elämänkulkun muutos. Joensuu. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. N: 61. Joensuun yliopisto.

Niemi, H., Ruuskanen, T. & Seppänen, T. 2014. Osallistuminen aikuiskoulutukseen vuonna 2012. Helsinki. Tilastokeskus.

Niemi-Väkeväinen, L. 1998. Koulutusjaksot ja elämänpolitiikka. Kouluttautuminen yksilöllistymisen ja yhteisöllisyyden risteysasemassa. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja 140. .

Nurmi, K. 1995. Miksi aikuinen opiskelee? Tutkintotavoitteisen opiskelun edut ja haitat aikuisen elämäkokonaisuudessa. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja 111.

Ojanen, M. 1994. Mikä minä on? Minän rakenne, kehitys, häiriöt ja eheytyminen. Tampere. Kirjatoimi.

Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi Aikuisena. Helsinki. Edita.

Partanen, A. 2011. "Kyllä minä tästä selviän". Aikuisopiskelijat koulutustarinansa kertojina ja koulutuksen minäpystyvyyden rakentajina. Kokkola. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Peltonen, M. 1991. Uusiin opintoihin aikuisena. Keuruu. Otava.

Perho, H. & Korhonen, M. 2008. Siirtymien sijoittuminen ja sisältö vairhaisaikuisuudessa. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korkiakangas & H. Lyytinen (toim.). Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo. WSOY.

Perho H & Sinisalo P. 1994. Näkökulmia elämänkulun ja ammattiurien tutkimukseen. Suomen psykologian monografioita. Helsinki. Suomen psykologinen seura.

Peteri, S. 1997. Elämänprojekti. Opiskelu-työttömyys-työ. Arviointitutkimus ammatillisen kurssimuotoisen ja henkilökohtaisen opetussuunnitelmaan perustuvan koulutuksen vaikuttavuudesta. Lapin yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja N:o 53. Rovaniemi. Lapin yliopisto.

- Pohjola, A. 1995. Elämänvalttikortit. Nuoren aikuisen elämänkulku toimeentuloa vaativien tilanteiden varjossa. Väitöskirjatutkimus. Lapin yliopiston monistuskeskus. Rovaniemi.
- Polvinen, A. & Gould, R. 2010. Eläkkeellesiirtymisikä ammattiryhmittäin. H. Uusitalo, Kautto, M. & C. Lindell. (toim.) Myöhemmin eläkkeelle – selvityksiä ja laskelmia. Eläketurvakeskuksen selvityksiä. 2010:1. Edita. Helsinki.
- Raffe, D. 2008. The concept of transition system. *Journal of Education and Work* 21 (4), 277-296.
- Raitanen, M. 2007. Aikuistuminen. Uusi vaihe elämässä vai uusi elämä vaiheessa? Teoksessa A. Sankari & J. Jyrkämä. (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. Tampere. Vastapaino. 187-224.
- Ruohotie, P. 1996. Professional Growth and Development in Organisations. Teoksessa P. Ruohotie & P. Grimmett. (toim.). Professional Growth and Development: Direction, Delivery and Dilemmas. Vancouver. Career education Center.
- Siivonen, P. 2010. From a “Student” to a Lifelong “Consumer” of Education? Constructions of Educability in Adult Student’s Narrative Life Histories. Finnish Education Research Association. *Research in Educational Sciences* 47. Jyväskylä. Jyväskylä University Press.
- Silvennoinen, P. 2003. Yhteiskunnallisesti huono-osaiset ja oppimisyhteiskunnan haasteet. Sosiaalisen tuen merkitykset aikuisopetuksessa. Teoksessa P. Sallila. (toim.) Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Aikuiskasvatuksen 44. vuosikirja. Vantaa. Kansanvalistusseura.
- Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja 2010. 2010. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. N.d. Opetushallitus. Vaasa. Saatavilla [www-muodossa.](http://www.oph.fi/download/124811_SoTe.pdf)
<http://www.oph.fi/download/124811_SoTe.pdf> 17.10.2016.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.
- Tuomisto, J. 2003. Elinikäisen oppimisen toinen sukupolvi – unohtuiko jotain? Teoksessa P. Sallila (toim.) Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus. Aikuiskasvatuksen 44. vuosikirja. Vantaa. Kansanvalistusseura.
- Vanttaja, M. & Järvinen, T. 2006. Oppiminen ja identiteetti muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa J. Mäkinen, E. Olkinuora, R. Rinne & A. Suikkanen. (toim.) Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Keuruu. PS-Kustannus.
- Vanhalakka-Ruoho, M. 2014. Aikuisten opiskelu, työ ja elämässä suunnanotto ohjauksen ja neuvonnan mahdollisuutena. Teoksessa A. Heikkinen & E. Kallio (toim.) Aikuisten kasvu ja aktivointi. Tampere. Tampere University Press.

HEI SINÄ LÄHIHOITAJAOPISKELIJA!

Opiskelen kasvatustiedettä Tampereen yliopistossa ja teen tällä hetkellä pro gradu - tutkielmaa aikuisten opiskelukokemuksista. Tarkoitukseni on tutkia, mitä opiskelemaan hakeutuminen ja itse opiskeleminen merkitsevät aikuisille heidän elämänsä elämässä.

Etsin nyt haastateltavia tutkimukseeni ja tiedustelen, olisitko halukas osallistumaan siihen. Olen tutkimuksessani kiinnostunut siitä, mitä opiskelu merkitsee aikuisopiskelijalle eli sinulle. Juuri sinun omat kokemukset ovat arvokkaita ja tärkeitä tutkimukselle ja olisin kiinnostunut kuulemaan niistä. Haastattelu on sinulle mahdollisuus tuoda esille omia ajatuksiasi sekä pysähtyä hetkeksi miettimään omaa opiskelua ja sen merkitystä.

Olen tutkimuksessani kiinnostunut kaikenikäisten aikuisopiskelijoiden kokemuksista, joten iälläsi ei ole merkitystä. Haastattelussa kertomiasi tietoja käsittelen ehdottoman luottamuksellisesti, eikä nimesi tai henkilöllisyytesi tule missään vaiheessa tutkimuksessa esille. Haastattelun kesto on noin 20-60 min, eikä vaadi sinulta minkäänlaisia etukäteisvalmisteluja. Haastattelut olisi tarkoitus toteuttaa mahdollisimman pian. Tarkemman haastatteluajankohdan ja -paikan voimme sopia sinulle parhaiten sopivaksi ja järjestää haastattelu mahdollisuuksien mukaan esim. oppilaitoksen tiloissa.

Mikäli haluat jakaa kokemuksiasi ja antaa arvokasta tietoa, ota minuun yhteyttä sähköpostitse mail@xx.fi, niin voimme sopia tarkemmin käytännön järjestelyistä. Osallistumisellasi olisi tutkimukselleni suuri merkitys. Kiitokseksi vaivannäöstäsi ja osallistumisesta haastatteluun saat muistitikun. Kiitos jo etukäteen mielenkiinnosta ja avusta!

Ystävällisin terveisin,
Sanna-Maria Myllyharju
email